

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

C 133

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

59ο έτος
14 Απριλίου 2016

Περιεχόμενα

I Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

514η σύνοδος ολομέλειας της ΕΟΚΕ της 17ης και 18ης Φεβρουαρίου 2016

2016/C 133/01

Ψήφισμα της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής υπέρ της συμφωνίας του Σένγκεν με θέμα — «Για την ελεύθερη κυκλοφορία μας, ας υποστηρίξουμε τη συμφωνία του Σένγκεν!» 1

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

514η σύνοδος ολομέλειας της ΕΟΚΕ της 17ης και 18ης Φεβρουαρίου 2016

2016/C 133/02

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Το μέλλον του αστικού θεματολογίου της ΕΕ από την άποψη της κοινωνίας των πολιτών» (διερευνητική γνωμοδότηση κατόπιν αιτήματος της Ολλανδικής προεδρίας της ΕΕ) 3

2016/C 133/03

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η καταπολέμηση της φτώχειας» (διερευνητική γνωμοδότηση) 9

Προπαρασκευαστικές πράξεις

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

514η σύνοδος ολομέλειας της ΕΟΚΕ της 17ης και 18ης Φεβρουαρίου 2016

2016/C 133/04

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Σχέδιο δράσης για την οικοδόμηση ένωσης κεφαλαιαγορών» [COM(2015) 468 final] 17

EL

2016/C 133/05	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/112/EK σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας, όσον αφορά τη διάρκεια της υποχρεωτικής εφαρμογής ενός κατώτατου κανονικού συντελεστή» [COM(2015) 646 final — 2015/0296 (CNS)]	23
2016/C 133/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής — Προς ένα ολοκληρωμένο στρατηγικό σχέδιο ενεργειακών τεχνολογιών (σχέδιο ΣΕΤ): επιτάχυνση του μετασχηματισμού του ευρωπαϊκού ενεργειακού συστήματος» [C(2015) 6317 final]	25
2016/C 133/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Στρατηγική διεύρυνσης της ΕΕ» [COM(2015) 611 final]	31
2016/C 133/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης για το 2016» [COM(2015) 690 final] και «Σχέδιο κοινής έκθεσης για την απασχόληση που συνοδεύει την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης για το 2016» [COM(2015) 700 final]	37

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

514Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ ΤΗΣ 17ΗΣ ΚΑΙ 18ΗΣ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2016

Ψήφισμα της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής υπέρ της συμφωνίας του Σένγκεν με θέμα

«Για την ελεύθερη κυκλοφορία μας, ας υποστηρίξουμε τη συμφωνία του Σένγκεν!»

(2016/C 133/01)

Η ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών είναι το πιο απόδοτο επίτευγμα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η συμφωνία του Σένγκεν, χάρη στην οποία οι πολίτες μπορούν να ταξιδεύουν ελεύθερα από τη μία χώρα στην άλλη για δουλειές, σπουδές ή αναψυχή, και χάρη στην οποία γίνεται απρόσκοπτα η διακίνηση εμπορευμάτων και υπηρεσιών, αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της εσωτερικής αγοράς, η οποία έχει αξία ύψους 2,8 τρισ. ευρώ, αφορά 1,7 εκατ. εργαζόμενους που διασχίζουν καθημερινά τα εσωτερικά σύνορα και αντιπροσωπεύει 57 εκατ. διασυνοριακές οδικές μεταφορές ετησίως. Η κατάργηση των εσωτερικών συνοριακών ελέγχων έχει συμβάλει σημαντικά στην άρση των φραγμών, στην προσέγγιση των πολιτών και στην ενίσχυση της ευρωπαϊκής οικονομίας. Αρκετές γενιές Ευρωπαίων έχουν μεγαλώσει δρέποντας τους καρπούς της συμφωνίας αυτής, χωρίς ούτε καν να το συνειδητοποιούν. Τυχόν επαναφορά των εσωτερικών συνοριακών ελέγχων θα είχε κόστος περίπου 100 δισεκατ. ευρώ —ποσό που αντιστοιχεί στο 0,8 % του ΑΕγχΠ— και θα μας άφηνε φτωχότερους από πολιτισμική, κοινωνική και οικονομική άποψη.

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή συμφωνεί ανεπιφύλακτα με τις αρχές που οδήγησαν τα κράτη μέλη που υπέγραψαν τη συμφωνία το 1985 να δηλώσουν «έχοντας επίγνωση του γεγονότος ότι η όλο και στενότερη ένωση των λαών των κρατών μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων πρέπει να βρει την έκφρασή της στην ελεύθερη διέλευση των εσωτερικών συνόρων από όλους τους υπηκόους των κρατών μελών και στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και των υπηρεσιών», καθώς και «θέλοντας να ενισχύσουν την αλληλεγγύη μεταξύ των λαών τους με την άρση των εμποδίων που παρακωλύουν την ελεύθερη κυκλοφορία στα κοινά σύνορα μεταξύ των κρατών [...]». Πρόκειται για μια συμφωνία με σκοπό τη θωράκιση της ένωσης και της αλληλεγγύης των λαών και, άρα, η αναίρεσή της, εκτός από καταστροφικές οικονομικές συνέπειες, θα έφερε στο πνεύμα αλληλεγγύης, αλλά και στην ίδια την ΕΕ, πλήγμα που θα μπορούσε να αποδειχθεί μοιραίο.

Επίσης ανεπιφύλακτα η ΕΟΚΕ ενστερνίζεται την αρχή, βάσει της οποίας τα συμβαλλόμενα κράτη μέλη της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης δηλώνουν ότι «η Ένωση αναπτύσσει πολιτική με στόχο, μεταξύ άλλων, να εξασφαλίζεται η απουσία οποιουδήποτε ελέγχου προσώπων, ανεξαρτήτως ιθαγένειας, κατά τη διέλευση των εσωτερικών συνόρων», προβλέποντας τον αποτελεσματικό έλεγχο των εξωτερικών της συνόρων (άρθρο 77 παράγραφος 1).

Με αυτά κατά νου, ως μέλη της ΕΟΚΕ και εκπρόσωποι της ευρωπαϊκής κοινωνίας πολιτών εκφράζουμε την ολοένα και μεγαλύτερη ανησυχία μας για τις πιέσεις που ασκούνται στην εν λόγω συμφωνία. Η ΕΟΚΕ καλεί τις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις να μην υποκύψουν στις λαϊκίστικες πιέσεις και φοβίες, αλλά να υπερασπιστούν τα δικαιώματα για την κατοχύρωση των οποίων τόση προσπάθεια έχουμε καταβάλει. Ως όργανο αντιλαμβανόμαστε ότι με τα πρόσφατα γεγονότα γείρονται σοβαρά ερωτήματα ως προς το πλαίσιο λειτουργίας των ευρωπαϊκών συνόρων και την ικανότητά μας να εμποτεύουμε αποτελεσματικά τις μετακινήσεις όσων σκοπεύουν να βλάψουν την κοινωνία. Ασφαλώς και πρέπει να δοθεί μια απάντηση σε αυτά τα ζητήματα, αλλά το πρόβλημα δεν είναι η συμφωνία του Σένγκεν και ούτε πρέπει να χρησιμοποιείται ως εύκολη δικαιολογία. Πρέπει τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να αποφύγουν πάση θυσία αυτή τη σταδιακή αποδιάρθρωση των κανόνων της συμφωνίας, και κατ' επέκταση της εσωτερικής αγοράς, μια εξέλιξη που θα ήταν εις βάρος όλων μας.

Δεν μπορεί η αλυσίδα της ζώνης του Σένγκεν να είναι τόσο δυνατή όσο ο ασθενέστερος κρίκος της. Πρέπει η προστασία των συνόρων της ΕΕ να είναι υπόθεση όλων και πρέπει όλα τα κράτη μέλη να μοιράζονται αυτό το καθήκον. Οι δεσμεύσεις που ανέλαβαν τα κράτη μέλη να θεσπίσουν και να ενισχύσουν έναν αποτελεσματικό και λειτουργικό οργανισμό, τον Frontex, πρέπει να τηρηθούν. Χωρίς αποτελεσματικούς ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα, η Ένωση δεν θα είναι σε θέση να παράσχει πρόσβαση στους πρόσφυγες εκείνους που χρειάζονται βοήθεια. Οι αποτελεσματικοί έλεγχοι στα εξωτερικά σύνορα αποτελούν, εντέλει, προϋπόθεση για τη διατήρηση του συστήματος Σένγκεν. Η διασφάλιση των εσωτερικών συνόρων δεν πρέπει να οδηγήσει σε αποκλεισμό όσων χρειάζονται προστασία για ανθρωπιστικούς λόγους, βάσει της σύμβασης της Γενεύης.

Πρέπει να είμαστε έτοιμοι να δώσουμε δραστικές λύσεις για την κατοχύρωση των δικαιωμάτων μας και την υπεράσπιση μιας Ευρώπης χωρίς σύνορα, στην οποία ο πολίτης θα μπορεί ελεύθερα να εργάζεται, να σπουδάζει, να ανταλλάσσει ιδέες, προϊόντα και υπηρεσίες. Αυτή είναι η Ευρώπη μας, το Σένγκεν μας και τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα που πρέπει να υπερασπιστούμε!

Συνεπώς, η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση προς τις ευρωπαϊκές και εθνικές οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών να υποστηρίξουν, όχι μόνο τη διατήρηση, αλλά και την περαιτέρω παγίωση και διεύρυνση του χώρου Σένγκεν. Από την πλευρά της, η ΕΟΚΕ δεσμεύεται να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες σε σχέση με τα θεσμικά όργανα της ΕΕ —και δη το Συμβούλιο— έτσι ώστε τα κράτη μέλη να παραμείνουν πιστά στις αρχές των συνθηκών και των συμφωνιών της ΕΕ, του προφανούς, δηλαδή κεκτημένου της Ένωσης των λαών της Ευρώπης.

Βρυξέλλες, 17 Φεβρουαρίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

514Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ ΤΗΣ 17ΗΣ ΚΑΙ 18ΗΣ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2016

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Το μέλλον του αστικού θεματολογίου της ΕΕ από την άποψη της κοινωνίας των πολιτών»

(διερευνητική γνωμοδότηση κατόπιν αιτήματος της Ολλανδικής προεδρίας της ΕΕ)

(2016/C 133/02)

Εισηγητής: ο κ. Roman HAKEN

Στις 28 Αυγούστου 2015 ο κ. R.H.A. PLASTERK, υπουργός Εσωτερικών και Σχέσεων του Βασιλείου των Κάτω Χωρών, εξ ονόματος της Ολλανδικής προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή την κατάρτιση διερευνητικής γνωμοδότησης με θέμα

«Το μέλλον του αστικού θεματολογίου της ΕΕ από την άποψη της κοινωνίας των πολιτών»

(διερευνητική γνωμοδότηση κατόπιν αιτήματος της Ολλανδικής προεδρίας της ΕΕ)

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 26 Ιανουαρίου 2016.

Κατά την 514η σύνοδο ολομέλειας, που πραγματοποιήθηκε στις 17 και 18 Φεβρουαρίου 2016 (συνεδρίαση της 17ης Φεβρουαρίου 2016), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 214 ψήφους υπέρ και 1 κατά την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Το αστικό θεματολόγιο της ΕΕ (ΑΘ ΕΕ)⁽¹⁾ θα επηρεάσει άμεσα τη ζωή του 80 % των πολιτών της ΕΕ που το 2050 θα κατοικεί σε πόλεις. Για να διατυπωθούν οι αποτελεσματικότερες δυνατές διατάξεις και να διασφαλιστεί η δημόσια αποδοχή τους, είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί ότι οι οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών (ΟΚΠ) θα αποτελούν ισότιμο εταίρο στις συζητήσεις και την υλοποίηση του ΑΘ. Η πρωτοβουλία της Ολλανδικής προεδρίας φέρνει τις πόλεις στο κέντρο των αναπτυξιακών συζητήσεων για πρώτη φορά στην ιστορία της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ καλεί το Συμβούλιο να αναγνωρίσει το δημοτικό επίπεδο σε όλες τις εκφάνσεις του ως πολύτιμο εταίρο στη διαδικασία ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/en/policy/themes/urban-development/agenda

1.2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί τις συμπράξεις αποτελεσματικό τρόπο προσέγγισης αυτών των εκτενών και σύνθετων ζητημάτων. Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ αποδίδει μεγάλη αξία στην αρχή της εταιρικής σχέσης, η οποία εφαρμόζεται επιτέλους στο σχεδιασμό και την υλοποίηση της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 ⁽²⁾.

1.3. Η εταιρική σχέση αποτελεί αρχή που διέπει τις σύγχρονες δημόσιες υπηρεσίες —τόσο καθέτως όσο και οριζόντιως. Η ΕΟΚΕ συνιστά να εξεταστούν, ως έτερο παράδειγμα αυτής της συνεργασίας, οι συμπράξεις δημοσίου-ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ) ως πρότυπο χρηματοδότησης αστικών έργων, διάφορες κοινωνικές επιχειρήσεις, καθώς και ευρωπαϊκά προγράμματα που βασίζονται στην εταιρική σχέση, όπως το Equal ⁽³⁾. Η δημόσια διοίκηση σε κάθε επίπεδο, και ιδίως σε επίπεδο δήμων, είναι αρμόδια για τη συγκέντρωση των σχετικών εταιρών σε κοινά έργα και την αποτελεσματική αξιοποίηση της χρηματοδότησης.

1.4. Μία από τις προκλήσεις που θα αντιμετωπίσει το ΑΘ είναι πώς να υλοποιήσει στρατηγικές που αναπτύχθηκαν μέσω θεματικών συμπράξεων. Είναι καθοριστικής σημασίας η χρήση της ανιούσας προσέγγισης στη δημιουργία συνεργιών και στην ανάπτυξη και υλοποίηση στρατηγικών. Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ανιούσα προσέγγιση, που δεν είναι ταυτόσημη με προσέγγιση βασισμένη σε ομάδες εμπειρογνομώνων. Είναι σημαντικό να διευκρινιστεί πώς θα συνεργαστούν οι ΟΚΠ με τους φορείς τους —πώς θα αναφέρονται σε αυτούς, πώς θα διαβουλεύονται κ.λπ.

1.5. Κατά την ανάπτυξη του νέου ΑΘ ΕΕ, οι οριζόντιες συμπράξεις είναι εξίσου σημαντικές με τις κάθετες (θεματικές) συμπράξεις. Αυτές θα λειτουργούν κατά κύριο λόγο σε τοπικό επίπεδο στις πόλεις. Είναι σημαντικές όχι μόνο για το στρατηγικό σχεδιασμό αλλά πρωτίστως για να διασφαλιστεί η υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση. Τοπικές στρατηγικές, χαραγμένες από τοπικές συμπράξεις με γνώση της επιτόπιας κατάστασης, είναι ο καλύτερος τρόπος ενσωμάτωσης και αποτελεσματικής υλοποίησης των συστάσεων από το ενωσιακό επίπεδο. Ένα από τα εργαλεία που συνιστά η ΕΟΚΕ προς τούτο είναι η CLLD ⁽⁴⁾.

1.6. Για να διασφαλιστεί η αποτελεσματική υλοποίηση του νέου ΑΘ ΕΕ απαιτούνται τα εξής:

α) να εξεταστούν οι βασικές ανάγκες των συμμετεχόντων εταιρών και να δοθεί προσοχή στην οικοδόμηση δεξιοτήτων (ιδίως για οριζόντιες δημοτικές συμπράξεις). Προς τούτο, η ΕΟΚΕ συνιστά την αξιοποίηση των πόρων «τεχνικής συνδρομής» των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ).

β) προετοιμασία μεθοδολογικών συστάσεων επί αρχών υπεύθυνης αστικής εταιρικής σχέσης. Είναι σημαντικό να υπάρχει μεθοδολογία για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση του ΑΘ, συμπεριλαμβανομένων δεικτών για τη μέτρηση των αλλαγών που επήλθαν. Είναι αναγκαία η συμμετοχή των εταιρών, συμπεριλαμβανομένων των ΟΚΠ, στην αξιολόγηση και την παρακολούθηση.

1.7. Η ΕΟΚΕ ευελπιστεί στη διευκρίνιση του τρόπου κατά τον οποίο οι θεματικές συμπράξεις θα αντιμετωπίζουν τα ζητήματα και τις προκλήσεις της αστικής ανάπτυξης. Οι οριζόντιες συμπράξεις θα πρέπει να είναι αυτές που θα υλοποιούν συγκεκριμένα μέτρα σε συγκεκριμένες αστικές περιοχές. Είναι συνεπώς αναγκαίο να διασφαλιστεί η ανταλλαγή ορθών πρακτικών μέσω ειδικών εκδηλώσεων. Είναι σημαντικό να συμμετέχουν εξίσου όλες οι περιφέρειες της ΕΕ (ιδίως της νότιας και ανατολικής Ευρώπης). Το ΑΘ πρέπει να αναγνωρίζει τις σχέσεις μεταξύ των πόλεων και των γειτονικών/περιβαλλουσών περιφερειακών περιοχών που συμβάλλουν στην αστική ποιότητα ζωής. Το ΑΘ δεν πρέπει να είναι αντίθετο προς ή να περιορίζει την ανάπτυξη της υπαίθρου.

⁽²⁾ Βλέπε σχετικό έργο της ΕΟΚΕ, του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής των Περιφερειών:

«Πώς θα προωθηθούν αποτελεσματικές εταιρικές σχέσεις κατά τη διαχείριση των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής, βάσει των ορθών πρακτικών της περιόδου 2007-2013» (ΕΕ C 44 της 11.2.2011, σ. 1).

«Η αρχή της εταιρικής σχέσης στην εφαρμογή των Ταμείων του κοινού στρατηγικού πλαισίου — στοιχεία για έναν ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας σχετικά με την εταιρική σχέση» (ΕΕ C 44 της 15.2.2013, σ. 23).

«Η τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων (CLLD) ως εργαλείο της πολιτικής για τη συνοχή 2014-2020 για την τοπική, αγροτική, αστική και περιφερειακή ανάπτυξη» (ΕΕ C 230 της 14.7.2015, σ. 1).

«Ενίσχυση των συμμετοχικών διαδικασιών και της συμμετοχής των ΟΤΑ, των ΜΚΟ και των κοινωνικών εταιρών στην εφαρμογή της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»» (ΕΕ C 299 της 4.10.2012, σ. 1).

«Αξιολόγηση της διαβούλευσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τα ενδιαφερόμενα μέρη» (ΕΕ C 383 της 17.11.2015, σ. 57).

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A8-2015-0218+0+DOC+PDF+V0//EL>.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52013R6902>.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv:c10237>.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32013R1303>, άρθρο 5 παράγραφος 3 αναφορικά με ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας για την εταιρική σχέση.

⁽³⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv:c10237>

⁽⁴⁾ «Η τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων (CLLD) ως εργαλείο της πολιτικής για τη συνοχή 2014-2020 για την τοπική, αγροτική, αστική και περιφερειακή ανάπτυξη» (ΕΕ C 230 της 14.7.2015, σ. 1).

1.8. Ορισμένες θεματικές είναι αλληλένδετες και ως ένα βαθμό αλληλοεπικαλύπτονται. Η υλοποίηση μέτρων σχετικά με ένα θέμα θα επηρεάσει ένα ή περισσότερα άλλα θέματα. Είναι αναγκαίο να διασφαλιστεί ότι τα μέτρα για τη βελτίωση της κατάστασης σε έναν τομέα δε θα έχουν ανεπιθύμητες επιπτώσεις σε άλλον τομέα. Αυτό αφορά όχι μόνο την ΕΕ αλλά και το εθνικό επίπεδο.

1.9. Η ΕΟΚΕ συνιστά να συμπεριληφθούν ως νέο θέμα του ΑΘ οι αστικές κοινότητες και η συμμετοχή των πολιτών. Οι πόλεις χρειάζονται λειτουργικό μηχανισμό χειραφέτησης των πολιτών και των ομάδων πολιτών ώστε να αποτελούν πραγματικό και ισχυρό εταίρο στις συζητήσεις και την υλοποίηση των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων των πόλεων τους και στην υλοποίηση του ΑΘ. Μόνο μια ισχυρή και σίγουρη για τον εαυτό της κοινότητα με υψηλό κοινωνικό κεφάλαιο θα μπορέσει να αντιμετωπίσει τις αναδυόμενες προκλήσεις. Η ΕΟΚΕ είναι προετοιμασμένη να εργαστεί για την υλοποίηση αυτής της ιδέας.

1.10. Θα πρέπει επίσης να συμπεριληφθούν στοιχεία όπως το θεματολόγιο βιώσιμης ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών για το 2030, με 17 στόχους βιώσιμης ανάπτυξης, και ιδίως ο στόχος 11 «Επίτευξη ασφαλών, ανθεκτικών, βιώσιμων και χωρίς αποκλεισμούς πόλεων και οικισμών». Η ΕΟΚΕ έλαβε θέση επί του θέματος τον Σεπτέμβριο του 2015 ⁽⁵⁾. Η ΕΕ δεν διαθέτει ίσες αρμοδιότητες σε όλους τους τομείς πολιτικής, και οι εξουσίες της όσον αφορά συγκεκριμένα τα κοινωνικά ζητήματα δεν κρίνονται επαρκείς. Είναι αβέβαιο κατά πόσον η ΕΕ μπορεί να επηρεάσει την αστική ανάπτυξη στον κοινωνικό τομέα ή να αξιολογήσει επαρκώς τον κοινωνικό αντίκτυπο μέτρων που υλοποιούνται σε άλλους τομείς πολιτικής. Παρότι ο περιβαλλοντικός αντίκτυπος μπορεί να προσδιοριστεί μέσω της διαδικασίας ΕΠΕ, η εκτίμηση του κοινωνικού αντίκτυπου υστερεί μέχρι και σήμερα.

1.11. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να καταστεί πλήρες μέλος της συντονιστικής ομάδας ΑΘ ΕΕ και να συμμετέχει στις συμπράξεις ΑΘ. Η ΕΟΚΕ εκπροσωπεί ΟΚΠ από όλα τα κράτη μέλη, οργανώσεις με κύρος και εμπειρογνώσια, οι οποίες μπορούν να συμβάλουν στην αστική ανάπτυξη.

2. Η εταιρική σχέση ως αρχή στο Αστικό Θεματολόγιο της ΕΕ και η συμμετοχή της ΕΟΚΕ στο ΑΘ

2.1. Το ΑΘ προτείνει τη δημιουργία συμπράξεων με 15 περίπου μέλη, 11 εκ των οποίων θα είναι εκπρόσωποι της δημόσιας διοίκησης (πόλεις, κράτη μέλη, εκπρόσωποι της Επιτροπής). Άλλα μέλη μπορούν να προέρχονται από τις διαχειριστικές αρχές των ΕΔΕΤ, εμπειρογνώμονες και ΜΚΟ. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το ότι δεν προσκλήθηκε να υποβάλει σχετικές παρατηρήσεις παρά μόνον όταν ορισμένες συμπράξεις είχαν ήδη θεσπιστεί.

2.2. Η ΕΟΚΕ συνιστά πιο ισορροπημένη εκπροσώπηση στις συμπράξεις. Καλό παράδειγμα δικαίης αναλογίας αποτελεί το πρόγραμμα LEADER, όπου οι εκπρόσωποι της δημόσιας διοίκησης δεν μπορεί να υπερβαίνουν το 50 % των μελών μιας σύμπραξης. Η ΕΟΚΕ συνιστά πολύ μεγαλύτερη συμμετοχή των ομάδων-στόχων (των κατοίκων των πόλεων). Είναι σημαντικό οι ίδιοι οι κάτοικοι να έχουν μεγαλύτερο λόγο στο μέλλον των πόλεων. Τα περισσότερα από τα θέματα που καθορίστηκαν δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν χωρίς τη συμμετοχή ΜΚΟ, κοινωνικών εταίρων και επιχειρήσεων. Όλα τα επιτυχημένα παραδείγματα στην Ευρώπη οφείλονται σε μεγάλο βαθμό στη συμμετοχή μη κυβερνητικών φορέων και στην αποτελεσματική συνεργασία δημοσίου-ιδιωτικού τομέα.

2.3. Παρότι όλες οι θεματικές προτεραιότητες του ΑΘ είναι σημαντικές για τις ΟΚΠ, υπερβαίνουν τον παραδοσιακό ρόλο της κοινωνίας των πολιτών. Οι ΜΚΟ, οι κοινωνικές επιχειρήσεις και οι συνεταιρισμοί αναπτύσσουν ολοένα περισσότερο την ικανότητά τους ή θεσπίζουν νέα οικονομικά ή οργανωτικά πρότυπα για την παροχή υπηρεσιών δημοσίου συμφέροντος. Είναι σημαντικό οι δημόσιες αρχές να μπορούν να δουν τον εαυτό τους από τη σκοπιά των ομάδων και οργανώσεων που δραστηριοποιούνται σε αστικές περιοχές. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει πως η συμμετοχή εθνικών ή περιφερειακών δικτύων ή τοπικών οργανώσεων με μεγάλη εμπειρία σε κάποιο θέμα θα ήταν εξίσου χρήσιμη με την ύπαρξη ευρωπαϊκών δικτύων.

2.4. Η ΕΟΚΕ δεν διαθέτει ενημέρωση για τον τρόπο εντοπισμού και/ή επιλογής ΟΚΠ. Η ΕΟΚΕ προσφέρει το δυναμικό της και τη γνώση της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών για την επιλογή εκπροσώπων ΜΚΟ και κοινωνικών εταίρων για θεματικές συμπράξεις.

⁽⁵⁾ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.press-releases.37475>

3. Συστάσεις για τις εργασίες των συμπράξεων ΑΘ και τη συμμετοχική διαδικασία

3.1. Κάθε πολίτης της ΕΕ έχει δικαίωμα να γνωρίζει, να κατανοεί και να επηρεάζει τις πολιτικές της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει πως οι συμπράξεις δεν πρέπει να έχουν κλειστές πόρτες. Ο τρόπος επικοινωνίας των συμπράξεων με τον έξω κόσμο είναι ιδιαίτερα σημαντικός. Μια ανοιχτή δημόσια διοίκηση που θα επικοινωνεί με το ευρύ κοινό και με τις οργανώσεις που εκπροσωπούν τα συμφέροντα των πολιτών πρέπει να αποτελεί βασικό στοιχείο της αστικής ανάπτυξης. Καθότι η επίτευξη στρατηγικών στόχων δεν είναι εφικτή χωρίς τη στήριξη των τοπικών πολιτών και ΟΚΠ, είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί διαφάνεια και αποτελεσματική συμμετοχή των φορέων στην προετοιμασία και την υλοποίηση του ΑΘ. Η συμμετοχή όσων επιθυμούν να συμμετάσχουν είναι ο καλύτερος τρόπος να εξασφαλιστεί η στήριξή τους στα αποτελέσματα. Η ΕΟΚΕ συνιστά ανοιχτή πρόσκληση σε οργανώσεις που επιθυμούν να μοιραστούν τις εμπειρίες και τις ιδέες τους για θέματα ΑΘ και οι οποίες θα μπορούσαν να συμμετάσχουν σε κάποιες από τις συνεδριάσεις της σύμπραξης.

3.2. Οι συμπράξεις πρέπει να χρησιμοποιούν σειρά εργαλείων επικοινωνίας και συμμετοχής για την ανταλλαγή απόψεων, την επικοινωνία και τη διαβούλευση. Η συμμετοχή και η διαβούλευση των πολιτών δεν μπορεί να επιτευχθεί αποτελεσματικά με ένα μόνο μέσο. Απαιτείται συνδυασμός μεθόδων ικανός να καλύψει διαφορετικά είδη φορέων, να συλλέξει διαφορετικά είδη συνεισφορών και να επιτρέψει διαφορετικά επίπεδα συμμετοχής. Οι συμπράξεις πρέπει να χρησιμοποιούν επίκαιρες τεχνικές όπως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, καθώς και έρευνες, εργαστήρια, ομάδες εστίασης κ.λπ. ώστε να συλλέγουν παρατηρήσεις επί του έργου τους. Η ΕΟΚΕ συνιστά επιπρόσθετη συμμετοχή του (ευρέως) κοινού για συγκεκριμένα ζητήματα όπου υφίσταται εμφανής ανάγκη ευρύτερης δημόσιας συζήτησης και απόκρισης προς τους πολίτες.

3.3. Οι συμπράξεις πρέπει να διοργανώνουν επιτόπιες επισκέψεις και συναντήσεις με διάφορους φορείς, πέρα από τον περιορισμένο κύκλο της σύμπραξης. Η επιτόπου συνάντηση με πρωτοβουλίες πολιτών και η ενημέρωση για τους περιορισμούς και τη συνεργασία τους με τη δημόσια διοίκηση μπορεί να επηρεάσει ουσιαστικά τη συζήτηση εντός της σύμπραξης. Αν το ΑΘ δε βασίζεται σε υφιστάμενες πρακτικές, ελλοχεύει ο κίνδυνος να προκύψουν πολιτικές που θα παραβλέπουν τις διαδεσμένες γνώσεις.

3.4. Τα σχέδια δράσης πρέπει να αποτελούν θέμα ανοιχτής διαδικτυακής διαβούλευσης. Αυτό θα εξασφαλίσει ότι όλοι οι σχετικοί φορείς μπορούν να συνεισφέρουν στο περιεχόμενο τους και όλα τα συμφέροντα θα καλύπτονται.

4. Πυλώνες προτεραιότητας για τις θεματικές συμπράξεις

4.1. Πόλεις χωρίς αποκλεισμούς

4.1.1. **Απασχόληση και δεξιότητες στην τοπική οικονομία** — Οι ΟΚΠ επιτελούν σειρά ρόλων (π.χ. ως εργοδότες ή εκπαιδευτές) με ιδιαίτερη σημασία για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Η ΕΟΚΕ συνιστά τη διαβούλευση οργανώσεων όπως η Eurochambres που εκπροσωπεί τις ΜΜΕ, κέντρα εύρεσης εργασίας και ιδρύματα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Το ΑΘ πρέπει να απαντά στο ερώτημα πώς οι πόλεις θα ερευνούν τις ανάγκες εμπειρογνώστας στην περιοχή τους. Οι ΟΚΠ πρέπει να ενημερώνονται για αυτές τις ανάγκες και πρέπει να υπάρχει συνεργασία για την προώθηση της εκπαίδευσης, της διά βίου μάθησης και της κατάρτισης που θα παρέχει τις δεξιότητες που λείπουν από την αγορά εργασίας.

4.1.2. **Αστική φτώχεια** — Οι ΟΚΠ εφαρμόζουν την πλειονότητα των προγραμμάτων πρόληψης και καταπολέμησης της αστικής φτώχειας. Η ΕΟΚΕ συνιστά τη συμμετοχή οργανώσεων όπως το Ευρωπαϊκό δίκτυο κατά της φτώχειας. Έχουμε επίσης επίγνωση της σημασίας, σχετικά με το ζήτημα: α) των προαστίων και της περιθωριοποίησης, β) των γκέτο, γ) των μειονεκτουσών γειτονιών, δ) των παιδιών που ζούνε σε ιδρύματα και της μετάβασης από τις ιδρυματικές σε οικογενειακές και κοινοτικές υπηρεσίες, και ε) της γήρανσης του πληθυσμού και της ευπάθειας των ηλικιωμένων.

4.1.3. **Στέγαση** — Για την εξασφάλιση ποιοτικής, βιώσιμης στέγασης όπως ορίζεται στον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη στέγαση, οι ΟΚΤ επιτελούν σημαντικό ρόλο εκπροσώπησης και συνεργασίας με τις δύο πλευρές —ιδιοκτήτες και χρήστες. Η ΕΟΚΕ συνιστά τη συμμετοχή οργανώσεων όπως η Διεθνής Ένωση ενοικιαστών, ενώσεις ιδιοκτητών, οικοδομικές εταιρείες, αρχιτέκτονες ή πολεοδόμους. Το θέμα εγείρει σημαντικά ζητήματα: α) πολεοδομίας, β) κοινωνικής στέγασης και γ) μετακίνησης πολιτών σε περιστατικές περιοχές σε αναζήτηση καλύτερης ποιότητας στέγης.

4.1.4. **Ένταξη μεταναστών και προσφύγων** — Είναι σημαντικό να αντιμετωπιστούν όχι μόνο βραχυπρόθεσμα ζητήματα (κάλυψη των βασικών τους αναγκών) αλλά και —όταν οι μετανάστες εγκατασταθούν— η ένταξή τους στην κοινωνία: συνδρομή στην εκπαίδευση, την εύρεση εργασίας κ.λπ., μεταλαμπάδευση των αξιών και παραδόσεων της ΕΕ και ενσωμάτωση αυτών των αξιών και παραδόσεων στις ζωές τους με σεβασμό της πολιτιστικής καλλιέργειας του τόπου προέλευσής τους. Οι ΟΚΠ όπως οι εκκλησίες, οι κοινωνικές οργανώσεις, οι οργανώσεις εκπαίδευσης και κατάρτισης, οι ομάδες παιδιών και οι σύλλογοι γονέων κ.λπ. επιτελούν καθοριστικό ρόλο δίπλα στην Πολιτεία. Η ΕΟΚΕ συνιστά τη διαβούλευση της Solidar ή της Lumos, μεταξύ άλλων. Ζητήματα όπως οι ασυνόδευτοι ανήλικοι —ιδιαίτερα ευπαθής ομάδα που χρήζει ειδικής προσοχής— πρέπει να αντιμετωπιστούν.

4.1.5. **Βιώσιμη χρήση της γης και λύσεις βασισμένες στη φύση** — Ο στόχος του ΑΘ συνδέεται στενά με την αλλαγή νοοτροπίας και τρόπου ζωής των ατόμων. Η εξασφάλιση ότι οι αλλαγές στις πόλεις σέβονται το περιβάλλον αποτελεί τομέα όπου η συμμετοχή ΟΚΠ όπως εκπροσώπων γαιοκτημόνων, οργανώσεων ΜΜΕ και κοινοτικών οργανώσεων που βρίσκονται πίσω από κινήματα βελτίωσης των γειτονιών, είναι καθοριστικής σημασίας. Η ΕΟΚΕ συνιστά τη συμμετοχή, για παράδειγμα, της Friends of the Earth Europe ή της ELARD. Η ΕΟΚΕ κρίνει σημαντικά τα εξής: α) χωροταξικός (κάθετος) σχεδιασμός και β) προβλήματα περιαστικών περιοχών που παρέχουν προϊόντα (τρόφιμα, πόσιμο νερό) αλλά και ζωτικές υπηρεσίες οικοσυστήματος, που βελτιώνουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων των πόλεων.

4.2. Αστική οικονομία

4.2.1. **Κυκλική οικονομία** — Για μια αποτελεσματική κυκλική οικονομία είναι σημαντικό να αλλάξει η στάση μας απέναντι στα απόβλητα, και να θεωρούνται εφεξής εν δυνάμει πόρος. Οι εκπαιδευτικές και ενημερωτικές δραστηριότητες των περιβαλλοντικών οργανώσεων και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων έχουν μεγάλη σημασία ως προς το θέμα αυτό. Τα κέντρα έρευνας και καινοτομίας, οι εξειδικευμένες επιχειρήσεις και οι οργανώσεις ΜΜΕ που επικεντρώνονται στον τομέα θα αποτελέσουν βασικούς φορείς εξερεύνησης και υλοποίησης νέων προσεγγίσεων. Η ΕΟΚΕ συνιστά την πρόσκληση σε συζήτηση, μεταξύ άλλων, της οργάνωσης REVES.

4.3. Πράσινες πόλεις

4.3.1. **Κλιματική προσαρμογή** — Είναι καθοριστικής σημασίας οι εταιρείες τεχνολογιών αιχμής, τα ερευνητικά ιδρύματα και τα πανεπιστήμια. Επιπλέον, η εκπαίδευση και η ενημέρωση των απλών ανθρώπων είναι απαραίτητη για τη διευκόλυνση της συμμετοχής και της αποδοχής των σχετικών διατάξεων. Η ΕΟΚΕ συνιστά, για παράδειγμα, τη διαβούλευση της οργάνωσης Green 10.

4.3.2. **Ενεργειακή μετάβαση** — Οι διαρθρωτικές αλλαγές στα ενεργειακά συστήματα, όπως η ουσιαστική στροφή στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και η αυξημένη ενεργειακή απόδοση, δεν μπορούν να επιτευχθούν παρά μόνο με την πλήρη συμμετοχή των εταίρων από τις σχετικές επιχειρήσεις και με τη στήριξη των πολιτών. Η Greenpeace, π.χ., δραστηριοποιείται στον τομέα.

4.3.3. **Αστική κινητικότητα** — Η βιώσιμη αστική κινητικότητα αποτελεί τομέα όπου λίγα μπορούν να γίνουν αν οι ίδιοι οι πολίτες δεν προτιμούν να αλλάξουν τις συνήθειες μετακίνησής τους. Η ΕΟΚΕ συνιστά συνεπώς τη συμμετοχή οργανώσεων όπως το CEEP (Ευρωπαϊκό Κέντρο Δημοσίων Επιχειρήσεων και Επιχειρήσεων γενικού οικονομικού συμφέροντος), η BusinessEurope, η ETF (Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία των Ενώσεων Εργαζομένων στις Μεταφορές), το Polis (δίκτυο ευρωπαϊκών δήμων και περιφερειών που αναπτύσσουν καινοτόμες τεχνολογίες και πολιτικές τοπικών μεταφορών), η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Ποδηλατών και το IPR Prague (ινστιτούτο σχεδιασμού και ανάπτυξης της Πράγας). Αντλαμβανόμεστε επίσης ότι η θεματική αυτή περιλαμβάνει τη σημασία ολοκληρωμένων προσεγγίσεων όπως τα σχέδια βιώσιμης αστικής κινητικότητας (ΣΒΑΚ) και κατά συνέπεια θεωρούμε την αστική κινητικότητα παράγοντα διευκόλυνσης της οικονομικής ανάπτυξης, της βελτίωσης των περιβαλλοντικών συνθηκών και της ενεργειακής μετάβασης στις πόλεις. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει τη σημασία ειδικών μέσων χρηματοδότησης της ΕΕ για την αστική κινητικότητα, τομέα που χρήζει επενδύσεων υψηλής έντασης κεφαλαίου.

4.3.4. **Ποιότητα του αέρα** — Η συνεργασία επιχειρήσεων, οργανώσεων υγειονομικής περιθάλψης, περιβαλλοντικών ΜΚΟ, πανεπιστημίων και ερευνητικών ιδρυμάτων και άλλων φορέων είναι ουσιαστικής σημασίας. Οι συμπράξεις πρέπει να περιλαμβάνουν οργανώσεις όπως η CAN (Climate Action Network Europe).

4.4. Έξυπνες πόλεις

4.4.1. **Ψηφιακή μετάβαση** — Η ψηφιοποίηση της κοινωνίας αποτελεί ριζική στροφή. Στόχος είναι η παροχή καλύτερων υπηρεσιών στους πολίτες και η δημιουργία επιχειρηματικών ευκαιριών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα στις έξυπνες πόλεις αποτελεί ο τριπλός και ο τετραπλός έλικας, που συγκεντρώνει σε κοινά έργα φορείς από τη δημοτική διοίκηση, την τριτοβάθμια εκπαίδευση, τις επιχειρήσεις και την κοινωνία των πολιτών. Το μοντέλο αυτό πρέπει να διαδοθεί στην Ευρώπη. Σε αυτήν την ενότητα κρίνουμε σημαντικά τα ζητήματα: α) του προβλέψιμου πολεοδομικού σχεδιασμού σε κάθε δήμο και β) της χρήσης μέσων κοινωνικής δικτύωσης και του διαδικτύου για την επικοινωνία μεταξύ των δήμων και των πολιτών. Οι συμπράξεις θα πρέπει να περιλαμβάνουν επίσης οργανώσεις όπως η Διεθνής Διαφάνεια.

4.5. Καινοτόμες και υπεύθυνες δημόσιες συμβάσεις

4.5.1. Το δυναμικό υλοποίησης καινοτόμων προσεγγίσεων από τις πόλεις είναι σημαντικό: μπορούν να λειτουργούν ως πρωτοπόροι, και όχι μόνο στον τομέα των δημόσιων συμβάσεων. Ωστόσο είναι σημαντική η συνεργασία με τα κέντρα επιχειρηματικής καινοτομίας και τα κέντρα στήριξης των επιχειρήσεων, καθώς και με ΟΚΠ της ΕΕ όπως το CEE Bankwatch Network. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει τη σημασία: α) της χρήσης δημοσίων συμβάσεων για τη συμβολή στην τοπική κοινωνική οικονομία και β) ειδικών μεθόδων ενθάρρυνσης των δήμων ώστε να προτιμήσουν καινοτόμους αναδόχους δημοσίων συμβάσεων αντί της φθηνότερης λύσης.

4.6. Οι πόλεις αποτελούν μέρος πολύπλοκων συστημάτων, όπου η ευρύτερη περιαστική περιοχή παρέχει ουσιαστική στήριξη και πόρους που επιτρέπουν στις πόλεις να λειτουργήσουν επιτυχημένα. Είναι αναγκαία η συμμετοχή εταίρων από τις περιαστικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένων τοπικών ομάδων δράσης, ώστε να υπάρξει πολύτιμος σύνδεσμος μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών, ιδίως όσον αφορά επιθυμητές αγροτικές/αστικές συμπράξεις. Κατά τον αναπτυξιακό τους σχεδιασμό, οι πόλεις πρέπει να λαμβάνουν υπόψη υφιστάμενες στρατηγικές όπως οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές και οι σχετικές μικροπεριφερειακές αναπτυξιακές στρατηγικές.

Βρυξέλλες, 17 Φεβρουαρίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η καταπολέμηση της φτώχειας»**(διερευνητική γνωμοδότηση)**

(2016/C 133/03)

Εισηγητής: ο κ. Seamus BOLAND**Συνεισηγήτρια: η κ. Marjolijn BULK**

Με επιστολή της 16ης Δεκεμβρίου 2015, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Υπουργείο Κοινωνικών Υποθέσεων και Απασχόλησης, ενεργώντας εξ ονόματος της ολλανδικής προεδρίας του Συμβουλίου, ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να καταρτίσει διερευνητική γνωμοδότηση με θέμα:

Καταπολέμηση της φτώχειας

(διερευνητική γνωμοδότηση).

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 28 Ιανουαρίου 2016.

Κατά την 514η σύνοδο ολομέλειας, που πραγματοποιήθηκε στις 17 και 18 Φεβρουαρίου 2016 (συνεδρίαση της 18ης Φεβρουαρίου 2016), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 197 ψήφους υπέρ, 4 κατά και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

Η ΕΟΚΕ:

1.1. συμφωνεί με την πρόθεση της ολλανδικής προεδρίας του Συμβουλίου της ΕΕ να δώσει λύσεις στα προβλήματα της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού μέσα από μια σφαιρική προσέγγιση και με τη συνεργασία των συναρμοδίων από τον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. Εντούτοις, θεωρεί ότι η προσπάθεια των κρατών μελών πρέπει να υποστηρίζεται από ένα κοινό ενωσιακό πλαίσιο, το οποίο να ευνοεί αυτές τις προσεγγίσεις και να διευκολύνει την ανταλλαγή και διάδοση των βέλτιστων πρακτικών όσον αφορά την καταπολέμηση της φτώχειας και την αύξηση των ανισοτήτων, οι οποίες από μόνες τους δεν είναι μόνο μια σημαντική ανησυχία —επειδή σημαίνουν έλλειψη κοινωνικής δικαιοσύνης— αλλά και βλάπτουν τις οικονομικές επιδόσεις και την ανάπτυξη, καθώς και την κοινωνική συνοχή·

1.2. στηρίζει την προσπάθεια της ολλανδικής προεδρίας να προωθήσει τις αξιολογήσεις των βέλτιστων μεθόδων σε πολλαπλά επίπεδα από ομοτίμους με σκοπό την καταπολέμηση της φτώχειας, αλλά υπογραμμίζει ότι το έργο των δήμων και των λοιπών παραγόντων που ακολουθούν αυτές τις μεθόδους πρέπει να υποστηρίζεται από άρτιες εθνικές στρατηγικές·

1.3. προτρέπει το Συμβούλιο της ΕΕ να επαναλάβει τη δέσμευση που διατύπωσε στη στρατηγική «Ευρώπη 2020», δηλαδή να μειωθεί ο αριθμός των ατόμων που διαβιούν κάτω από το όριο της φτώχειας κατά τουλάχιστον 20 εκατ. έως το έτος 2020·

1.4. προτείνει εν προκειμένω στο Συμβούλιο να συνεκτιμήσει τους «Στόχους βιώσιμης ανάπτυξης του ΟΗΕ» —όπως περιγράφονται στο «Θεματολόγιο για τη βιώσιμη ανάπτυξη με ορίζοντα το 2030»— και να μεριμνήσει για τη σύζευξη του θεματολογίου με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020»·

1.5. εκφράζει την πεποίθηση ότι οι διαχειριστικές δομές σε επίπεδο Συμβουλίου πρέπει να είναι πιο ισορροπημένες και ζητά να διευρυνθεί η συνεργασία του Συμβουλίου Οικονομικών και Δημοσιονομικών Θεμάτων (Ecofin) με αυτό της Απασχόλησης, Κοινωνικής Πολιτικής, Υγείας και Καταναλωτών (EPSCO)·

1.6. θεωρεί ότι κατά το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο πρέπει οι στόχοι για την απασχόληση και τα κοινωνικά ζητήματα να τεθούν στην ίδια βάση με τους αντίστοιχους μακροοικονομικούς·

1.7. συνιστά να ληφθεί σοβαρά υπόψη ο στόχος της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» περί μείωσης της φτώχειας και το ζήτημα αυτό να εξετάζεται σε κάθε στάδιο της διαδικασίας, αρχής γενομένης από την «Ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης», στη συνέχεια από τα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ) μέχρι τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις, μέσω 1) ειδικών μέτρων άμβλυνσης της φτώχειας, 2) συγκρίσιμων δεικτών για την κατάσταση της φτώχειας και για την αποτελεσματικότητα της πολιτικής, και 3) υποχρεωτικών αξιολογήσεων κοινωνικού αντίκτυπου όλων των μεταρρυθμιστικών προγραμμάτων που προτείνονται στα ΕΠΜ και στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις·

1.8. ζητεί, ιδιαίτερα σε σχέση με την καταπολέμηση της φτώχειας, την απομάκρυνση από γενικότερες οικονομικές πολιτικές της ΕΕ που επικεντρώνονται υπερβολικά στη λιτότητα·

1.9. προτρέπει τα κράτη μέλη να εκπονήσουν τις δικές τους ολοκληρωμένες στρατηγικές καταπολέμησης της φτώχειας και, κατά την εκπόνηση αυτή, τα ενθαρρύνει να συντονίζουν την προσπάθειά τους βάσει της «Σύστασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ενεργητική ένταξη των αποκλεισμένων από την αγορά εργασίας ατόμων»⁽¹⁾. Η εν λόγω σύσταση, χάρη στην αλληλεπίδραση των τριών πυλών της [1) εξασφάλιση επαρκούς εισοδήματος, 2) αγορές εργασίας χωρίς αποκλεισμούς και 3) πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες] θεωρείται εν πολλοίς η πιο διεξοδική και αποτελεσματική στρατηγική εξάλειψης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού·

1.10. υπογραμμίζει τα υψηλά επίπεδα της παιδικής φτώχειας ανά τα κράτη μέλη, καθώς και την άμεση ανάγκη εφαρμογής της σύστασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Επένδυση στα παιδιά: Σπάζοντας τον κύκλο της μειονεξίας»⁽²⁾, η οποία εντάσσεται στη «Δέσμη μέτρων του 2013 για τις κοινωνικές επενδύσεις» και διαρθρώνεται παρομοίως με τη σύσταση αποτελούμενη από τις εξής τρεις πυλές: 1) πρόσβαση σε επαρκείς πόρους, 2) πρόσβαση σε οικονομικά προσιτές και ποιοτικές υπηρεσίες, και 3) κατοχύρωση του δικαιώματος των παιδιών να συμμετέχουν σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων που τα επηρεάζουν·

1.11. εκφράζει τη βαθύτατη ανησυχία της για τα αυξανόμενα επίπεδα φτώχειας των εργαζομένων, τα οποία απαιτούν την κριτική επανεξέταση των μεταρρυθμιστικών μέτρων που λήφθηκαν πρόσφατα για την τόνωση της απασχόλησης μέσω της απελευθέρωσης των εργασιακών σχέσεων·

1.12. προτρέπει σθεναρά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να κινηθεί χωριστή διαδικασία για τη βελτίωση των ενωσιακών και των εθνικών στατιστικών στοιχείων σχετικά με τη φτώχεια και την ανισότητα, η οποία θα πρέπει να οδηγήσει στην κατάρτιση ενός συνόλου πιο εξειδικευμένων κοινών δεικτών, στους οποίους θα περιέχονται συναφή δεδομένα σχετικά με τις εθνικές και τις ενωσιακές δράσεις, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων που αφορούν τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ) και το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο·

1.13. επαναλαμβάνει την πρότασή της να καθιερωθεί ικανό ελάχιστο εισόδημα σε ενωσιακό επίπεδο·

1.14. καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προωθήσει μέτρα για την πρόληψη και την καταπολέμηση της υπερχρέωσης σε επίπεδο ΕΕ, και ιδίως της ανεύθυνης χορήγησης νέων δανείων και της τοκογλυφίας·

1.15. προτρέπει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προτείνει χωρίς καθυστερήσεις νέες κατευθυντήριες γραμμές ως προς τους τρόπους διαβούλευσης με τους συναρμοδίους σε ζητήματα κοινωνικής πολιτικής, έτσι ώστε να μπορούν να συμβάλλουν κι από την πλευρά τους με τρόπο δομημένο κατά τα στάδια του σχεδιασμού, της εφαρμογής και της αξιολόγησης στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο·

1.16. προτρέπει τα κράτη μέλη να κάνουν καλύτερη χρήση των πόρων των ενωσιακών ταμείων που προορίζονται για την κοινωνική ένταξη των ατόμων και ζητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διαπιστώσει επείγοντως, σε συνεννόηση με τα κράτη μέλη και τους συναρμοδίους, εάν εφαρμόζεται η απόφαση του Συμβουλίου περί διάθεσης του 20 % των πόρων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου σε μέτρα για την κοινωνική ένταξη και την καταπολέμηση της φτώχειας·

1.17. τέλος, συνιστά ανεπιφύλακτα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συμπεριλάβει στον εξαγγελθέντα «Ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων», αρχές για πιο αποτελεσματικά και αξιόπιστα συστήματα και πρότυπα κοινωνικών παροχών, καθώς και να καταστήσει την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού ένα από τα κύρια στοιχεία του εν λόγω πυλώνα.

2. Εισαγωγή

2.1. Η ολλανδική προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ, επιθυμεί να τονίσει την ανάγκη να αντιστραφεί η αύξηση της φτώχειας σε όλη την ΕΕ. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, προτείνει την ανταλλαγή βέλτιστων μεθόδων, ιδίως όσον αφορά τις σφαιρικές προσεγγίσεις και τη συνεργασία των συναρμοδίων από τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα.

⁽¹⁾ ΕΕ L 307 της 18.11.2008, σ. 11.

⁽²⁾ ΕΕ L 59 της 2.3.2013, σ. 5.

2.2. Μολονότι στις γνωμοδοτήσεις της η ΕΟΚΕ έχει εφαρμόσει μια ανάλυση που τείνει περισσότερο από την κορυφή προς τη βάση, καθότι είναι πεπεισμένη ότι η επίλυση του προβλήματος της φτώχειας αποτελεί ευθύνη των αρμοδίων λήψης αποφάσεων (θεσμικά όργανα της ΕΕ και κυβερνήσεις κρατών μελών της ΕΕ), επικροτεί την πρόθεση της ολλανδικής προεδρίας να οργανώσει αξιολογήσεις των αντίστροφων εγχειρημάτων (από τη βάση στην κορυφή) από ομοτίμους, δηλαδή συνεργατικά εγχειρήματα κρατών μελών για την καταπολέμηση της φτώχειας με τη συμμετοχή αρκετών συναρμοδίων όπως οι δημόσιες αρχές, οι κοινωνικοί εταίροι, οργανώσεις βάσης ή μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και παράγοντες της κοινωνικής οικονομίας.

2.3. Επομένως, η ΕΟΚΕ συμφωνεί απολύτως ότι για την αντιμετώπιση της φτώχειας χρειάζεται μια πολυμερής προσέγγιση και ότι όλοι οι συναρμόδιοι πρέπει να συμβάλουν στη δραστική περιστολή της φτώχειας. Οι βέλτιστες μέθοδοι που αναφέρονται στην παρούσα γνωμοδότηση προέρχονται από ποικίλους συναρμοδίους ανά την ΕΕ ⁽³⁾.

3. Γενικές παρατηρήσεις: η αναγκαία καταπολέμηση της φτώχειας

3.1. Μολονότι από το 2008 οι διαδοχικές όσο και σοβαρές οικονομικές και χρηματοπιστωτικές κρίσεις αποσταθεροποίησαν περαιτέρω την ΕΕ και όξυναν το φαινόμενο της φτώχειας στις χώρες της, οι κραδασμοί στα περισσότερα κράτη μέλη απορροφήθηκαν κάπως χάρη στα συστήματα κοινωνικής προστασίας. Δυστυχώς, αυτός ο μετριασμός των επιπτώσεων ακυρώθηκε από τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2011 και, εξαιτίας των μέτρων δημοσιονομικής λιτότητας που εφαρμόστηκαν, περικόπηκαν οι κοινωνικές δαπάνες και επιδεινώθηκε συνακόλουθα η κατάσταση. Ακόμη και η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζει σήμερα ότι ο στόχος μείωσης της φτώχειας είναι ανέφικτος. Ιδιαίτερα, υπό το πρίσμα των ανωτέρω, η ΕΟΚΕ θεωρεί, ως εκ τούτου, ότι υπάρχει κατεπείγουσα ανάγκη αλλαγής του προσανατολισμού της οικονομικής πολιτικής στην ΕΕ διότι τούτη συνεχίζει να επικεντρώνεται σε μεγάλο βαθμό στη λιτότητα.

3.2. Χωρίς την κοινωνική προστασία σχεδόν οι μισοί Ευρωπαίοι θα ζούσαν σε συνθήκες φτώχειας· κι όμως, οι τρεις κύριες λειτουργίες της κοινωνικής πρόνοιας —αυτόματη σταθεροποίηση, κοινωνική προστασία και κοινωνικές επενδύσεις— υποβαθμίστηκαν εξαιτίας των πρόσφατων δημοσιονομικών περιορισμών που επιβλήθηκαν για την αντιμετώπιση της κρίσης. Συνεπώς, η κατάσταση αυτή πρέπει να αλλάξει!

3.3. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει επίσης την άρρηκτη σχέση μεταξύ φτώχειας και προβλημάτων υγείας που υποδηλώνει την ανάγκη αντιμετώπισης της φτώχειας ως ζήτημα προτεραιότητας. Βάσει στοιχείων, καταδεικνύεται συστηματικά ότι οι κάτοικοι περιοχών στις οποίες υψηλότερο ποσοστό του πληθυσμού βιώνει συνθήκες φτώχειας έχουν και περισσότερα προβλήματα υγείας από τους κατοίκους πιο εύπορων περιοχών ⁽⁴⁾. Παραδείγματος χάρι, σε ορισμένα τμήματα του Ηνωμένου Βασιλείου διαπιστώθηκε ότι οι άνδρες και οι γυναίκες που κατοικούν σε λιγότερο εύπορες περιοχές πεθαίνουν περίπου έντεκα και επτά έτη νωρίτερα, αντιστοίχως, από τους κατοίκους πιο ευκατάστατων περιοχών ⁽⁵⁾.

3.4. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την πεποίθηση ότι η στρατηγική «Ευρώπη 2020» θα πρέπει να συνδεθεί πολύ καλύτερα με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο. Πρέπει ο στόχος της μείωσης της φτώχειας να παραμείνει βασική συνιστώσα αυτής της στρατηγικής, τα δε κράτη μέλη πρέπει να επιδείξουν πολύ μεγαλύτερη φιλοδοξία. Το άθροισμα των δεσμεύσεων του καθενός από τα 28 κράτη μέλη για τον περιορισμό της φτώχειας δεν ισούται με την κοινή ενωσιακή επιδίωξη απεμπλοκής τουλάχιστον 20 εκατ. ατόμων από τις συνθήκες φτώχειας έως το 2020.

⁽³⁾ Φινλανδία: EAPN (2011), *Active Inclusion. Making it happen*, (Ενεργητική συμμετοχή. Ο δρόμος προς την πραγμάτωση), σ. 49.
 Φινλανδία, Γερμανία: Eurofound (2012), *Active inclusion of young people with disabilities or health problems* (Ενεργητική συμμετοχή νέων με αναπηρία ή προβλήματα υγείας), Γραφείο Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, σ. 62-63.
 Κροατία: <http://www.humananova.org/en/news/0/60/the-impact-of-social-cooperative-humana-nova-in-2013th-year/>
 Αυστρία, Βέλγιο, Νορβηγία, Σλοβενία: <http://www.easpd.eu/en/content/investt-et> και <http://investt.eu/>
 Σουηδία: http://www.eurodiaconia.org/files/Events/CROSSROADS_20111209_2_AM_2.pdf
 Η.Β.: EAPN (2011), *Active Inclusion. Making it happen* (Ενεργητική συμμετοχή. Ο δρόμος προς την πραγμάτωση), σ. 30.
 Σκωτία: <http://links.alliance-scotland.org.uk/>
 Λετονία: EU Alliance for investing in children, *Implementation Handbook — Putting the investing in children recommendation into practice* (Συμμαχία της ΕΕ για την επένδυση στα παιδιά. Εγχειρίδιο εφαρμογής: Θέτοντας τις συστάσεις για την επένδυση στα παιδιά σε εφαρμογή), Μάρτιος 2015, σ. 69-74.
 Ισπανία: EU Alliance for investing in children, *Implementation Handbook — Putting the investing in children recommendation into practice* (Συμμαχία της ΕΕ για την επένδυση στα παιδιά. Εγχειρίδιο εφαρμογής: Θέτοντας τις συστάσεις για την επένδυση στα παιδιά σε εφαρμογή), Μάρτιος 2015, σ. 87-92.
 Γερμανία: Social Inclusion and Dignity in Old Age — Promoting participatory approaches to use reference budgets (Κοινωνική ένταξη και αξιοπρέπεια στην τρίτη ηλικία — Προώθηση συμμετοχικών προσεγγίσεων στη θέπιση προϋπολογισμών αναφοράς), σ. 46-50.
 Βουλγαρία, Ρουμανία: <http://amalipe.com/index.php?nav=projects&id=57&lang=2>
 Ισπανία: EAPN (2011), *Active Inclusion. Making it happen* (Ενεργητική συμμετοχή. Ο δρόμος προς την πραγμάτωση), σ. 21.
⁽⁴⁾ Davidson, R., Mitchell, R., Hunt, K., «Location, location, location: The role of experience of advantage in lay perceptions of area inequalities in health», *Health & Place*, 2008, 14(2), σ. 167-181.
⁽⁵⁾ http://www.audit-scotland.gov.uk/docs/health/2012/mr_121213_health_inequalities.pdf

3.5. Η περιστολή της φτώχειας αποτελεί πρωτίστως καθήκον των κρατών μελών, τα οποία μπορούν να βελτιώσουν την κατάσταση ανταλλάσσοντας βέλτιστες μεθόδους το ένα με τ' άλλο —μη εξαιρουμένων των σφαιρικών προσεγγίσεων και των λοιπών μορφών συνεργασίας των συναρμοδίων από τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα. Από την πλευρά του, το Συμβούλιο πρέπει να ζητήσει από τα κράτη μέλη να διαμορφώσουν τις ολοκληρωμένες στρατηγικές που απαιτούνται για τον περιορισμό της φτώχειας.

3.6. Ειδικότερα η φτώχεια των εργαζομένων διαγράφει ανοδική πορεία. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να αξιολογήσει τον αντίκτυπο που είχαν τα πρόσφατα μεταρρυθμιστικά μέτρα για την τόνωση της απασχόλησης μέσω της απελευθέρωσης των εργασιακών σχέσεων στην αύξηση των επιπέδων της εργασιακής φτώχειας.

3.7. Πρέπει οι εκτιμήσεις κοινωνικού αντίκτυπου να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη κατά τη νομοθετική διαδικασία, έτσι ώστε να συνεκτιμάται η πολυδιάστατη φύση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού (που δεν εξαντλείται στην υλική ένδεια, αλλά συνίσταται και σε άλλου είδους κοινωνικά και οικονομικά μειονεκτήματα όπως η άνιση πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην απασχόληση, στη στέγαση, στην υγεία και η δυνατότητα συμμετοχής στα κοινά).

3.8. Βεβαίως η φτώχεια είναι πρόβλημα παγκόσμιας κλίμακας· πρέπει τα μεν θεσμικά όργανα της ΕΕ να λάβουν σοβαρά υπόψη τους «Στόχους βιώσιμης ανάπτυξης του ΟΗΕ»⁽⁶⁾, οι οποίοι εγκρίθηκαν το 2015 (και δη τον πρώτο στόχο με τίτλο «End poverty in all its forms everywhere»/«Εξάλειψη της φτώχειας σε όλες της τις μορφές και παντού»)· τα δε κράτη μέλη να τους συμπεριλάβουν στις στρατηγικές τους. Επίσης, πρέπει το «Θεματολόγιο για τη βιώσιμη ανάπτυξη με ορίζοντα το 2030»⁽⁷⁾ να συνδεθεί με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020».

3.9. Η ΕΟΚΕ έχει γνώση της επικείμενης δημοσίευσης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή του εγγράφου με τίτλο «Ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων». Εν προκειμένω, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκφράζει την άποψη ότι η έννοια της «σύγκλισης προς τα πάνω» των κρατών μελών σε κοινωνικά ζητήματα θα έχει ιδιαίτερη σημασία βάσει του πυλώνα αυτού. Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συμπεριλάβει σε αυτόν τον πυλώνα αρχές για πιο αποτελεσματικά και αξιόπιστα συστήματα και πρότυπα κοινωνικών παροχών⁽⁸⁾ (πιο συγκεκριμένα, ισχυρές κοινωνικές προδιαγραφές υπέρ της εξασφάλισης επαρκούς εισοδήματος καθ' όλη τη ζωή του ατόμου, αγορές εργασίας χωρίς αποκλεισμούς και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες για όλους) και έτσι να αποτελέσει η καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού ένα από τα κύρια στοιχεία του πυλώνα.

4. Ειδικές παρατηρήσεις: ορισμένα μέσα που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν

4.1. Μέχρι στιγμής η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει υπάρξει ιδιαίτερα δραστήρια ως προς την υποβολή επισταμένων προτάσεων, οι οποίοι κρίνουμε ότι είναι χρησιμότερες για την καταπολέμηση της φτώχειας. Τούτο ισχύει ιδίως για τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Ενεργητική ένταξη των ατόμων που είναι αποκλεισμένα από την αγορά εργασίας» και «Επένδυση στα παιδιά: Σπάζοντας τον κύκλο της μειονεξίας». Εφόσον το Συμβούλιο επιθυμεί να προκρίνει μια «σφαιρική προσέγγιση» για την αντιμετώπιση της φτώχειας, πρέπει να ξεκινήσει υπενθυμίζοντας στα κράτη μέλη ότι πρέπει να εφαρμόσουν ενεργά αυτές τις συστάσεις.

4.2. Η «Δέση των κοινωνικών επενδύσεων»⁽⁹⁾ (ξεκίνησε το 2013) αποτελεί άλλη μία θετική πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ακολουθήσει ένα πολύ φιλόδοξο θεματολόγιο κοινωνικών επενδύσεων και να το προωθήσει σε όλα τα στάδια του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου⁽¹⁰⁾. Οι κοινωνικές επενδύσεις αφορούν, μεταξύ άλλων, τις πολιτικές εκείνες που προετοιμάζουν τα άτομα και τις οικογένειες να αντεπεξέλθουν στους νέους κοινωνικούς κινδύνους που ενέχει η κοινωνία της ανταγωνιστικής γνώσης. Τούτο επιτυγχάνεται χάρη στην έμφαση στο ανθρώπινο δυναμικό από τα πρώτα χρόνια της παιδικής ηλικίας, αντί της προσπάθειας «διόρθωσης» των πληγμάτων που υφίστανται σε περιόδους οικονομικής ή πολιτικής κρίσης⁽¹¹⁾. Ωστόσο, παρά τα πλεονεκτήματά τους, οι κοινωνικές επενδύσεις δεν εφαρμόζονται ακόμη από όλα τα κράτη μέλη. Εφόσον το Συμβούλιο προτίθεται να συγκεντρώσει όλες τις βέλτιστες μεθόδους καταπολέμησης της φτώχειας, τότε πρέπει ασφαλώς να εξετάσει όλα τα επιτεύγματα που έχουν μέχρι στιγμής σημειωθεί σε ζητήματα κοινωνικών επενδύσεων και να ενθαρρύνει αυτές τις πρωτοβουλίες⁽¹²⁾.

4.3. Από μόνα τους, τα συστήματα εξασφάλισης ελάχιστου εισοδήματος δεν επαρκούν σε ορισμένα κράτη μέλη για την αντιμετώπιση της φτώχειας⁽¹³⁾. Οι μεταρρυθμίσεις που έχουν πραγματοποιηθεί σε αυτά τα συστήματα σε ορισμένες χώρες (Αυστρία, Γερμανία, Ισπανία και Πορτογαλία) από το 2010 μέχρι σήμερα, οι εξαγγελθείσες ή οι επιχειρούμενες μεταρρυθμίσεις (μεταξύ άλλων στην Ελλάδα και στην Ιταλία) είναι ανεπαρκείς. Η ΕΟΚΕ έχει ζητήσει να ληφθούν μέτρα ενωσιακής εμβέλειας για την κατοχύρωση αφενός μεν ελάχιστου εισοδήματος στην Ευρώπη⁽¹⁴⁾ και αφετέρου δε των επενδύσεων σε καθολικά, πλήρη και κατάλληλα συστήματα κοινωνικής προστασίας, χάρη στα οποία θα αποσοβείται η απειλή της φτώχειας καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του κάθε ατόμου⁽¹⁵⁾. Από την πλευρά του, το Συμβούλιο πρέπει να στηρίξει όλα αυτά τα μέτρα.

⁽⁶⁾ <https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?menu=1300>

⁽⁷⁾ http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E

⁽⁸⁾ ΕΕ C 13 της 15.1.2016, σ. 40.

⁽⁹⁾ COM(2013) 83 final και παραρτήματα.

⁽¹⁰⁾ ΕΕ C 226 της 16.7.2014, σ. 21.

⁽¹¹⁾ Hemerijck (2014) και επίσης Social Justice Ireland «Europe. A union for the powerless as well as the powerful».

⁽¹²⁾ Βλέπε «Social Investment in Europe — A study of national policies», EC, 2015.

⁽¹³⁾ Bouget et al. (2015) καθώς και Social Justice Ireland, με τίτλο «Europe. A union for the powerless as well as the powerful» (Ευρώπη: Μία ένωση για τόσο για τους ανίσχυρους όσο και για τους ισχυρούς).

⁽¹⁴⁾ Βλέπε ΕΕ C 170 της 5.6.2014, σ. 23.

⁽¹⁵⁾ Βλέπε σημείωση 10.

4.4. Εξάλλου, η ανεξέλεγκτη και απερισκεπτη χορήγηση καταναλωτικών δανείων και η πρόχειρη αξιολόγηση των οικονομικών δυνατοτήτων των νοικοκυριών οδήγησαν στον φαύλο κύκλο της υπερχρέωσης τα τελευταία χρόνια της κρίσης και των πολιτικών λιτότητας, εκτοξεύοντας σε περίπου 70 % το ποσοστό των χρεωμένων ατόμων που βρίσκονται κάτω από το όριο της επιβίωσης στην Ευρώπη, παρά το γεγονός ότι ορισμένα εξ αυτών είναι μισθωτοί, αλλά με μισθούς που δεν καλύπτουν την οφειλή. Η κατάσταση αυτή απαιτεί αυστηρά και περιοριστικά μέτρα στη χορήγηση καταναλωτικής πίστωσης, ιδίως όσον αφορά ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς και μη χρηματοπιστωτικές οντότητες που δεν συμμορφώνονται με τους κανόνες και προωθούν δάνεια με τοκογλυφικά επιτόκια.

5. Ειδικές παρατηρήσεις: διαχειριστικά μέτρα

5.1. Εξαιτίας της κρίσης στην ευρωζώνη, η οικονομική διαχείριση της ΕΕ υπέστη βαθιές αλλαγές. Ενώ δόθηκε έμφαση στη μακροοικονομική σταθερότητα και στις μεταρρυθμίσεις υπέρ της ανάπτυξης, μέχρι σήμερα το ζήτημα της κοινωνικής πολιτικής δεν έχει λάβει ιδιαίτερη προσοχή. Εντούτοις, πρέπει οι οικονομικές πολιτικές να χαράσσονται με γνώμονα την επίδρασή τους στην ποιοτική απασχόληση και στην κοινωνική συνοχή. Συν τοις άλλοις, καθότι η ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης θα λειτουργήσει υπέρ της ΟΝΕ, πρέπει οι διαχειριστικές δομές σε επίπεδο Συμβουλίου να είναι πιο ισορροπημένες και να διευρυνθεί η συνεργασία του Συμβουλίου Οικονομικών και Δημοσιονομικών Θεμάτων (Ecofin) με αυτό της Απασχόλησης, Κοινωνικής Πολιτικής, Υγείας και Καταναλωτών (EPSCO).

5.2. Πρέπει οι επιτροπές Απασχόλησης (EMCO) και Κοινωνικής Προστασίας (SPC) —επίσης του Συμβουλίου— να συνεχίσουν να δρουν ενεργά στην αξιολόγηση των εθνικών μεταρρυθμίσεων ως μέρος της διαδικασίας του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, αλλά πρέπει σταδιακά να αρχίσουν να συμβουλευούνται και τους συναρμόδιους παράγοντες σε επίπεδο ΕΕ.

5.3. Ο σύνθετος δείκτης φτώχειας που χρησιμοποιείται για τον ορισμό της έννοιας αυτής στη στρατηγική «Ευρώπη 2020» βασίζεται στους εξής τρεις επιμέρους δείκτες: 1) τα άτομα που διατρέχουν τον κίνδυνο της φτώχειας, 2) τα άτομα που υφίστανται σοβαρές υλικές στερήσεις και 3) όσα άτομα διαβιούν σε νοικοκυριά με ελάχιστα εργαζόμενα μέλη. Βάσει αυτής της στρατηγικής, τα κράτη μέλη καλούνται να θέσουν τους δικούς τους εθνικούς στόχους για να συμβάλουν στην επίτευξη του γενικότερου με γνώμονα τους τρεις αυτούς δείκτες, καθώς και σύμφωνα με τις εγχώριες προτεραιότητες και ανάγκες τους. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι, επειδή η επιλογή των τριών δεικτών αφεήθηκε στη διακριτική ευχέρεια του κάθε κράτους μέλους, ακολούθησαν ποικίλες προσεγγίσεις με αποτέλεσμα να χρειάζονται ίσως τώρα νέες συστάσεις.

5.4. Από την αξιολόγηση των εθνικών προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων για το 2015, στην οποία προέβη το «Ευρωπαϊκό δίκτυο κατά της φτώχειας» (EAPN), προκύπτει ότι το 88 % εξ αυτών δεν έδωσαν τη φτώχεια στις κορυφαίες προτεραιότητές τους και ότι καμία από τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις δεν περιείχε αναφορά στη μείωση της φτώχειας⁽¹⁶⁾. Επομένως, το «Ευρωπαϊκό δίκτυο κατά της φτώχειας» προτείνει να δοθεί περισσότερη έμφαση μέσω του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου στα κοινωνικά ζητήματα, αρχής γενομένης από τις ετήσιες επισκοπήσεις της ανάπτυξης και φθάνοντας μέχρι τη διατύπωση ειδικών ανά χώρα συστάσεων για τον περιορισμό της φτώχειας σε όλα τα κράτη μέλη⁽¹⁷⁾. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση αυτή και εισηγείται τη συμπεριληψη όλων των εθνικών συναρμοδίων στην εκπόνηση, εφαρμογή και προβολή των εθνικών προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων. Γενικότερα δε, για να μπορέσει το κάθε κράτος μέλος να μάθει από το άλλο, πρέπει να δημοσιεύονται τα πορίσματα των διαβουλεύσεων με τους συναρμόδιους σε ενωσιακό όσο και σε εθνικό επίπεδο ως μέρος του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

5.5. Η Επιτροπή θα πρέπει να κινήσει χωριστή διαδικασία για τη βελτίωση των ενωσιακών και εθνικών στατιστικών σχετικά με τη φτώχεια και τις ανισότητες, προκειμένου να τελειοποιήσει την καταγραφή του πολυδιάστατου αυτού κοινωνικού προβλήματος. Η διαδικασία αυτή πρέπει να οδηγήσει στην κατάρτιση ενός συνόλου ακριβέστερων κοινών δεικτών στους οποίους θα περιέχονται συναφή δεδομένα σχετικά με τις εθνικές και τις ενωσιακές δράσεις, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων που αφορούν τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο.

5.6. Οι εκτιμήσεις κοινωνικού αντίκτυπου είναι καθοριστικής σημασίας για τον εντοπισμό των συνδεδεμένων με τη φτώχεια κινδύνων που εμπεριέχουν τα μέτρα σε ορισμένους σχετικούς τομείς μεταρρυθμίσεων, όπως η δημοσιονομική εξυγίανση, η διαχείριση του δημόσιου χρέους, η φορολογία, η αγορά εργασίας, η ρύθμιση των χρηματοπιστωτικών αγορών, η παροχή δημόσιων υπηρεσιών και οι δημόσιες επενδύσεις. Ειδικότερα, κρίνεται σκόπιμη η διενέργεια έγκαιρων εκτιμήσεων κοινωνικού αντίκτυπου στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, σε στενή διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους, την κοινωνία των πολιτών και τους αρμόδιους εμπειρογνώμονες τόσο στα κράτη μέλη όσο και στο επίπεδο της ΕΕ.

5.7. Στη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη ο στόχος της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» περί μείωσης της φτώχειας και αυτό το ζήτημα θα πρέπει να εξεταστεί συστηματικά καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας 1) με ειδικά μέτρα ανακούφισης από τη φτώχεια, 2) με συγκρίσιμους δείκτες σχετικά με την κατάσταση της φτώχειας και την αποτελεσματικότητα της πολιτικής και 3) με υποχρεωτικές εκτιμήσεις κοινωνικού αντίκτυπου όλων των μεταρρυθμιστικών θεματολογιών που προτείνονται από τα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων και τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις.

⁽¹⁶⁾ Δηλ. παρά το γεγονός ότι η Βουλγαρία επλήγη το 2015 από υψηλά ποσοστά φτώχειας, σε καμία ειδική ανά χώρα σύσταση δεν γινόταν μνεία σε αυτήν την κατάσταση.

⁽¹⁷⁾ Βλέπε EAPN (2015) «Can the Semester deliver on poverty and participation? EAPN Assessment of the National Reform Programmes 2015» (Μπορεί το Εξάμηνο να φέρει αποτελέσματα ως προς τη φτώχεια και τη συμμετοχή; Αξιολόγηση των Εθνικών Προγραμμάτων Μεταρρυθμίσεων 2015).

5.8. Τα κράτη μέλη πρέπει να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν διεξοδικές και ολοκληρωμένες εθνικές στρατηγικές για τον περιορισμό της φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων. Οι στρατηγικές αυτές πρέπει να αφορούν τα εξής ζητήματα: εξασφάλιση επαρκούς εισοδήματος, αγορές εργασίας χωρίς αποκλεισμούς, δουλειές υψηλής ποιότητας, πρόσβαση επί ίσοις όροις σε οικονομικά προσιτές και ποιοτικές υπηρεσίες, καλύτερη αξιοποίηση των κονδυλίων των διαρθρωτικών ταμείων, οικονομική και κοινωνική ενσωμάτωση των μεταναστών, αντιμετώπιση των διακρίσεων και συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους και τους μη κυβερνητικούς συναρμοδίους.

5.9. Επιπλέον, πρέπει να καταπολεμηθεί η υπερχρέωση μέσω της υιοθέτησης υπεύθυνων πολιτικών για τη χορήγηση δανείων (αυστηρό κανονιστικό πλαίσιο για τους ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς και για τη χορήγηση πιστωτικών καρτών, απαγόρευση της επιθετικής διαφήμισης, απαγόρευση της τοκογλυφίας, απαγόρευση της κατάσχεσης της κατοικίας και άλλων βασικών αγαθών), μέσω της ενίσχυσης της διαμεσολάβησης για την επίλυση των διαφορών, της παροχής στήριξης για αποκατάσταση στα υπερχρεωμένα άτομα (2η ευκαιρία, «πολιτική για ένα νέο ξεκίνημα») καθώς και μέσω της ενημέρωσης, της εκπαίδευσης και της πρόληψης όσον αφορά την υπερχρέωση.

5.10. Επίσης, πρέπει τα κράτη μέλη να χρησιμοποιήσουν τους πόρους των διαρθρωτικών ταμείων στη χρηματοδότηση μέτρων υπέρ της κοινωνικής ένταξης όλων των ατόμων. Πιο συγκεκριμένα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οφείλει να ελέγξει σε συνεννόηση με τα κράτη μέλη και τους συναρμοδίους εάν εφαρμόζεται η απόφαση του Συμβουλίου περί διάθεσης του 20 % των πόρων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου σε μέτρα για την κοινωνική ένταξη και την καταπολέμηση της φτώχειας⁽¹⁸⁾.

6. Ειδικές παρατηρήσεις: μέτρα για τη συμμετοχή των συναρμοδίων φορέων

6.1. Μία από τις εμβληματικές πρωτοβουλίες της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», η «Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού» (EPAP), συγκροτήθηκε εν είδει συγκεντρωτικής βάσης που καλύπτει ένα ευρύ φάσμα πολιτικών με σκοπό τη διευκόλυνση της επίτευξης του ενωσιακού στόχου της μείωσης της φτώχειας⁽¹⁹⁾. Κανονικά θα έπρεπε να αποτελεί ήδη τη βάση κοινής δέσμευσης των κρατών μελών, των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και των συναρμοδίων φορέων ότι θα προβούν στις απαραίτητες ενέργειες για τον περιορισμό της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, αλλά μέχρι στιγμής λειτουργεί απλώς ως ένα βήμα συζήτησης χωρίς απτά αποτελέσματα ως προς τον επιδιωκόμενο στόχο. Επομένως τόσο το Συμβούλιο όσο και η Επιτροπή πρέπει να αναζητήσουν τρόπους ενίσχυσής της, έτσι ώστε να υποστηρίζονται μέσω αυτής οι βέλτιστες μεθόδους καταπολέμησης της φτώχειας και να συνδέεται άμεσα με τις κύριες ενωσιακές διαδικασίες (π.χ. το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο και τη στρατηγική «Ευρώπη 2020»).

6.2. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει εν προκειμένω το σημείο 16 της αιτιολογικής σκέψης από την «Απόφαση του Συμβουλίου σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών», στο οποίο αναφέρονται ρητά τα εξής: «[Η] στρατηγική για την Ευρώπη 2020 θα πρέπει, ανάλογα με την περίπτωση, να εφαρμόζεται, να παρακολουθείται και να αξιολογείται σε συνεργασία με όλες τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές, με τη στενή συμμετοχή των κοινοβουλίων, καθώς και των κοινωνικών εταίρων και εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών [...]»⁽²⁰⁾. Το προαναφερθέν σημείο παρατίθεται με σκοπό να υπογραμμιστούν οι διορθωτικές κινήσεις που πρέπει να γίνουν ως προς τους τρόπους διαβούλευσης με τους συναρμοδίους από την ΕΕ και τα κράτη μέλη της κατά τα στάδια του σχεδιασμού, της εφαρμογής και της αξιολόγησης στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο.

6.3. Στην ανάλυση του Ευρωπαϊκού Δικτύου κατά της Φτώχειας τονίζεται η απουσία ουσιαστικής συμμετοχής των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και λοιπών συναρμοδίων (από τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα) όπως οι κοινωνικοί εταίροι, οι ΜΚΟ κ.λπ. στα στάδια του σχεδιασμού και της υλοποίησης στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο. Εφόσον το ζητούμενο είναι η ουσιαστική συμπερίληψη της κοινωνίας πολιτών σε όλα τα στάδια της διαδικασίας του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, πρέπει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αφενός μεν να προτείνει νέες κατευθυντήριες γραμμές για τη συμμετοχή της πρώτης χωρίς χρονοτριβή, αφετέρου δε εποπτεύει τη συντελούμενη πρόοδο στις εκθέσεις των χωρών και στα άλλα έγγραφα προόδου.

6.4. Ομοίως, πρέπει να προσεγγιστούν όσοι συνάνθρωποι μας διαβιών σε συνθήκες ένδειας τόσο για να ακουστεί η άποψή τους όσο και για να ελαττωθεί η ευρεία κλίμακας αποστασιοποίησης, ιδίως των νέων, από τα της ΕΕ. Εν προκειμένω, παράδειγμα προς μίμηση είναι οι ετήσιες συναντήσεις του Ευρωπαϊκού Δικτύου κατά της Φτώχειας με άτομα που γνωρίζουν από πρώτο χέρι τι εστί φτώχεια. Η ΕΟΚΕ ζητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να μεριμνήσει έτσι ώστε συνεχίσει η χρηματοδότηση των συναντήσεων αυτών και να ενταχθούν στη διαδικασία διαβούλευσης με θέμα τη συντελούμενη πρόοδο προς την επίτευξη του στόχου μείωσης της φτώχειας βάσει του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Επιπροσθέτως, οι συναντήσεις αυτές πρέπει να γίνονται και σε εθνικό επίπεδο.

⁽¹⁸⁾ Βλέπε <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=62&langId=el>

⁽¹⁹⁾ Βλέπε <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=el&catId=961> και ΕΕ C 248 της 25.8.2011, σ. 130.

⁽²⁰⁾ Βλέπε <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14338-2010-INIT/en/pdf>

7. Ειδικές παρατηρήσεις: η ευθύνη της διάδοσης πολυεπίπεδων βέλτιστων μεθόδων για την καταπολέμηση της φτώχειας

7.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόθεση της ολλανδικής προεδρίας του Συμβουλίου της ΕΕ να οργανώσει αξιολογήσεις των βέλτιστων μεθόδων σε πολλαπλά επίπεδα από ομοτίμους με σκοπό την καταπολέμηση της φτώχειας, αλλά υπογραμμίζει ότι οι δήμοι δεν μπορούν να είναι οι μόνες οντότητες υπεύθυνες για την παρουσίαση τέτοιων μεθόδων. Κατά την ΕΟΚΕ, οι πρωτοβουλίες τοπικού και περιφερειακού χαρακτήρα δεν πρέπει να υποκαθιστούν τα καθήκοντα της κεντρικής διοίκησης και τις εγγυήσεις που αυτή πρέπει να παρέχει. Τόσο οι κυβερνήσεις όσο και οι συναρμόδιοι από τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα πρέπει να συνεργάζονται συστηματικά και οργανωμένα, εφόσον θέλουν να εκπληρώσουν τον στόχο της περιστολής της φτώχειας.

7.2. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι, στην Ολλανδία για παράδειγμα, πολλές αρμοδιότητες σε κοινωνικά ζητήματα έχουν μεταβιβαστεί στις δημοτικές αρχές. Μπορεί η συγκέντρωση πολλαπλών καθηκόντων σε δημοτικό επίπεδο να είναι οικονομικά συμφέρουσα και να συντελεί στην εξεύρεση ειδικών ανά περίπτωση λύσεων στις ανάγκες των δικαιούχων, αλλά, όπως αναφέρεται και στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις που έγιναν προς την Ολλανδία, ελλοχεύει ο κίνδυνος μείωσης της χρηματοδότησης που λαμβάνουν οι δημοτικές αρχές, ενδεχόμενο που πρέπει να αποτραπεί. Η αποκέντρωση ως προς την ανάληψη πρωτοβουλιών είναι ασύμβατη με τις περικοπές των προϋπολογισμών των δημοτικών αρχών.

7.3. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, ασφαλώς και υπάρχουν βέλτιστες μέθοδοι σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, αλλά δεν μπορούν και δεν πρέπει να μην συνοδεύονται από τις απαραίτητες στρατηγικές της κεντρικής εθνικής διοίκησης.

7.4. Τέλος, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι, κατά την επιλογή των βέλτιστων εκείνων μεθόδων που θα προωθηθούν, κύριο μέλημα πρέπει να είναι τόσο η τεκμηρίωση με στέρεα στοιχεία [π.χ. ερωτήσεις όπως: 1) λειτουργεί άραγε στην πράξη αυτή η πρωτοβουλία; ή 2) μπορεί άραγε να μεταφερθεί αλλού;] όσο και ενθάρρυνση των συναρμοδίων να συμπράττουν. Εξάλλου, κρίνεται απαραίτητη η δημιουργία ειδικού πλαισίου ανταλλαγής βέλτιστων μεθόδων.

7.5. Αυτές οι μέθοδοι αναδεικνύουν την ανάγκη να καταστούν αποτελεσματικές οι κοινωνικές πολιτικές για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού· να αναδιοργανωθούν οι κοινωνικές υπηρεσίες και να αναθεωρηθούν οι πρακτικές των φορέων κοινωνικής εργασίας, προκειμένου να προσαρμοστούν στις ανάγκες των ανθρώπων που ζουν σε συνθήκες φτώχειας· να κληθούν οι κοινωνικοί φορείς να αξιοποιήσουν την επαγγελματική τους πείρα στο σχεδιασμό κοινωνικών πολιτικών και, τέλος, να υποστηρίζονται όσοι διευκολύνουν την ένταξη και κοινωνική πρόοδο των ατόμων που ζουν σε συνθήκες φτώχειας.

Βρυξέλλες, 18 Φεβρουαρίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Η παρακάτω τροπολογία, η οποία συγκέντρωσε τουλάχιστον το ένα τέταρτο των ψήφων, απορρίφθηκε κατά τη διάρκεια των συζητήσεων:

Τροπολογία 15 (του κ. Lech PILAWSKI)**Σημείο 1.15****Να τροποποιηθεί ως εξής:**

συνιστά ανεπιφύλακτα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συμπεριλάβει στον εξαγγελθέντα «Ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων», αρχές για πιο αποτελεσματικά και αξιόπιστα συστήματα και πρότυπα κοινωνικών παροχών, καθώς και να καταστήσει την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού ένα από τα κύρια στοιχεία του εν λόγω πυλώνα. Όταν προτείνει λύσεις στο πλαίσιο του «Ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων», η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να συνεκτιμά τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των κρατών μελών ως προς το επίπεδο κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης αλλά και τον ενδεχόμενο αντίκτυπο —ιδίως τη βελτίωση των κοινωνικών προτύπων— σε ό, τι αφορά την απασχόληση και τον κοινωνικό αποκλεισμό στις χώρες αυτές.

Η γνωμοδότηση τέθηκε σε ψηφοφορία και απορρίφθηκε με 59 ψήφους υπέρ, 131 κατά και 13 αποχές.

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

514Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ ΤΗΣ 17ΗΣ ΚΑΙ 18ΗΣ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2016

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Σχέδιο δράσης για την οικοδόμηση ένωσης κεφαλαιαγορών»

[COM(2015) 468 final]

(2016/C 133/04)

Εισηγητής: ο κ. Daniel MAREELS

Στις 30 Σεπτεμβρίου 2015, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Σχέδιο δράσης για την οικοδόμηση ένωσης κεφαλαιαγορών»

[COM(2015) 468 final].

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 26 Ιανουαρίου 2016.

Κατά την 514η σύνοδο ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 17 και 18 Φεβρουαρίου 2016 (συνεδρίαση της 17ης Φεβρουαρίου 2016), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 179 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Με δεδομένο ότι η ανάκαμψη των οικονομιών στην Ευρώπη παραμένει αργή και εύθραυστη και το επίπεδο των επενδύσεων χαμηλό, το ζητούμενο είναι να δοθεί προτεραιότητα στην αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων πόρων για την επίτευξη μιας **υγιούς και σταθερής οικονομικής ανάκαμψης σε ένα πιο ενοποιημένο περιβάλλον**. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ένωση κεφαλαιαγορών μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη του στόχου αυτού και, ως εκ τούτου, χαιρετίζει το **«Σχέδιο Δράσης για την Οικοδόμηση Ένωσης Κεφαλαιαγορών»**.

1.2. Η ΕΟΚΕ **συμφωνεί με τους στόχους** του σχεδίου δράσης. Το ζητούμενο είναι **να κινητοποιηθούν κεφάλαια** στην Ευρώπη και **να διοχετευτούν σε όλες τις επιχειρήσεις, στις υποδομές** και σε βιώσιμα μακρόπνοα σχέδια με θετικό αντίκτυπο στην απασχόληση. **Οι επενδυτές** χρειάζονται καλύτερη προστασία, **περισσότερες ευκαιρίες**.

1.3. Η **διεύρυνση και διαφοροποίηση των πηγών χρηματοδότησης** είναι στοιχεία που έχουν καθοριστική σημασία για την αύξηση των επενδύσεων και της ανάπτυξης, καθώς και για τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Αυτό πρέπει να γίνει σε μία **ενιαία κεφαλαιαγορά**. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην εναρμόνιση και ενοποίηση των κανόνων. Για τον λόγο αυτό, είναι αναγκαίο όλα τα κράτη μέλη να θεσπίσουν, να εφαρμόσουν και να επιτηρούν τα διάφορα μέτρα του σχεδίου δράσης με τον ίδιο τρόπο.

1.4. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η **επιτυχία της ένωσης κεφαλαιαγορών** θα εξαρτηθεί από τον συνδυασμό των καλύτερων στοιχείων της τρέχουσας κατάστασης και τη μεγιστοποίηση των νέων ευκαιριών. Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην εύκολη, αποτελεσματική και διαφοροποιημένη πρόσβαση στη χρηματοδότηση, στην πιο ομοιόμορφη κατανομή των κεφαλαίων και στη μείωση του κόστους κεφαλαίου. Χρειάζονται εγγυήσεις στο πεδίο της διεθνούς ανταγωνιστικότητας και ελκυστικότητας.

1.5. Η **τραπεζική χρηματοδότηση** θα συνεχίσει να διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο στη χρηματοδότηση της οικονομίας. Οι τράπεζες έχουν έναν σημαντικό ρόλο όχι μόνο ως πιστωτικά ιδρύματα, αλλά και ως ενδιάμεσοι στις κεφαλαιαγορές. Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι πρέπει να διερευνηθούν περαιτέρω ορισμένες νέες αγορές, συμπεριλαμβανομένων των μη εξυπηρετούμενων δανείων, καθώς έτσι μπορεί να προκύψει αύξηση των πιστώσεων προς τις ΜΜΕ.

1.6. Η ΕΟΚΕ **ενδιαφέρεται όλως ιδιαιτέρως για τη χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων**, ιδιαίτερα των πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων, που αποτελούν την καρδιά της ευρωπαϊκής οικονομίας και είναι ζωτικής σημασίας για την απασχόληση. Ωστόσο, διατυπώνει σοβαρά ερωτηματικά ως προς την καταλληλότητα και την αποτελεσματικότητα της ένωσης κεφαλαιαγορών για τις ΜΜΕ.

1.6.1. Για τις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις η πρόσβαση στις κεφαλαιαγορές είναι γενικά δύσκολη. Θα πρέπει **να έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν τους διαύλους χρηματοδότησης που είναι οι πιο κατάλληλοι γι' αυτές**. Θα πρέπει, συνεπώς, να διασφαλιστεί το ευρύτερο δυνατό φάσμα χρηματοδοτικών δομών και δυνατοτήτων και η ευρύτερη δυνατή διαφοροποίηση του οικονομικού οικοσυστήματος.

1.6.2. Όσον αφορά την κλασική χρηματοδότηση, η οποία πρέπει να υποστηριχθεί περαιτέρω, ιδίως όσον αφορά τις εγγυήσεις, αξιοσημείωτα επίσης είναι και τα εθνικά της χαρακτηριστικά. Οι αξιόπιστες δομές δεν πρέπει να τεθούν υπό αμφισβήτηση από την ένωση κεφαλαιαγορών. Ο δημοσιονομικός κανονισμός πρέπει να λαμβάνει καλύτερα υπόψη τα αξιόπιστα εθνικά χαρακτηριστικά στο μέλλον, έτσι ώστε να μην τεθεί σε κίνδυνο ο δανεισμός των περιφερειακών ΜΜΕ.

1.6.3. Εξάλλου, πρέπει να διερευνηθούν όλες οι υπόλοιπες χρήσιμες εναλλακτικές λύσεις και, όπου είναι δυνατόν, να αναπτυχθούν άλλα μέσα, όπως το σχέδιο Juncker. Ο ρόλος της ΕΤΕπ μπορεί να ενισχυθεί περαιτέρω σε σχέση με τα μέσα (π.χ. συστήματα εγγυήσεων) για τη χρηματοδότηση της οικονομίας⁽¹⁾. Οι προτάσεις για τις τιτλοποιήσεις STS⁽²⁾ είναι επίσης ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση.

1.6.4. **Για τις άλλες ΜΜΕ**, η πρόσβαση στην κεφαλαιαγορά πρέπει να είναι εξίσου αποτελεσματική όπως για όλες τις επιχειρήσεις. Η χρηματοδότηση θα πρέπει να είναι φθηνότερη και με λιγότερο κόστος. Θα πρέπει πλέον να εξαλειφθεί το ιδιαίτερα ανασταλτικό υφιστάμενο **έλλειμμα πληροφόρησης** και το πλαίσιο να καταστεί **πιο φιλικό προς τις ΜΜΕ**. Για τον σκοπό αυτό θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν ως πηγή έμπνευσης οι υφιστάμενες «βέλτιστες πρακτικές».

1.7. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ένωση κεφαλαιαγορών πρέπει να έχει ως προτεραιότητα την **οικονομική και χρηματοπιστωτική σταθερότητα** στην ΕΕ. Η επέκταση και διαφοροποίηση των πηγών χρηματοδότησης σε μια ενιαία αγορά θα επιφέρει έναν υγιή επιμερισμό των κινδύνων και οι ευρωπαϊκές οικονομίες πρέπει να γίνουν πιο ισχυρές και πιο ανθεκτικές στους κλυδωνισμούς.

1.8. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να θεσπιστεί ένα κατάλληλο **ρυθμιστικό και εποπτικό πλαίσιο** το οποίο να προσφέρει στις κεφαλαιαγορές κάθε ευκαιρία ανάπτυξης και να συγκρατεί τους αδύναμους παίκτες από πράξεις όπως είναι η ανάληψη υπερβολικών ή δυσανάλογων κινδύνων. Το νέο σύστημα θα πρέπει να είναι ανθεκτικό έναντι των δυσμενών επιπτώσεων ενδεχόμενων νέων κρίσεων. Αυτό συνεπάγεται επίσης μεγαλύτερη σύγκλιση και συνεργασία στον τομέα της μικρο- και μακρο-προληπτικής εποπτείας, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο.

1.9. Το **σκιώδες τραπεζικό σύστημα** θα πρέπει επίσης να συμπεριληφθεί σε αυτό το πλαίσιο και να τεθεί υπό έλεγχο ο κίνδυνος του ρυθμιστικού αρμπιτράζ. Είναι επίσης σημαντικό να ισχύουν οι ίδιοι όροι ανταγωνισμού για όλους τους παρόχους παρόμοιων χρηματοπιστωτικών δραστηριοτήτων στις αγορές, ενώ θα πρέπει να γενικευτεί η τήρηση της αρχής «ίδιοι κίνδυνοι, ίδιοι κανόνες».

⁽¹⁾ Βλέπε σχετικά και τις εργασίες της ΕΟΚΕ για το θέμα «Ευρωπαϊκή βιομηχανία και νομισματική πολιτική — ο ρόλος της ΕΤΕπ», <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-industry-monetary-policy-eib>

⁽²⁾ Πρόταση της Επιτροπής για κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση κοινών κανόνων για την τιτλοποίηση και τη θέσπιση πλαισίου για την απλή, διαφανή και τυποποιημένη τιτλοποίηση και την τροποποίηση των οδηγιών 2009/65/ΕΚ, 2009/138/ΕΚ, 2011/61/ΕΕ και των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 1060/2009 και (ΕΕ) αριθ. 648/2012 και του κανονισμού για την τροποποίηση του κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ) αριθ. 575/2013 σχετικά με τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας για πιστωτικά ιδρύματα και επιχειρήσεις επενδύσεων (ΕΕ C 82 της 3.3.2016, σ. 1).

1.10. Οι **κεφαλαιαγορές** προσφέρουν επίσης νέες ευκαιρίες για τους **επενδυτές**. Η ΕΟΚΕ θεωρεί θετικό το στοιχείο αυτό, υπό την προϋπόθεση ότι θα προβλεφτεί ένα κατάλληλο πλαίσιο που να παρέχει καλύτερη προστασία. Ως εκ τούτου, είναι επιθυμητή η περαιτέρω απλοποίηση, η διαφάνεια και η συγκρισιμότητα των χρηματοοικονομικών μέσων και των πληροφοριών στο πεδίο αυτό, πράγμα από το οποίο μπορούν να επωφεληθούν και οι επιχειρήσεις που αναζητούν χρηματοδότηση. Ακόμη, χρειάζονται περισσότερες προσπάθειες στο πεδίο της χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης.

1.11. Όσον αφορά την **υλοποίηση του σχεδίου δράσης**, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την ακολουθούμενη «από κάτω προς τα πάνω» και «βήμα προς βήμα» προσέγγιση, πιστεύει όμως ταυτόχρονα ότι οι προσπάθειες θα πρέπει να συνεχιστούν χωρίς άλλη καθυστέρηση, με την αξιοποίηση της δυναμικής και της υποστήριξης που έχουν προκύψει μετά την έκδοση της πράσινης βίβλου. Τονίζει επίσης ότι η δημιουργία ένωσης κεφαλαιαγορών αποτελεί σημαντικό έργο κατά το οποίο τα πάντα θα εξαρτηθούν από τις λεπτομέρειες και τις παρεχόμενες εγγυήσεις. Επιπλέον, η ευκολότερη πρόσβαση σε δανεισμό σίγουρα δεν αποτελεί πρόβλημα σε όλα τα κράτη μέλη, και η χαλάρωση της προσφοράς δεν μπορεί ποτέ να λύσει ένα πρόβλημα από την πλευρά της ζήτησης. Ως εκ τούτου, πρέπει να είμαστε προσεκτικοί και να μη θεωρούμε ότι η ένωση κεφαλαιαγορών προσφέρει τη λύση για όλα τα προβλήματα της ΕΕ.

1.12. Η πρόκληση είναι πλέον η απαρέγκλιτη τήρηση των στόχων και η τακτική πρόοδος. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την **ανησυχία ότι θα χρειαστεί καιρός για να επιτευχθεί το τελικό αποτέλεσμα**, όχι μόνο λόγω του μεγάλου αριθμού των «δομικών στοιχείων» του σχεδίου, αλλά και επειδή οι μεγάλες εθνικές διαφορές δεν θα εξαφανιστούν αμέσως. Τάσσεται δε υπέρ της διενέργειας **τακτικών ενδιάμεσων αξιολογήσεων**, στις οποίες θα προσφέρει με προθυμία τη συνεργασία της.

2. Ιστορικό

2.1. Για την επίτευξη των απόλυτων προτεραιοτήτων της, δηλαδή την ανάπτυξη, την απασχόληση και τις επενδύσεις, η Επιτροπή Juncker, από την ανάληψη των καθηκόντων της, επεξεργάστηκε ένα «επενδυτικό σχέδιο για την Ευρώπη». Αυτό περιλαμβάνει τρεις συνιστώσες, μία εκ των οποίων σχετίζεται με τη «δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος για τις επενδύσεις»⁽³⁾. Η προοδευτική οικοδόμηση της ένωσης κεφαλαιαγορών, παράλληλα με την ενιαία ψηφιακή αγορά και την ενεργειακή ένωση, είναι ένας από τους κύριους στόχους της τρίτης συνιστώσας.

2.1.1. Στα τέλη Σεπτεμβρίου 2015 η Επιτροπή δημοσίευσε το «Σχέδιο Δράσης για την Οικοδόμηση της Ένωσης Κεφαλαιαγορών»⁽⁴⁾, μετά από διαβούλευση για την πράσινη βίβλο με ευρεία συμμετοχή ενδιαφερόμενων μερών καθώς και της ΕΟΚΕ⁽⁵⁾. Στο σχέδιο δράσης περιλαμβάνονται δομικά στοιχεία για την οικοδόμηση μιας εύρυθμης και ολοκληρωμένης ένωσης κεφαλαιαγορών το 2019, η οποία θα περιλαμβάνει όλα τα κράτη μέλη.

2.1.2. Αυτά τα 33 δομικά στοιχεία, τα οποία θα γνωστοποιηθούν σε διάφορες χρονικές στιγμές, αφορούν στην ουσία τα ακόλουθα πεδία και θέματα⁽⁶⁾:

- χρηματοδότηση της καινοτομίας, των νεοσύστατων επιχειρήσεων και των μη εισηγμένων στο χρηματιστήριο επιχειρήσεων,
- διευκόλυνση των επιχειρήσεων σε ό,τι αφορά την είσοδο και την άντληση κεφαλαίων σε δημόσιες αγορές,
- μακροπρόθεσμες επενδύσεις, επενδύσεις σε υποδομές και βιώσιμες επενδύσεις,
- προώθηση των επενδύσεων από το κοινό και τους θεσμικούς επενδυτές,
- επέκταση της τραπεζικής ικανότητας προς υποστήριξη της ευρύτερης οικονομίας, και
- διευκόλυνση των διασυνοριακών επενδύσεων.

2.1.3. Σύμφωνα με το σχέδιο δράσης, αυτά τα δομικά στοιχεία συμβάλλουν το καθένα χωριστά στην υλοποίηση των στόχων που έχουν τεθεί ενώ, ταυτόχρονα, έχουν και σημαντικές σωρευτικές επιδράσεις.

⁽³⁾ Βλέπε δικτυακό τόπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής http://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-investment/plan/index_el.htm

⁽⁴⁾ Σχέδιο Δράσης για την Οικοδόμηση Ένωσης Κεφαλαιαγορών — Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών [COM(2015) 468 τελικό], βλέπε <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0468&from=EN>

⁽⁵⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πράσινη Βίβλος — Οικοδόμηση Ένωσης Κεφαλαιαγορών» (ΕΕ C 383 της 17.11.2015, σ. 64).

⁽⁶⁾ Για περαιτέρω λεπτομέρειες, βλέπε παράρτημα 1 του «Σχεδίου Δράσης για την Οικοδόμηση Ένωσης Κεφαλαιαγορών».

2.2. Με την οικοδόμηση της προτεινόμενης ένωσης κεφαλαιαγορών επιδιώκονται πολλαπλοί στόχοι, συμπεριλαμβανομένης της ενίσχυσης των δεσμών μεταξύ αποταμίευσης και ανάπτυξης.

2.2.1. Η ένωση κεφαλαιαγορών πρέπει να επεκτείνει τις πηγές χρηματοδότησης στην Ευρώπη και εκτός τραπεζικού δανεισμού, αναθέτοντας μεγαλύτερο ρόλο στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Πρόκειται, συνεπώς, για μια διαφοροποίηση των πηγών χρηματοδότησης της οικονομίας με την επίκληση μη τραπεζικών πηγών. Η ένωση κεφαλαιαγορών πρέπει να συμβάλει στην κινητοποίηση κεφαλαίων στην Ευρώπη και στη διοχέτευση αυτών σε όλες τις επιχειρήσεις, στις υποδομές και σε βιώσιμα μακρόπνοα σχέδια.

2.2.2. Σκοπός της ένωσης κεφαλαιαγορών είναι η εμβάθυνση της ενιαίας αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Η οικοδόμησή της θα οδηγήσει σε μεγαλύτερη και ισχυρότερη χρηματοοικονομική ολοκλήρωση και στην ενίσχυση του ανταγωνισμού. Οι κεφαλαιαγορές θα επωφεληθούν από τις επιδράσεις του μεγέθους της ενιαίας αγοράς και, ταυτόχρονα, θα ενισχυθεί η ρευστότητα και η ανταγωνιστικότητά τους.

2.2.2.1. Η ένωση κεφαλαιαγορών θα πρέπει να συμβάλει στην ανάπτυξη και τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Με τη διευκόλυνση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση από την πλευρά των επιχειρήσεων, η ένωση αυτή θα υποστηρίξει την ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Η διαφοροποίηση των κινδύνων θα ενισχύσει τη σταθερότητα του συστήματος.

2.2.3. Οι πολίτες και οι καταναλωτές θα αποκομίσουν επίσης σημαντικά οφέλη, μεταξύ άλλων μέσω των πρόσθετων επενδύσεων και επενδυτικών ευκαιριών που θα προκύψουν.

3. Παρατηρήσεις και σχόλια

3.1. Η δρομολόγηση του σχεδίου δράσης θα πρέπει να χαιρετιστεί. Όχι μόνο επειδή το σχέδιο δράσης κυκλοφόρησε μόλις έξι μήνες μετά την πράσινη βίβλο, αλλά, ακόμη περισσότερο, επειδή δίνει προτεραιότητα σε κάθε προσπάθεια που μπορεί να αναζωογονήσει την οικονομία, με τη διεύρυνση και τη βελτίωση της χρηματοδότησης της οικονομίας, δίνοντας έτσι νέα ώθηση στην ανάπτυξη και την αξιοπρεπή απασχόληση.

3.2. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τους στόχους του σχεδίου δράσης και τους τομείς προτεραιότητας που έχουν προταθεί, οι οποίοι είναι οι ακόλουθοι:

- Παροχή περισσότερων επιλογών χρηματοδότησης για τις επιχειρήσεις και τις ΜΜΕ της Ευρώπης. Η ένωση κεφαλαιαγορών πρέπει να επεκτείνει το εύρος των επιλογών χρηματοδότησης για τις επιχειρήσεις. Η ένωση κεφαλαιαγορών πρέπει να διευρύνει τις επιλογές και δυνατότητες χρηματοδότησης παντού και για όλες τις επιχειρήσεις, σε κάθε βαθμίδα της «κλίμακας χρηματοδότησης».
- Εξασφάλιση κατάλληλου κανονιστικού περιβάλλοντος για μακροπρόθεσμες και βιώσιμες επενδύσεις και χρηματοδότηση των υποδομών της Ευρώπης.
- Αύξηση των επενδύσεων και των επιλογών του επενδυτικού κοινού και των θεσμικών επενδυτών μέσα σε ένα προσαρμοσμένο πλαίσιο προστασίας.
- Ενίσχυση της δανειοδοτικής ικανότητας των τραπεζών, μεταξύ άλλων με την αναζωογόνηση των δραστηριοτήτων και των αγορών τιτλοποίησης. Αυτό θα πρέπει να επιτρέψει την αύξηση της χρηματοδότησης των ΜΜΕ.
- Εκτενής αξιολόγηση των σωρευτικών επιδράσεων και της συνοχής της χρηματοπιστωτικής νομοθεσίας που θεσπίστηκε για την αντιμετώπιση της χρηματοπιστωτικής κρίσης, υπό το φως της χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας.
- Άρση των διασυνοριακών εμποδίων για το σύνολο των 28 κρατών μελών και προώθηση της ανάπτυξης των κεφαλαιαγορών, συμπεριλαμβανομένης της εξάλειψης ορισμένων υφιστάμενων φορολογικών και άλλων εμποδίων.

Είναι σημαντικό να συγκεντρωθούν οι πολλές προσπάθειες που απαιτούνται για την οικοδόμηση της ένωσης κεφαλαιαγορών στο ίδιο σχέδιο, αλλά και να υπάρχει σαφής βούληση να συζητηθούν και προδυμία να αρθούν τα εμπόδια για την περαιτέρω ανάπτυξη του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού συστήματος.

3.3. Ο στόχος της διαφοροποίησης των πηγών χρηματοδότησης δεν πρέπει να αποβεί εις βάρος του τραπεζικού συστήματος. Οι τράπεζες και η χρηματοπιστωτική αγορά βαδίζουν χέρι χέρι και πρέπει να θεωρούνται συμπληρωματικές. Οι τράπεζες διαδραματίζουν παρεμπιπτόντως και ρόλο μεσολαβητή στις κεφαλαιαγορές.

3.3.1. Μία από τις προτεραιότητες του σχεδίου δράσης είναι να αυξήσει την ικανότητα των τραπεζών να δανείζουν χρήματα στην οικονομία. Τα «μη εξυπηρετούμενα δάνεια»⁽⁷⁾ εξακολουθούν να προκαλούν ανησυχία στην ΕΕ και καθλώνουν κεφάλαια που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τη χορήγηση περισσότερων δανείων. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η Επιτροπή πρέπει να αναλάβει δράση προκειμένου να απελευθερωθεί δυναμικότητα στους ισολογισμούς των τραπεζών, με την ενθάρρυνση της τιτλοποίησης των μη εξυπηρετούμενων δανείων και τη δημιουργία αγορών για «απομειωμένα περιουσιακά στοιχεία». Ο δανεισμός από τις τράπεζες μπορεί να ανοίξει αν αναπτυχθούν ή αναζωογονηθούν —εφόσον υπάρχουν— οι αγορές «τραπεζικών χρεών προβληματικών επιχειρήσεων».

3.4. Οι βαθιές, πλήρεις ρευστότητας και αποτελεσματικές κεφαλαιαγορές μπορούν να προσφέρουν οφέλη σε όλους τους φορείς και τους παράγοντες που εμπεικλείουν.

3.4.1. Ως εκ τούτου, οι κεφαλαιαγορές μπορεί να διευκολύνουν τις επιχειρήσεις που αναζητούν χρηματοδότηση να αποκτήσουν καλύτερη πρόσβαση σε κεφάλαια και να οδηγήσουν σε βελτίωση των συνθηκών και, ως εκ τούτου, μείωση του κόστους κεφαλαίου με την αύξηση του ανταγωνισμού μεταξύ των επενδυτών. Η χρηματοδότηση διασφαλίζεται, επίσης, καλύτερα σε δυσχερείς περιόδους, εφόσον τώρα οι κεφαλαιαγορές είναι καλύτερα σε θέση να αντιμετωπίσουν ένα αβέβαιο περιβάλλον και πιο ριψοκίνδυνα σχέδια.

3.4.2. Οι αγορές κρατικών ομολόγων είναι πολύ σημαντικές ενόψει της αξιολόγησης των διαφόρων κινδύνων. Ως εκ τούτου, η κεφαλαιαγορά απαιτεί την ενοποίηση των εν λόγω αγορών. Αυτό υποστηρίζει επίσης τη σύγκλιση του κόστους κεφαλαίου των ιδιωτικών εκδοτών. Επομένως, οι κατάλληλες ενέργειες σε αυτό τον τομέα είναι ευπρόσδεκτες.

3.4.3. Η υλοποίηση της ένωσης κεφαλαιαγορών θα είναι επιτυχής μόνο όταν τα δομικά στοιχεία της είναι αρκετά ισχυρά και αξιόπιστα. Το θέμα είναι να ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες του υφιστάμενου χρηματοδοτικού περιβάλλοντος και ταυτόχρονα να δημιουργηθούν αρκετές νέες ευκαιρίες και δυνατότητες χρηματοδότησης. Το αποτέλεσμα θα πρέπει επίσης να προσφέρει εγγυήσεις για τη διεθνή ανταγωνιστικότητα και ελκυστικότητα.

3.4.4. Η πρόκληση είναι μεγάλη, ειδικά όσον αφορά τις ΜΜΕ. Το ερώτημα που τίθεται είναι πώς θα φτάσουν τα χρήματα σε αυτές. Θα είναι δύσκολο για τις ΜΜΕ να αποκτήσουν πρόσβαση στις κεφαλαιαγορές, τις δυνατότητες και τα μέσα χρηματοδότησης, και να τις αξιοποιήσουν με καλό τρόπο. Συχνά αντιμετωπίζουν επίσης «έλλειμμα πληροφόρησης» που κάνει τα πράγματα δυσκολότερα για αυτές⁽⁸⁾. Συνεπώς, το νέο πλαίσιο θα πρέπει να αξιολογηθεί με βάση τη φιλικότητά του έναντι των ΜΜΕ.

3.4.5. Οι επιχειρήσεις και οι ΜΜΕ, ιδίως οι πολύ μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες δεν έχουν πρόσβαση στις κεφαλαιαγορές, πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να επιλέγουν ανά πάσα στιγμή τους διαύλους χρηματοδότησης που είναι οι πλέον κατάλληλοι για αυτές. Συνεπώς, για τις πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις, το ζητούμενο είναι η ευρύτερη δυνατή διαφοροποίηση του χρηματοδοτικού οικοσυστήματος, έτσι ώστε αυτές να έχουν στη διάθεσή τους το ευρύτερο δυνατό φάσμα χρηματοδοτικών δομών και δυνατοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδοτικής μίσθωσης. Θα πρέπει να εξεταστούν όλες οι εναλλακτικές λύσεις. Θα πρέπει να αναζητηθούν λύσεις όχι μόνο στον τραπεζικό χώρο και στην αγορά, αλλά και στο εξωτερικό. Το σχέδιο Juncker είναι ήδη μια καλή αρχή. Παράλληλα, θα μπορούσε να εξεταστεί το ενδεχόμενο να αναλάβει η ΕΤΕπ έναν πιο ενεργό ρόλο στον τομέα αυτό (άμεσα ή έμμεσα, π.χ. καθεστώτα εγγυήσεων).

3.4.6. Για τους ιδιώτες και τους θεσμικούς επενδυτές θα προκύψουν πρόσθετες ευκαιρίες επενδύσεων. Το ευρύτερο φάσμα των χρηματοοικονομικών προϊόντων θα τους επιτρέψει να εξετάσουν περισσότερο τους επενδυτικούς σκοπούς τους, να δώσουν προσοχή στη διαφοροποίηση και τη διαχείριση του κινδύνου, και να βελτιώσουν για τον εαυτό τους τη σχέση κινδύνου-απόδοσης.

3.4.7. Οι ιδιώτες και οι θεσμικοί επενδυτές δικαιούνται επαρκούς προστασίας. Για τον σκοπό αυτό χρειάζεται οπωσδήποτε ένα κατάλληλο πλαίσιο προστασίας, καθώς και μια σειρά από άλλες προσπάθειες, π.χ. σχετικά με τη χρηματοοικονομική εκπαίδευση, και περισσότερη και καλύτερη ενημέρωση. Ουσιαστικά, μπορεί να επιδιωχθεί μεγαλύτερη απλότητα, διαφάνεια και συγκρισιμότητα των χρηματοοικονομικών μέσων στην αγορά, έτσι ώστε να ωφελούνται όλοι όσοι αναζητούν χρηματοδότηση.

⁽⁷⁾ Στα αγγλικά: «non performing loans».

⁽⁸⁾ Βλέπε ενημερωτική έκθεση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η πρόσβαση των ΜΜΕ και των επιχειρήσεων μεσαίας κεφαλαιοποίησης στη χρηματοδότηση κατά την περίοδο 2014-2020: ευκαιρίες και προκλήσεις», EESC-2014-06006-00-01-RI-TRA, 1η Ιουλίου 2015.

3.5. Για να υπάρξει πραγματικά μια ενιαία αγορά, πρέπει να εξαιρεθούν όχι μόνο τα διασυνοριακά εμπόδια και ο κατακερματισμός αλλά και να προληφθεί η δημιουργία νέων εμποδίων. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να δοθεί ύψιστη σημασία στη μέγιστη εναρμόνιση και την ομοιομορφία των κανόνων, με ιδιαίτερη προσοχή στην επιλογή των μέσων που χρησιμοποιούνται. Για τον λόγο αυτό, είναι αναγκαίο όλα τα κράτη μέλη να θεσπίσουν, να εφαρμόσουν και να επιτηρούν τα διάφορα μέτρα του σχεδίου δράσης με τον ίδιο τρόπο.

3.6. Η ένωση κεφαλαιαγορών πρέπει να ενισχύσει τη σταθερότητα και την αντοχή των ευρωπαϊκών οικονομιών. Το στοίχημα είναι η οικονομική και χρηματοπιστωτική σταθερότητα στην ΕΕ. Ως εκ τούτου, χρειάζεται το κατάλληλο κανονιστικό πλαίσιο. Σε αυτό, τα ισχυρά στοιχεία της ένωσης κεφαλαιαγορών, όπως ο υγιής επιμερισμός και η διασπορά του κινδύνου, πρέπει να μπορούν να αναπτυχθούν με τον κατάλληλο τρόπο και οι αδυναμίες να ελέγχονται σθεναρά. Το σύνολο του χρηματοπιστωτικού συστήματος πρέπει να γίνει πιο ανθεκτικό σε ενδεχόμενες νέες κρίσεις. Ανάλογα με την περίπτωση, οι συνέπειες αυτών των κρίσεων πρέπει να αντιμετωπίζονται πιο γρήγορα και με μεγαλύτερη ακρίβεια.

3.7. Για λόγους που σχετίζονται όχι μόνο με τους κινδύνους που μπορεί να προκύψουν αλλά και με την οικονομική και χρηματοπιστωτική σταθερότητα, πρέπει να προβλεφθεί σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο η κατάλληλη μικρο- και μακρο-προληπτική εποπτεία των σχετικών τμημάτων των κεφαλαιαγορών. Οι νέοι δίαυλοι χρηματοδότησης θα πρέπει να διέπονται από την αρχή «ίδιοι κίνδυνοι, ίδιοι κανόνες».

3.8. Πρέπει να αντιμετωπιστεί το λεγόμενο σκιώδες τραπεζικό σύστημα. Η ΕΟΚΕ έχει ζητήσει στο παρελθόν να συμπεριληφθεί το σύστημα αυτό στο ρυθμιστικό πλαίσιο⁽⁹⁾ και έχει δηλώσει ότι θα πρέπει να αποφεύγεται ο κίνδυνος του ρυθμιστικού αρμπιτράζ⁽¹⁰⁾. Κατά τη γνώμη της, δεν θα πρέπει να επιτρέπεται «η σκιώδης τραπεζική», δηλαδή οι σκιώδεις τράπεζες θα πρέπει να συμμορφώνονται με τους ίδιους κανόνες και τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας όπως και τα άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα⁽¹¹⁾. Την ίδια στιγμή, σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, πρέπει να αναγνωριστεί ότι το σκιώδες τραπεζικό σύστημα είναι και αυτό ένας πρόσθετος εναλλακτικός δίαυλος χρηματοδότησης, που μπορεί να είναι χρήσιμος για την πραγματική οικονομία⁽¹²⁾.

3.9. Όσον αφορά την εφαρμογή του σχεδίου δράσης, η ακολουθούμενη προσέγγιση «από τη βάση προς την κορυφή» και «βήμα προς βήμα» πρέπει να στηριχθεί, επειδή επιτρέπει την αξιοποίηση των εισροών που προέρχονται από τους παράγοντες της αγοράς, την ιεράρχηση προτεραιοτήτων καθώς και συνδυασμούς βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων πρωτοβουλιών και μέτρων.

3.10. Είναι σημαντικό πλέον να αξιοποιηθούν η δυναμική και η ευρεία υποστήριξη που έχουν προκύψει για την οικοδόμηση μιας ένωσης κεφαλαιαγορών, με την ευκαιρία της δημόσιας διαβούλευσης για την πράσινη βίβλο, και να επιτευχθούν σύντομα συγκεκριμένα αποτελέσματα.

3.11. Την ερχόμενη περίοδο, το ζητούμενο θα είναι πραγματικά η σθεναρή παρακολούθηση των στόχων και η επίτευξη τακτικής προόδου. Είναι σημαντικό να επιτευχθούν συγκεκριμένα και θετικά αποτελέσματα σε όλους τους τομείς στους οποίους αναφέρεται το σχέδιο. Στο πλαίσιο αυτό, εκτιμάται η πρόθεση της Επιτροπής να υποβάλλει τακτικά εκθέσεις σχετικά με την πρόοδο του σχεδίου δράσης και να προχωρήσει σε καθολική αξιολόγηση το 2017, εφόσον ενδέχεται να χρειαστούν πρόσθετα μέτρα και προσαρμογές στο χρονοδιάγραμμα.

3.12. Μπορεί να τεθούν ερωτηματικά σχετικά με το αν το προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα για την υλοποίηση της ένωσης κεφαλαιαγορών έως το 2019 είναι ρεαλιστικό και εφικτό. Πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες και υπάρχουν φόβοι ότι οι υφιστάμενες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών ούτε θα αρθούν τόσο εύκολα ούτε θα εξαφανιστούν. Τα διάφορα στοιχεία του σχεδίου δράσης μπορούν μόνο να θέσουν ένα καλό θεμέλιο, είναι όμως η αγορά που θα καθορίσει την επιτυχία ή την αποτυχία της ένωσης κεφαλαιαγορών.

Βρυξέλλες, 17 Φεβρουαρίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

⁽⁹⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Μετά την κρίση: ένα νέο χρηματοπιστωτικό σύστημα για την εσωτερική αγορά» (ΕΕ C 48 της 15.2.2011, σ. 38), σημείο 2.7.2.1.

⁽¹⁰⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πράσινη Βίβλος — Σκιώδες τραπεζικό σύστημα» (ΕΕ C 11 της 15.1.2013, σ. 39), σημείο 1.4.

⁽¹¹⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πράσινη Βίβλος — Σκιώδες τραπεζικό σύστημα» (ΕΕ C 11 της 15.1.2013, σ. 39), σημείο 1.5.

⁽¹²⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Σκιώδες τραπεζικό σύστημα — Αντιμετώπιση νέων πηγών κινδύνου στον χρηματοπιστωτικό τομέα» (ΕΕ C 170 της 5.6.2014, σ. 55), σημείο 1.10.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/112/ΕΚ σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας, όσον αφορά τη διάρκεια της υποχρεωτικής εφαρμογής ενός κατώτατου κανονικού συντελεστή»

[COM(2015) 646 final — 2015/0296 (CNS)]

(2016/C 133/05)

Γενικός Εισηγητής: ο κ. Daniel MAREELS

Στις 14 Ιανουαρίου 2016 και σύμφωνα με το άρθρο 113 της Συνθήκης για την λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/112/ΕΚ σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας, όσον αφορά τη διάρκεια της υποχρεωτικής εφαρμογής ενός κατώτατου κανονικού συντελεστή

[COM(2015) 646 final — 2015/0296 (CNS)].

Στις 19 Ιανουαρίου 2016 το προεδρείο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής ανέθεσε στο ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή» τις σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες.

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε κατά τη διάρκεια της 514ης συνόδου ολομελείας της, της 17ης και 18ης Φεβρουαρίου 2016 (συνεδρίαση της 17ης Φεβρουαρίου 2016), να ορίσει γενικό εισηγητή τον κ. Daniel MAREELS, και υιοθέτησε την παρούσα γνωμοδότηση με 175 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 4 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την προτεινόμενη οδηγία που παρατείνει τον ελάχιστο σταθερό συντελεστή ΦΠΑ. Ο ελάχιστος συντελεστής θα παραμείνει στο ύψος των προηγούμενων περιόδων, ήτοι 15 %, και θα παραταθεί για δύο έτη από το 2016.

1.2. Οι παραδοσιακές ρυθμίσεις για τον ΦΠΑ βρίσκονται σε εφαρμογή εδώ και πολύ καιρό. Είναι όντως θεμιτό να θεσπιστεί ελάχιστος συντελεστής τέτοιου είδους, προς όφελος της ομαλής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς: χωρίς αυτόν, θα υφίστατο κίνδυνος διαταράξεων και στρεβλώσεων της αγοράς και αυξημένου ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών μελών.

1.3. Επιπλέον, η θέσπιση ελάχιστου συντελεστή για σαφώς προσδιορισμένη περίοδο συμβάλλει στην παροχή σαφήνειας και ασφάλειας δικαίου, προς όφελος όλων.

1.4. Όταν η εν λόγω ρύθμιση παρατάθηκε για πέμπτη φορά, το 2010, η ΕΟΚΕ εξέφρασε την ελπίδα να πρόκειται για την τελευταία παράταση. Η νέα παράταση για μικρότερο χρονικό διάστημα μπορεί να θεωρηθεί βήμα στη σωστή κατεύθυνση, ωστόσο κατά την άποψη της ΕΟΚΕ δεν αλλάζει το γεγονός ότι πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες απομάκρυνσης από το τρέχον μεταβατικό καθεστώς, που ισχύει εδώ και περισσότερα από 20 χρόνια, προς ένα οριστικό καθεστώς ΦΠΑ προσαρμοσμένο στις ανάγκες της ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς.

1.5. Συνολικά, η ΕΟΚΕ εμμένει στην ανάγκη να επιτευχθεί ένα απλό εναρμονισμένο σύστημα έμμεσης φορολογίας, με τη μείωση του διοικητικού φόρτου, με εμφανή οφέλη για τις επιχειρήσεις και τους πολίτες, το οποίο να εξασφαλίζει τη δίκαιη φορολόγηση και ορισμένα έσοδα για τα δημόσια οικονομικά, να μειώνει τον κίνδυνο της φοροδιαφυγής και να συμβάλλει στην περαιτέρω ανάπτυξη και στην ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς.

1.6. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την απόφαση της Επιτροπής να δημοσιεύσει, τον Μάρτιο του 2016, σχέδιο δράσης για το μέλλον του ΦΠΑ. Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, είναι σημαντικό να στηριχθεί με κάθε μέσο η τόσο αναγκαία οικονομική αναγέννηση και ανάπτυξη, και ένα προσαρμοσμένο καθεστώς ΦΠΑ αποτελεί μέρος αυτής της προσπάθειας.

2. Ιστορικό πλαίσιο

2.1. Ενόψει της θέσπισης της εσωτερικής αγοράς, καταβλήθηκαν προσπάθειες στις αρχές της δεκαετίας του '90 για τη στροφή σε ένα οριστικό καθεστώς ΦΠΑ, ωστόσο η έλλειψη συναίνεσης μεταξύ των κρατών μελών σήμαινε πως μόνο μια μεταβατική λύση ήταν εφικτή.

2.2. Σε αυτό το πλαίσιο, εγκρίθηκε η οδηγία 92/77/ΕΟΚ για τους συντελεστές ΦΠΑ. Η οδηγία εισήγαγε σύστημα ελάχιστων συντελεστών, το οποίο προέβλεπε ότι από την 1η Ιανουαρίου 1993 έως τις 31 Δεκεμβρίου 1996 ο σταθερός συντελεστής δεν μπορεί να είναι μικρότερος του 15 % σε κανένα κράτος μέλος. Η διάταξη αυτή παρατάθηκε πέντε φορές και ίσχυε έως την 31η Δεκεμβρίου 2015.

2.3. Η παρούσα πρόταση —η οποία παρουσιάζεται εμφανώς καθυστερημένα— παρατείνει την εφαρμογή του ελάχιστου συντελεστή 15 %, αλλά αυτήν τη φορά μόνο για δύο χρόνια. Αυτό συμβαίνει επειδή η Επιτροπή θα δημοσιεύσει σχέδιο δράσης την άνοιξη του 2016 με στόχο τη στροφή προς ένα απλούστερο, αποτελεσματικότερο και ανθεκτικότερο στην απάτη οριστικό σύστημα ΦΠΑ, προσαρμοσμένο στις ανάγκες της ενιαίας αγοράς. Κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου ενδέχεται να διεξαχθούν εκτενέστερες συζητήσεις για τους συντελεστές ΦΠΑ.

Βρυξέλλες, 17 Φεβρουαρίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής — Προς ένα ολοκληρωμένο στρατηγικό σχέδιο ενεργειακών τεχνολογιών (σχέδιο ΣΕΤ): επιτάχυνση του μετασχηματισμού του ευρωπαϊκού ενεργειακού συστήματος»

[C(2015) 6317 final]

(2016/C 133/06)

Εισηγητής: ο κ. **Mihai MANOLIU**

Στις 15 Ιουλίου 2015, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

«Ανακοίνωση της Επιτροπής — Προς ένα ολοκληρωμένο στρατηγικό σχέδιο ενεργειακών τεχνολογιών (ΣΕΤ): επιτάχυνση του μετασχηματισμού του ευρωπαϊκού ενεργειακού συστήματος»

[C(2015) 6317 final].

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές και κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 2 Φεβρουαρίου 2016.

Κατά την 514η σύνοδο ολομέλειας, που πραγματοποιήθηκε στις 17 και 18 Φεβρουαρίου 2016 (συνεδρίαση της 17ης Φεβρουαρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 172 ψήφους υπέρ, 6 ψήφους κατά και 9 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τη σταθερή της δέσμευση για μια ενεργειακή ένωση (ρήτρα αλληλεγγύης, διαμετακόμιση της ενέργειας ως μια «πέμπτη ελευθερία», ενεργειακή απόδοση ως πρώτη προτεραιότητα, μετάβαση σε μια βιώσιμη κοινωνία που θεμελιώνεται σε όσο το δυνατόν χαμηλότερες ανθρακούχες εκπομπές) και για έναν ευρωπαϊκό διάλογο σχετικά με την ενέργεια και τάσσεται υπέρ της όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερης εφαρμογής ενός στρατηγικού σχεδίου ενεργειακών τεχνολογιών (ΣΕΤ).

1.2. Ο στόχος αυτός μπορεί να επιτευχθεί με μια κοινή, συνεκτική προσέγγιση, μέσω της συνεργασίας μεταξύ των φορέων που συμμετέχουν στην ενεργειακή πολιτική, με τον συντονισμό των προγραμμάτων έρευνας και καινοτομίας στον τομέα της ενέργειας και με την όσο το δυνατόν ταχύτερη δρομολόγηση στην αγορά των βιώσιμων ενεργειακών τεχνολογιών που προστατεύουν το περιβάλλον.

1.3. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η σημαντικότερη αποστολή συνίσταται στην τεχνική και επιστημονική ανάπτυξη των τεχνολογιών και της καινοτομίας, καθώς και στην προώθηση των παραγόντων που ενθαρρύνουν τις νέες ιδέες και έννοιες, ιδέες και έννοιες που περιέχονται στο **ευρωπαϊκό στρατηγικό σχέδιο ενεργειακών τεχνολογιών (σχέδιο ΣΕΤ), ένα σχέδιο που απαιτείται για να επιταχυνθεί ο μετασχηματισμός του ευρωπαϊκού ενεργειακού συστήματος.**

1.4. Αυτές οι ιδέες και έννοιες πρέπει να συνοδευτούν από μια εντολή που θα συζητηθεί με τους ενδιαφερόμενους φορείς, μια δομή συμμετοχής σε έναν ολοκληρωμένο χάρτη πορείας, συνοδευόμενο από ένα σχέδιο δράσης για τις επενδύσεις με επαρκείς ενωσιακούς, εθνικούς, περιφερειακούς και ιδιωτικούς πόρους μέσω του Ευρωπαϊκού Συνασπισμού Ενεργειακής Έρευνας (ΕΣΕΕ) και των Ευρωπαϊκών Βιομηχανικών Πρωτοβουλιών (ΕΒΠ), προκειμένου να υποστηριχθούν οι στόχοι που έχουν τεθεί.

1.5. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, τα επόμενα έτη η επιτάχυνση της μετάβασης του ευρωπαϊκού ενεργειακού συστήματος θα αποτελέσει πρόκληση ζωτικής σημασίας για την Ευρώπη, για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, για την ανταγωνιστικότητα και την οικονομική ελκυστικότητα της Ευρώπης και, τέλος, για την ασφάλεια εφοδιασμού των καταναλωτών (μικρών ή μεγάλων) με αξιοπρεπείς συνθήκες κόστους (το οποίο καθορίζεται με διαφανή τρόπο).

1.6. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η νέα ενεργειακή πολιτική πρέπει να βασίζεται στην ανάπτυξη ορισμένων καιρίων τομέων (οι οποίοι θα προσδιοριστούν μέσα από τον διάλογο και τη συνεργασία) για την έρευνα και την καινοτομία, καθώς και για τον τομέα της κατάρτισης του προσωπικού που θα αξιοποιήσει τις νέες τεχνολογίες.

1.7. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, προκειμένου να ανταποκριθούμε στις προσδοκίες των ευρωπαίων πολιτών, πρέπει να υιοθετηθεί μια συνεκτική και ολιστική προσέγγιση όσον αφορά το ζήτημα της ενέργειας μέσω της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών και με την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ενέργειας. Απαιτούνται μαζικές επενδύσεις, τόσο στην τεχνολογική έρευνα όσο και στις υποδομές, ενώ οι επενδυτές χρειάζονται ένα προβλέψιμο και ενδεδειγμένο πλαίσιο πολιτικής, το οποίο θα διαμορφώνεται βάσει της ορθής ανάλυσης των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων, των διαθέσιμων και προσιτών δυνατοτήτων χρηματοδότησης, καθώς και με γνώμονα την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας και, κυρίως, τις επιθυμίες των πολιτών.

1.8. Το σχέδιο ΣΕΤ πρέπει να είναι συγκεκριμένο και ριζωμένο στην ευρωπαϊκή πραγματικότητα. Εάν οι νέες ενεργειακές τεχνολογίες οδηγήσουν σε αύξηση των τελικών τιμών της ενέργειας και εφόσον οι πολιτικές αποφάσεις επιφέρουν αυξήσεις των τιμών της ενέργειας, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι θεμιτό οι πολίτες να ευελπιστούν σε διορθωτικά μέτρα. Η συμμετοχή των καταναλωτών θα πρέπει να είναι συγκεκριμένη και σταθερή. Επιπλέον, η ενεργειακή φτώχεια πρέπει να καταπολεμηθεί με μέτρα κοινωνικής πολιτικής και μέσω της εκπαίδευσης και της κατάρτισης.

1.9. Η ευρωπαϊκή εμπειρία έχει καταδείξει ότι η επιβολή των τεχνολογιών παραγωγής ενέργειας με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το κόστος και ο βαθμός ωρίμασης των τεχνολογιών, δεν παράγει θετικά αποτελέσματα, αντιθέτως, η εσωτερική ενεργειακή αγορά απειλείται με κατάρρευση.

1.10. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι τεχνολογίες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές μπορούν να προσφέρουν σημαντικές δυνατότητες και λύσεις, οι οποίες θα πρέπει να υποστηριχθούν με έργα επίδειξης και με τη διάδοση των επιτυχημένων περιπτώσεων. Κρίνεται σκόπιμο να συνεκτιμηθούν και άλλες τεχνολογίες χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών: τεχνολογίες καθαρού άνθρακα, αποθήκευση ενέργειας (συμπεριλαμβανομένης της ηλεκτρικής ενέργειας), απόκριση της ζήτησης, χρήση άνθρακα και υδρογόνου, συμπαραγωγή θερμότητας και ηλεκτρισμού, αστική ψύξη και πυρηνική σχάση και σύντηξη.

1.11. Η ΕΟΚΕ ζητεί εκ νέου τη δρομολόγηση ενός δημόσιου διαλόγου σε ολόκληρη την Ευρώπη σχετικά με το ζήτημα της ενέργειας (ευρωπαϊκός ενεργειακός διάλογος), ούτως ώστε οι πολίτες και η κοινωνία των πολιτών στο σύνολό της να εξοικειωθούν με την ενεργειακή μετάβαση, το κόστος των διαφόρων τεχνολογιών, καθώς και το κόστος που συνεπάγονται οι πολιτικές επιλογές, οι οποίες βασίζονται στα πορίσματα της έρευνας. Ο διάλογος πρέπει να πραγματοποιηθεί σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης. Κατά την τελευταία δεκαετία το ευρωπαϊκό επίπεδο βασίστηκε περισσότερο στους στόχους της ΕΕ για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, ενώ η υλοποίηση αυτής της πολιτικής εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών. Αυτή η κατάσταση οδήγησε σε αποκλίνουσες εθνικές πολιτικές.

1.12. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι δράσεις θα πρέπει να συνεχιστούν προς την κατεύθυνση της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς, με την ανάπτυξη μιας ευρωπαϊκής προσέγγισης όσον αφορά τον ενεργειακό εφοδιασμό και την ανάπτυξη μιας γνήσιας αλληλεγγύης. Ένα ενδιάμεσο βήμα είναι η ανάδειξη του περιφερειακού επιπέδου, αναγκαίου για την ενίσχυση της συνεργασίας στον συγκεκριμένο τομέα, το οποίο θα πρέπει να είναι ευέλικτο και ικανό να προωθεί καινοτόμες λύσεις για τη βελτιστοποίηση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές που συντονίζονται σε πραγματικό χρόνο.

1.13. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να ληφθούν μέτρα για την ενσωμάτωση των διαφόρων μεθόδων παραγωγής ενέργειας (συμπεριλαμβανομένων εκείνων που καθιερώνονται βάσει της τεχνολογικής έρευνας) στις αγορές ενέργειας, ιδίως σε ό,τι αφορά θέματα όπως η σύνδεση στα δίκτυα, η εξισορρόπηση και η φόρτωση δικτύων.

1.14. Η ΕΟΚΕ ζητεί, αφενός, να εντατικοποιηθούν οι επενδύσεις και οι δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης σχετικά με την αποθήκευση και, αφετέρου, να βελτιωθεί η ευρωπαϊκή συνεργασία σε αυτόν τον τομέα, με στόχο τη μείωση του κόστους της ενεργειακής μετάβασης, την εγγύηση της ασφάλειας του εφοδιασμού (διασύνδεση των ευρωπαϊκών ενεργειακών δικτύων) και την προώθηση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας.

1.15. Προς τούτο, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τη σημασία του φυσικού αερίου στο ενεργειακό μείγμα και τη σπουδαιότητά του για την ενεργειακή ασφάλεια των πολιτών. Η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση να ενθαρρυνθεί η αποθήκευση ενέργειας, έτσι ώστε τα κράτη μέλη να διαθέτουν κοινά αποθέματα. Κρίνεται επίσης αναγκαίο να αξιοποιηθεί το εκτεταμένο δυναμικό για βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων, αλλά και του τομέα των μεταφορών.

1.16. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η ενίσχυση της χρηματοδότησης της έρευνας και της καινοτομίας μπορεί να ευνοήσει την οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στην ΕΕ. Η καθιέρωση μιας νέας ενεργειακής διακυβέρνησης (βάσει των εθνικών σχεδίων) μπορεί να εξασφαλίσει τη συνοχή της αγοράς ενέργειας, δεδομένου ότι ο ευρωπαϊκός ενεργειακός διάλογος συνιστά απολύτως αναγκαία προϋπόθεση.

1.17. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η προστιθέμενη αξία του σχεδίου ΣΕΤ θα αποτελέσει απόρροια ενός καλύτερου συντονισμού και μιας νέας διακυβέρνησης του ενεργειακού συστήματος της Ευρώπης. Στο ΣΕΤ θα πρέπει να αποφευχθούν οι αλληλεπικαλύψεις του παρελθόντος και θα πρέπει να βασιστεί σε πραγματικά, διαφανή δεδομένα. Το σχέδιο αυτό θα παγιώσει τους θεμελιώδεις ακρογωνιαίους λίθους της Ευρώπης: την κοινοτική μέθοδο, την ευρωπαϊκή δημοκρατία σε δράση, τον ανταγωνισμό, τη συνεργασία και την αλληλεγγύη, την Ευρώπη και την παγκόσμια διακυβέρνηση.

1.18. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τις συνέπειες που θα έχει το σχέδιο ΣΕΤ σε ό,τι αφορά τον αντίκτυπο στους πολίτες, ιδίως στην απασχόληση και στα απαιτούμενα επαγγελματικά προσόντα. Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στο ζήτημα των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

2. Ιστορικό της γνωμοδότησης

2.1. Τα κράτη μέλη της ΕΕ διαθέτουν διαφορετικούς ενεργειακούς πόρους και υποδομές και ο κοινός στόχος συνίσταται στην απεξάρτηση του ενεργειακού τομέα από τον άνθρακα. Οι συζητήσεις που ανακύπτουν από την ενεργειακή μετάβαση θα πρέπει να καλύψουν τα εξής ζητήματα: νέοι παράγοντες και νέα επιχειρηματικά μοντέλα στους τομείς του πετρελαίου, του φυσικού αερίου και του ηλεκτρισμού· η δυναμική του πολιτικού περιβάλλοντος και ο αντίκτυπος στις επενδύσεις· η ρύθμιση των τιμών ενέργειας· ο αντίκτυπος των τεχνολογικών καινοτομιών στα ενεργειακά συστήματα· παροπλισμός των παλαιών παραδοσιακών ενεργειακών σιλό· οι προκλήσεις και οι ευκαιρίες που ανακύπτουν από το νέο μοντέλο διακυβέρνησης στο πλαίσιο του ενεργειακού κλάδου.

2.2. Πρόκειται για μία πρόκληση με επείγοντα χαρακτηριστικά. Στην ΕΕ πραγματοποιούνται ριζικές αλλαγές στον τομέα της ενέργειας, ενώ η ευρωπαϊκή οικονομία και οι ευάλωτοι καταναλωτές έρχονται αντιμέτωποι ολοένα και περισσότερο με τον κίνδυνο αύξησης των τιμών ενέργειας και διακοπής της παροχής από μη αξιόπιστους προμηθευτές.

2.3. Η ΕΟΚΕ σκοπεύει να υποστηρίξει μια κοινή ευρωπαϊκή πολιτική ενέργειας, ικανή να εγγυηθεί την ασφάλεια του εφοδιασμού, να εξασφαλίσει την τεχνολογική πρωτοπορία σε ό,τι αφορά την ενσωμάτωση στην αγορά της ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές, την ενεργειακή απόδοση, τη μείωση της κατανάλωσης, την ανάπτυξη των υποδομών, την ορθή μετατροπή του κόστους στις τελικές τιμές καταναλωτή και, κυρίως, να συνεκτιμήσει ορθά το γενικό κόστος που συνεπάγεται το ενεργειακό μείγμα, καθώς και τη χρηματοδοτική διαθεσιμότητα (ιδιωτικά ή δημόσια κεφάλαια) για την κάλυψη αυτού του κόστους.

2.4. Η ΕΟΚΕ εξετάζει την προοπτική η προαναφερόμενη χρηματοδοτική διαθεσιμότητα να εξασφαλιστεί από: την ΕΤΕπ, το πρόγραμμα ΔΕΔ-Ε (διευρωπαϊκό δίκτυο ενέργειας), το ευρωπαϊκό σχέδιο για την ανάκαμψη της οικονομίας, ευρωπαϊκό ταμείο για την ενέργεια, την αλλαγή του κλίματος και τις υποδομές με ορίζοντα το 2020 (ταμείο Marguerite), καθώς και με τα μέσα προενταξιακής βοήθειας, τον ευρωπαϊκό μηχανισμό γειτονίας και εταιρικής σχέσης (ENPI) και το πρόγραμμα-πλαίσιο έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης.

2.5. Το σχέδιο ΣΕΤ συνιστά ένα ζωτικό και φιλόδοξο μέσο για την επίτευξη της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού. Ο στόχος αυτός μπορεί να επιτευχθεί μόνο με μια ευρεία συζήτηση μεταξύ των ευρωπαίων πολιτών, και η ΕΟΚΕ μπορεί να διαδραματίσει καταλυτικό ρόλο στον διάλογο αυτό. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η συμμετοχή των πολιτών (βλέπε την πρόταση της ΕΟΚΕ σχετικά με την κατάρτιση ενός ευρωπαϊκού δελτίου για την εξοικονόμηση ενέργειας) σε ζητήματα ενεργειακής μετάβασης είναι καθοριστικής σημασίας, καθότι μια συγκεκριμένη σχετική δυνατότητα μπορεί να αποτελέσει το φόρουμ της (οργανωμένης) ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών, το οποίο μπορεί να προωθήσει έναν ευρωπαϊκό ενεργειακό διάλογο.

2.6. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, σε θέματα ενεργειακής μετάβασης, πρέπει να ληφθούν υπόψη και η αξιολόγηση της ανταγωνιστικότητας, αλλά και οι επιπτώσεις στην απασχόληση και στην κοινωνική ασφάλιση. Οι περιφερειακές αγορές διαθέτουν το δυναμικό προκειμένου να ξεπεραστεί η έλλειψη εμπιστοσύνης· μια συγκεκριμένη ενεργειακή πολιτική δεν μπορεί να εφαρμοστεί χωρίς την ύπαρξη εμπιστοσύνης και εκπαίδευσης.

2.7. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η χρηματοδότηση του σχεδίου ΣΕΤ από τους προϋπολογισμούς έρευνας και ανάπτυξης της Επιτροπής και των κρατών μελών είναι ανεπαρκής. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να χρησιμοποιηθούν τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων και τα έσοδα από το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής της ΕΕ. Είναι αναγκαίο να διοχετευτεί το επενδυτικό δυναμικό της οικονομίας της αγοράς μέσω καινοτόμων μηχανισμών και με την παροχή κινήτρων. Η επιτυχία μπορεί να εξασφαλιστεί μόνο με τη διενέργεια δοκιμών και με την εφαρμογή ενός ευρέος φάσματος καινοτόμων οικονομικών και χρηματοδοτικών επιλογών και ιδεών.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο στόχος της ενεργειακής ένωσης έγκειται στο να καταστεί η ενέργεια ασφαλέστερη, περισσότερο βιώσιμη και αποδοτικότερη ως προς το κόστος για τον τελικό καταναλωτή. Χάρη στην ενεργειακή ένωση θα διασφαλιστεί η ελεύθερη ροή ενέργειας μεταξύ κρατών και η ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού σε κάθε χώρα της ΕΕ για όλους τους ευρωπαίους πολίτες.

3.2. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, για να επιτευχθούν οι φιλόδοξοι στόχοι του σχεδίου ΣΕΤ, η ΕΕ πρέπει να καινοτομήσει ως προς τον τρόπο με τον οποίο η ενέργεια παράγεται και μεταφέρεται, διοχετεύεται και παρέχεται στους πελάτες. Οι καταναλωτές θα βρεθούν στο επίκεντρο και, σε μια εξαιρετικά ανταγωνιστική αγορά, θα πρέπει να τους παρασχεθεί σημαντική υποστήριξη και τεχνική εμπειρογνώσια.

3.3. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι νέες τεχνολογίες και καινοτομίες θα διαδραματίσουν ουσιαστικό ρόλο στον μετασχηματισμό του ενεργειακού συστήματος της ΕΕ και στη μεταβολή της ενεργειακής αλυσίδας αξίας, ώστε αυτό να καταστεί πιο ευέλικτο, με τους καταναλωτές (παραγωγοί-καταναλωτές — «prosumers») να αναλαμβάνουν ενεργό ρόλο, συμπεριλαμβανομένων των μικρών παραγωγών, των νέων παραγωγών, των φορέων εκμετάλλευσης και των ρυθμιστικών αρχών, που θα έχουν τη δυνατότητα να αλληλεπιδρούν σε μία σύνθετη αγορά. Οι μικροπαραγωγοί μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη και την εγκατάσταση των νέων ενεργειακών τεχνολογιών.

3.4. Οι νέες ιδέες και τεχνολογίες θα πρέπει να μεταβιβάζονται από τον ένα τομέα στον άλλο, προκειμένου να επιτευχθεί η κρίσιμη μάζα που απαιτείται για τη δρομολόγηση συλλογικών δράσεων προώθησης της έρευνας και καινοτομίας, με την άρση των φραγμών μεταξύ διαδικασιών και τομέων.

3.5. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι τα νέα επιχειρηματικά μοντέλα, καθώς και τα νέα συστήματα για την εξασφάλιση δίκαιης αμοιβής για τις παρεχόμενες υπηρεσίες, καθώς και η ορθή λειτουργία του ενεργειακού συστήματος θα στηριχθούν στην εν γένει τεχνολογική πρόοδο στα κράτη μέλη της ΕΕ. Η καλύτερη κατανόηση της συμπεριφοράς των καταναλωτών θα επιτευχθεί με την ανταλλαγή πληροφοριών, κατά τρόπο διαφανή, ασφαλή και εύκολα προσβάσιμο.

3.6. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η οικονομική σταθερότητα εξαρτάται από την ανθεκτικότητα των ενεργειακών συστημάτων, τα οποία θα πρέπει να είναι προετοιμασμένα να αντιμετωπίσουν σημαντικές μεταβολές, όπως καθορίζεται στο σχέδιο ΣΕΤ. Η ασφάλεια του εφοδιασμού και η υψηλή ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχονται στους καταναλωτές των κρατών μελών θα πρέπει να υποστηριχθούν με την ανάπτυξη πιο ευφύων και περισσότερο ολοκληρωμένων δικτύων ενέργειας στην ΕΕ.

3.7. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η βελτιστοποίηση της αλυσίδας αξίας θα πρέπει να οδηγήσει σε νέα επιχειρηματικά μοντέλα (επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση, επανεπεξεργασία). Είναι αναγκαίο να στηριχθεί η διάδοση στην αγορά αποτελεσματικών πρακτικών και επιλογών έρευνας και καινοτομίας στον τομέα των τεχνολογιών εξοικονόμησης ενέργειας, με στόχο τη βελτίωση της διαδικασίας ολοκλήρωσης, προκειμένου να εξασφαλισθεί η συνολική αποτελεσματικότητα του συστήματος.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι στόχοι του προτεινόμενου σχεδίου είναι σαφώς καθορισμένοι. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την προσέγγιση της Επιτροπής για τη διαμόρφωση του σχεδίου ΣΕΤ κατά τρόπο ώστε να μπορεί να αντιμετωπίσει τις νέες προκλήσεις, μέσα από μια πιο στοχοθετημένη εστίαση των προσπαθειών, μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση και μια νέα διαχείριση και διακυβέρνηση. Οι προτεινόμενες τροποποιήσεις για την επίτευξη αυτών των στόχων πρέπει να είναι καλά σχεδιασμένες και πρακτικά υλοποιήσιμες.

4.2. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι το σχέδιο ΣΕΤ πρέπει να ενισχυθεί προκειμένου να παγιωθούν καλύτερα οι νέες προκλήσεις που τίθενται για την ευρωπαϊκή έρευνα και καινοτομία, δεδομένου ότι σε ολόκληρη την επικράτεια της ΕΕ υπάρχουν νέες ικανότητες και νέοι διαθέσιμοι πόροι. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι, για να μεγιστοποιηθεί η αποτελεσματικότητα και ο αντίκτυπος του σχεδίου ΣΕΤ, είναι αναγκαίο, μεταξύ άλλων:

- να ενισχυθεί η χρηματοοικονομική δέσμευση των κρατών μελών και του ιδιωτικού τομέα,
- να επεκταθεί η συμμετοχή των ενδιαφερομένων φορέων σε ολόκληρη την αλυσίδα έρευνας και καινοτομίας.

4.3. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι υπάρχει έννομο συμφέρον σε ό,τι αφορά τις δέκα δράσεις —που καθορίζονται κυρίως από τα ενδιαφερόμενα μέρη— οι οποίες αποσκοπούν στην επίτευξη του μετασχηματισμού του ενεργειακού συστήματος, στη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης και στην ώθηση της οικονομικής ανάπτυξης.

4.4. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η ΕΕ πρέπει να καταβάλει περισσότερες προσπάθειες για να προσελκύσει στην αγορά νέες, αιφώρες ενεργειακές τεχνολογίες υψηλών επιδόσεων, χαμηλού κόστους και χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, ύστερα από μια διαφανή αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των ενεργειακών τεχνολογιών.

4.5. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η έρευνα και η ανάπτυξη στο πλαίσιο του σχεδίου ΣΕΤ πρέπει να επικεντρωθούν στα εξής ειδικά στοιχεία, ως πυλώνες της ευρωπαϊκής ενεργειακής πολιτικής:

- ανταγωνιστικότητα: οι υποδομές και τα δίκτυα ενέργειας, η εσωτερική αγορά και η ανταγωνιστικότητα, η έρευνα και η καινοτομία στον τομέα της ενέργειας,
- ασφάλεια του εφοδιασμού: η εξωτερική ενεργειακή πολιτική, το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο,
- κλίμα: η ενεργειακή απόδοση, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η δέσμευση και η αποθήκευση του διοξειδίου του άνθρακα (CCS), το σύστημα εμπορίας εκπομπών της ΕΕ (ETS).

4.6. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η αυξανόμενη χρήση των τεχνολογιών παραγωγής ενέργειας από διαλείπουσες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας μπορεί να οδηγήσει σε σημαντική αύξηση του κόστους, το οποίο, αν μετακυλισθεί στους καταναλωτές, θα μπορούσε να επιφέρει σημαντική αύξηση των τιμών τα επόμενα χρόνια μέχρι να εισέλθει σε φάση βιομηχανικής κλίμακας κατασκευής μονάδων. Ομοίως, είναι αναγκαίο επίσης να σημειωθεί ότι θα είναι αναπόφευκτες οι ολοένα σημαντικότερες και μακροπρόθεσμες αυξήσεις του κόστους λόγω της ενσωμάτωσης του εξωτερικού κόστους και της διακοπής των επιδοτήσεων για την παραγωγή ενέργειας με βάση τα ορυκτά καύσιμα.

4.7. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η βιομηχανική ανταγωνιστικότητα, οι ενεργειακές τεχνολογίες και η πολιτική που εφαρμόζεται στον τομέα της καινοτομίας θα πρέπει να αποφέρουν ταχέως αποτελέσματα που θα οδηγήσουν σε μείωση του κόστους και στην επιτάχυνση της εισαγωγής των αιφώρων τεχνολογιών στην αγορά· σε διαφορετική περίπτωση, θα επέλθουν άμεσες συνέπειες στις ιδιωτικές επενδύσεις και στους εθνικούς προϋπολογισμούς, γεγονός που θα επιφέρει οικονομική ύφεση.

4.8. Για να εξασφαλιστεί η ισορροπία μεταξύ παροχής, μετατροπής, μεταφοράς και τελικής χρήσης της ενέργειας, θα χρειαστούν βελτιώσεις στο σύστημα, ανάπτυξη νέων τεχνολογιών (όπως προσδιορίζονται στο σχέδιο ΣΕΤ) για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική αλληλεπίδραση μεταξύ των διαφόρων παραγόντων και των φορέων τους, με την υιοθέτηση μιας ολιστικής προσέγγισης, καθώς και δυναμικές συνέργειες μεταξύ των ενεργειακών δικτύων (ηλεκτρική ενέργεια, πετρέλαιο, αέριο, θερμότητα και κινητικότητα), με σκοπό την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας.

4.9. Για να εξασφαλιστεί η αναγκαία ευελιξία του συστήματος, θα πρέπει να διαμορφωθεί ένα ευρύ φάσμα άλλων λύσεων για την αποθήκευση ενέργειας, ανάλογα με τις διάφορες μορφές που αυτές λαμβάνουν. Στον τομέα αυτό υπάρχει το δυναμικό για νέες εξελίξεις. Η ανάπτυξη της αποθήκευσης θα αποκτήσει καίρια σημασία για ένα ισορροπημένο ενεργειακό σύστημα, το οποίο θα επιτρέπει την ενεργό διαχείριση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και την αύξηση του μεριδίου τους και θα μειώσει τους περιορισμούς, θα ελαχιστοποιήσει και θα εξισορροπήσει τις επενδύσεις σε υποδομές, ενισχύοντας συγχρόνως την ευελιξία του ενεργειακού συστήματος.

4.10. Τα καινοτόμα εργαλεία διαχείρισης, σε συνδυασμό με τον νέο εξοπλισμό (σταθερός και κινητός) αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας στο επίπεδο των τελικών χρηστών, θα προσφέρουν περισσότερες δυνατότητες για τη βελτιστοποίηση της κατανάλωσης και, ταυτόχρονα, χαμηλότερες τιμές στο πλαίσιο πιο ευέλικτων αγορών ενέργειας. Το υδρογόνο μπορεί να παράσχει μία ευέλικτη λύση αποθήκευσης ενέργειας, στην οποία μπορεί να στηριχθεί η αποκεντρωμένη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και η οποία μπορεί να αντισταθμίσει τη μεταβλητότητα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

4.11. Οι στόχοι των δράσεων έρευνας και καινοτομίας θα πρέπει να είναι η μοντελοποίηση, η μέτρηση και ο έλεγχος της λειτουργίας και της συντήρησης των συστημάτων θέρμανσης και ψύξης με χαμηλές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, η επιτάχυνση της εισόδου στην αγορά των νέων ενεργειακά αποδοτικών προϊόντων και συστημάτων και η βελτιστοποίηση των τριών πυλώνων της αποδοτικής χρήσης της ενέργειας: μέτρηση, βελτιστοποίηση και αειφόρος λειτουργία της κατανάλωσης ενέργειας για να επιτευχθούν βιώσιμα αποτελέσματα.

4.12. Οι πόλεις θα διαδραματίσουν σημαντικότερο ρόλο στην απεξάρτηση της οικονομίας της ΕΕ από τον άνθρακα, δεδομένου ότι η αστικοποίηση θα συνεχίσει να αυξάνεται στην επικράτεια της Ένωσης. Προκειμένου να υιοθετηθεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων και για τη βελτίωση της βιωσιμότητας, πρέπει να ενθαρρυνθούν οι διάφοροι ενδιαφερόμενοι φορείς σε τοπικό επίπεδο, με τη συμμετοχή των τοπικών αρχών, της βιομηχανίας και των πολιτών.

4.13. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η ανακύκλωση των συσσωρευτών ιόντων λιθίου αποτελεί μια πρόκληση κυρίως οικονομικής φύσεως, δεδομένου ότι οι διαδικασίες αυτές έχουν αναπτυχθεί κατά τρόπο ώστε να είναι δυνατή η ανακύκλωση κλειστού βρόχου, ωστόσο οι εν λόγω διαδικασίες θα πρέπει να προσαρμοστούν για την ανακύκλωση των ηλεκτρικών στηλών των ηλεκτρικών οχημάτων.

4.14. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η ευρωπαϊκή βιομηχανία συσσωρευτών πρέπει να προσαρμοστεί στη βιομηχανία ανακύκλωσης και να απορροφήσει τη σημαντική ανάπτυξη που σημειώνει η αγορά ηλεκτρονικής κινητικότητας και τη διεύδυση της αγοράς φορητού εξοπλισμού. Ο κλάδος αυτός βασίζεται στην προθυμία της ΕΕ να εγκρίνει την ευρωπαϊκή τεχνολογία συσσωρευτών.

4.15. Για να βελτιωθεί η ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού της ΕΕ, είναι ανάγκη να διαμορφωθεί ένα μείγμα βιώσιμων τεχνολογιών (προηγμένα βιοκαύσιμα, υδρογόνο και υγρά και αέρια καύσιμα, συμπεριλαμβανομένου του υγροποιημένου φυσικού αερίου).

4.16. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι στην ΕΕ αναπτύσσουν τις δραστηριότητές τους οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις που είναι παγκοσμίως πρωτοπόρες στην ανάπτυξη τεχνολογιών χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, συμπεριλαμβανομένης της πυρηνικής σχάσης. Ο ενεργειακός εφοδιασμός της ΕΕ πρέπει να είναι ανταγωνιστικός και οι επενδύσεις του στην έρευνα και την καινοτομία πρέπει να καλύπτουν ολόκληρη την αλυσίδα τεχνολογικού εφοδιασμού, από τα υλικά μέχρι την κατασκευή.

4.17. Παρά την αυξανόμενη χρήση της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, τα ορυκτά καύσιμα (άνθρακα) εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται ευρέως σε παγκόσμια κλίμακα για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Παρά τη χαμηλή ενεργειακή του απόδοση, ο άνθρακας θα εξακολουθήσει να χρησιμοποιείται στην ΕΕ για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Αυτό θα απαιτήσει πιο αποδοτικές τεχνολογίες χρήσης του άνθρακα.

4.18. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η ΕΕ δεν διαθέτει μια ομόφωνη γνώμη σε ό, τι αφορά την πυρηνική ενέργεια. Η πολιτική της στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας είναι κάθε άλλο παρά συντονισμένη. Οι νέοι σύγχρονοι αντιδραστήρες που βρίσκονται υπό κατασκευή μπορούν να οδηγήσουν σε μια πυρηνική «αναγέννηση», συνεπώς η επανεκκίνηση των πυρηνικών προγραμμάτων φαίνεται να αποτελεί πραγματικότητα, παρά τον σύντομο δισταγμό που είχε μεσολαβήσει. Ο χρόνος θα δείξει κατά πόσο η ΕΕ μπορεί να επιτρέψει ή όχι τη μείωση του μεριδίου της πυρηνικής ενέργειας στο ενεργειακό μείγμα, προς το παρόν όμως η πορεία πρέπει να συνεχιστεί προς την ίδια κατεύθυνση. Η αξιοποίηση της υφιστάμενης εμπειρίας όσον αφορά το κόστος εκμετάλλευσης και συμμόρφωσης των παλαιότερων εγκαταστάσεων θα ήταν χρήσιμη για τις μελλοντικές πολιτικές αποφάσεις όσον αφορά την πυρηνική ενέργεια.

Βρυξέλλες, 17 Φεβρουαρίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Στρατηγική διεύρυνσης της ΕΕ»

[COM(2015) 611 final]

(2016/C 133/07)

Εισηγητής: ο κ. Ιονιτ SIBIAN

Στις 10 Νοεμβρίου 2015, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«Στρατηγική διεύρυνσης της ΕΕ»

[COM(2015) 611 final].

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 29 Ιανουαρίου 2016.

Κατά την 514η σύνοδο ολομέλειας, που πραγματοποιήθηκε στις 17 και 18 Φεβρουαρίου 2016 (συνεδρίαση της 18ης Φεβρουαρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 170 ψήφους υπέρ, 14 κατά και 11 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) επικροτεί την ιδιαίτερη έμφαση που δίνει η Επιτροπή στους βασικούς άξονες της διαδικασίας προσχώρησης, που περιλαμβάνουν την ανάγκη να δώσουν οι χώρες της διεύρυνσης προτεραιότητα σε μεταρρυθμίσεις που σχετίζονται με το κράτος δικαίου, τα θεμελιώδη δικαιώματα, τη λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών (συμπεριλαμβανομένης της μεταρρύθμισης του εκλογικού συστήματος και της δημόσιας διοίκησης), την οικονομική ανάπτυξη και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας. Κατά την παρακολούθηση της προόδου, ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στις προειδοποιήσεις της κοινωνίας των πολιτών κατά πολιτικών δράσεων και εξελίξεων που επηρεάζουν αρνητικά το κράτος δικαίου και τα δημοκρατικά πρότυπα.

1.2. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την Επιτροπή να διατηρήσει την ποιότητα της συμμετοχικής δημοκρατίας ως ένα από τα βασικά πολιτικά κριτήρια που θα αξιολογηθούν. Πέραν αυτών, πρέπει να αναληφθεί αποφασιστική δράση προκειμένου να διασφαλιστούν οι συστημικές εργασίες με σκοπό την οικοδόμηση αποτελεσματικών και πλήρως λειτουργικών θεσμών με την ουσιαστική συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ). Αυτό θα βοηθήσει στην καταπολέμηση του κινδύνου εγκλωβισμού του κράτους από πολιτικά συμφέροντα, θα συμβάλει στην καλύτερη επίγνωση της ευθύνης όλων των ενδιαφερόμενων μερών και θα εξασφαλίσει την αποφυγή των αποκλεισμών και τη διαφάνεια όλων των μεταρρυθμίσεων και των διαπραγματευτικών διαδικασιών.

1.3. Οι εναρμονισμένες κλίμακες αξιολόγησης που χρησιμοποιούνται για την υποβολή εκθέσεων, καθώς και η έμφαση που δίνεται τόσο στην πρόοδο των εργασιών όσο και στην πρόοδο που σημειώνει κάθε χώρα ενισχύουν τη διαφάνεια, επιτρέπουν τη στοχευμένη εστίαση στους τομείς προτεραιότητας και θα πρέπει να συμβάλλουν στην αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με την ενταξιακή διαδικασία. Επίσης, θέτουν τις βάσεις για στενότερη συνεργασία με κάθε χώρα, λαμβάνοντας υπόψη το ευρύτερο φάσμα θεμάτων που υπόκεινται σε έλεγχο. Πρέπει να εκτιμηθεί και να αντιμετωπιστεί ο συναφής κίνδυνος απόσπασης της προσοχής από τα ειδικά θέματα που αντιμετωπίζουν οι διάφορες χώρες. Η συνέπεια, η κανονικότητα και η απήχηση των σημερινών διαύλων επικοινωνιακής προβολής και οι μηχανισμοί διαβούλευσης μεταξύ των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και των χωρών της διεύρυνσης θα διαδραματίσουν ουσιαστικό ρόλο στον τομέα αυτό.

1.4. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει το σαφές μήνυμα της Επιτροπής ότι η ύπαρξη μιας ενδυναμωμένης κοινωνίας των πολιτών αποτελεί ουσιαστική συνιστώσα οποιουδήποτε δημοκρατικού συστήματος και πιστοποιεί την πολιτική της στήριξη για τη δημιουργία ενός πολύ πιο υποστηρικτικού και ευνοϊκού περιβάλλον για την κοινωνία των πολιτών, συμπεριλαμβανομένης της ουσιαστικής διαδικασίας διαβούλευσης με την κοινωνία των πολιτών στη χάραξη πολιτικής. Αυτό είναι ένα ουσιαστικό στοιχείο για την ικανοποιητική εκπλήρωση των πολιτικών κριτηρίων και θα μπορούσε επίσης να αποτελέσει ένα πιθανό σημείο αναφοράς στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις.

1.5. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η Επιτροπή, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα πρέπει να εντείνουν τις επικοινωνιακές τους προσπάθειες για να εξηγήσουν τα οφέλη και τις προκλήσεις της πολιτικής για τη διεύρυνση στους ευρωπαίους πολίτες και ότι οι κοινωνικοί εταίροι, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών θα πρέπει να είναι στενοί εταίροι και φορείς μηνυμάτων σε αυτή τη διαδικασία.

1.6. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την ανάγκη να αυξηθούν η διαφάνεια και ο περιεκτικός χαρακτήρας του συνόλου των ενταξιακών διαπραγματεύσεων ⁽¹⁾. Η Επιτροπή θα πρέπει να δώσει το παράδειγμα, διευκολύνοντας την περαιτέρω πρόσβαση στα έγγραφα των διαπραγματεύσεων, όπως εκθέσεις αποστολής, γνωμοδοτήσεις εμπειρογνομόνων σχετικά με την εθνική νομοθεσία, εκθέσεις του ΤΑΙΕΧ (Γραφείο Τεχνικής Βοήθειας και Ανταλλαγής Πληροφοριών), και προβάλλοντας τα επιτεύγματα και τα αποτελέσματα των χρηματοδοτούμενων από την ΕΕ σχεδίων στην περιοχή. Αυτό θα προσφέρει ένα μέσο για την περαιτέρω ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τις επιδράσεις της βοήθειας της ΕΕ και της αξιοποίηση της πείρας που έχει ήδη αποκτηθεί στην περιοχή.

1.7. Η Επιτροπή θα πρέπει να μεριμνήσει για την ουσιαστική αύξηση της χρηματοδοτικής στήριξης, μεταξύ άλλων και από έργα στο πλαίσιο της διευκόλυνσης για την κοινωνία των πολιτών, που αποσκοπεί στην ενίσχυση της ικανότητας των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών (συμπεριλαμβανομένων της ανάπτυξης πολιτικής εμπειρογνομοσύνης και της υποστήριξης για την αύξηση της ικανότητας παρακολούθησης) και την προώθηση του επαγγελματισμού και της ανεξαρτησίας των μέσων ενημέρωσης. Πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω η περιφερειακή συνεργασία και δικτύωση, με αφορμή τις καλές εμπειρίες που υπάρχουν ήδη στην περιοχή, συμπεριλαμβανομένων των μέσων για τη διευκόλυνση της συνεργασίας και των συμπράξεων μεταξύ των μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ) και των κοινωνικών εταίρων (περιλαμβανομένων των ενώσεων επιχειρήσεων), με βάση τον κοινωνικό διάλογο και μια μαθησιακή προοπτική.

1.8. Η ανάπτυξη της ικανότητας των κοινωνικών εταίρων να συμμετέχουν ενεργά στον κοινωνικό διάλογο πρέπει να συμπεριληφθεί στις προτεραιότητες των ενωσιακών προγραμμάτων βοήθειας. Χρειάζεται βοήθεια για να αναπτύξουν την ικανότητα να συμμετέχουν αποτελεσματικά στις προσπάθειες που αφορούν όλα τα οικονομικά, κοινωνικά και νομικά θέματα, συμπεριλαμβανομένων των ενταξιακών διαπραγματεύσεων. Πρέπει να ενισχυθούν οι οργανωτικές δομές, η εσωτερική επικοινωνία και η ικανότητά τους να εξυπηρετούν τα μέλη τους.

1.9. Η ΕΟΚΕ ζητεί την ενίσχυση του ρόλου των μεικτών συμβουλευτικών επιτροπών (ΜΣΕ) της κοινωνίας των πολιτών. Οι μεικτές συμβουλευτικές επιτροπές (ΜΣΕ) θα πρέπει να προσπαθήσουν να συμπληρώσουν τα «κενά σημεία» που δεν καλύπτονται από άλλους φορείς στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων και να επικεντρωθούν σε συγκεκριμένους τομείς. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ ζητεί να βελτιωθεί η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των ΜΣΕ και της Επιτροπής, του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

1.10. Η ΕΟΚΕ ζητεί από τις κυβερνήσεις της περιοχής να παράσχουν επί ίσους όρους στήριξη στους κοινωνικούς εταίρους και τις λοιπές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και να επιδιώξουν τη στενή συμμετοχή τους στις εθνικές στρατηγικές, τις πολιτικές προς την κατεύθυνση της προσχώρησης στην ΕΕ και τις διαπραγματευτικές δομές, καθώς και στον προγραμματισμό και την εκτέλεση των χρηματοδοτούμενων από την ΕΕ έργων. Θα πρέπει να πραγματοποιηθούν αξιολογήσεις των επιπτώσεων του ρυθμιστικού πλαισίου (RIAs) κατά την προετοιμασία των εθνικών διαπραγματευτικών τους θέσεων και την εναρμόνιση της νομοθεσίας, προκειμένου να εντοπιστούν ενδεχόμενοι κίνδυνοι προσαρμογής. Η συμμετοχή μη κρατικών φορέων, συμπεριλαμβανομένων της επιχειρηματικής κοινότητας, των συνδικαλιστικών οργανώσεων και των εκπροσώπων των ενδιαφερόμενων κοινωνικών ομάδων, είναι ουσιαστικής σημασίας.

1.11. Όλες οι χώρες της περιοχής πρέπει να συστήσουν εθνικά συμβούλια για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση μέσω των οποίων θα πραγματοποιούνται τακτικές συναντήσεις υψηλού επιπέδου εκπροσώπων των πολιτικών αρχών με σημαντικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, με απώτερο σκοπό την ενίσχυση της διαφάνειας και την ευρύτερη προβολή της διαδικασίας ένταξης στην ΕΕ.

⁽¹⁾ Λεπτομερείς συστάσεις περιλαμβάνονται στη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ του 2014 με θέμα «Ενίσχυση της διαφάνειας και της συμμετοχικότητας στη διαδικασία προσχώρησης στην ΕΕ» (ΕΕ C 451 της 16.12.2014, σ. 39).

1.12. Η πρόδος που έχει καταγραφεί σε ορισμένες χώρες όσον αφορά το πλαίσιο και τους μηχανισμούς διαλόγου και συνεργασίας μεταξύ της κυβέρνησης και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών δεν είναι επαρκής. Η αποτελεσματική εφαρμογή των νομοθετικών διατάξεων, η διαφάνεια και η συνοχή των διαδικασιών διαβούλευσης θα πρέπει να αναγνωριστούν ως προτεραιότητες από τις εθνικές κυβερνήσεις, και η πρόδος που σημειώνεται πρέπει να παρακολουθείται αναλόγως.

1.13. Η ΕΟΚΕ καλεί τις πολιτικές αρχές να συνεργαστούν στενά με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών κατά τη θέσπιση μεταρρυθμίσεων και την εφαρμογή νομοθεσίας για βασικά θέματα, όπως η διαχείριση των υποθέσεων διαφθοράς υψηλού επιπέδου, η καλύτερη εποπτεία των διαδικασιών ανάθεσης δημόσιων συμβάσεων και η βελτίωση του νομικού πλαισίου για τη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων. Επιπλέον, καλεί τις χώρες της διεύρυνσης να βελτιώσουν τους κανόνες για την ελεύθερη πρόσβαση σε πληροφορίες και την έμπρακτη εφαρμογή τους, να εγκρίνουν και να εφαρμόσουν νόμους για την καταγγελία παρατυπιών και να μεριμνήσουν ώστε να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα τους συστήματος προστασίας των καταγγελλόντων στην πράξη. Πρέπει να βελτιωθεί η ενημέρωση του κοινού σχετικά με τις δυνατότητες καταγγελίας κρουσμάτων διαφθοράς. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών μπορούν να λειτουργήσουν ως αξιόπιστος εταίρος στην προσπάθεια αυτή. Επιπλέον, ενδείκνυται να ρυθμιστεί με τη συμφωνία των μερών ο τριμερής κοινωνικός διάλογος, προκειμένου να δοθεί συνέχεια στις συμφωνίες που έχουν συναφθεί.

1.14. Οι πολιτικές αρχές των χωρών της διεύρυνσης θα πρέπει να προωθήσουν και να στηρίξουν τη λειτουργία ισχυρών και ανεξάρτητων ρυθμιστικών οργάνων, ιδιαίτερα διαμεσολαβητών, κατά το πρότυπο της Αλβανίας και της Σερβίας, καθώς και των επιτρόπων για την ελευθερία της πρόσβασης στην πληροφορία, την προστασία της ιδιωτικής ζωής, την καταπολέμηση της διαφθοράς, τους κρατικούς ελεγκτικούς μηχανισμούς και τις επιτροπές εκλογών. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι ο θεσμός του διαμεσολαβητή μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά, συμπληρώνοντας το έργο των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στον τομέα των θεμελιωδών δικαιωμάτων, ιδίως όσον αφορά την προστασία των μειοψηφιών.

1.15. Λαμβάνοντας υπόψη το πολύ υψηλό επίπεδο της ανεργίας των νέων στα Δυτικά Βαλκάνια, η ΕΟΚΕ συνιστά την επέκταση των εγγυήσεων που ισχύουν για τη νεολαία της ΕΕ στις υποψήφιες προς ένταξη στην ΕΕ χώρες της περιοχής αυτής. Αυτή η «εγγύηση για τη νεολαία» θα πρέπει να χρηματοδοτηθεί από τα ταμεία της ΕΕ. Πρέπει να καθιερωθεί ένα διττό σύστημα εκπαίδευσης σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους, συμπεριλαμβανομένων των εμπορικών και βιομηχανικών επιμελητηρίων και άλλων επιχειρηματικών ενώσεων.

1.16. Παρόλο που η ΕΕ αναζητεί την ενίσχυση του ρόλου των κυβερνήσεων στην κατανομή των κονδυλίων της ΕΕ, η χρηματοδότηση της κοινωνίας των πολιτών δεν θα πρέπει να διοχετεύεται κυρίως μέσω των κυβερνήσεων, καθώς έτσι μπορεί να προκύψουν καταστάσεις σύγκρουσης συμφερόντων. Η ΕΕ θα πρέπει να στηρίξει τη δημιουργία περισσότερο ανεξάρτητων συστημάτων χρηματοδότησης. Τα πρότυπα ανεξάρτητων ιδρυμάτων/ταμείων για τη στήριξη της κοινωνίας των πολιτών μπορεί να αποδειχθούν καταλληλότερα ως μηχανισμοί για την κατανομή των κονδυλίων της ΕΕ. Στις θεμελιώδεις απαιτήσεις που πρέπει να παρακολουθούνται στενά περιλαμβάνονται: η διαφάνεια στην κατανομή και τη χρήση των πόρων, η ίση μεταχείριση και η αποφυγή της σύγκρουσης συμφερόντων και/ή οι πολιτικές παρεμβάσεις στην κατανομή κάθε είδους δημόσιας χρηματοδότησης.

1.17. Η οικοδόμηση της εθνικής ικανότητας των οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών (κέντρα παροχής πόρων, υποστήριξη συνασπισμών, προγράμματα ανάπτυξης εμπειρογνώσιας κ.λπ.), η διεύρυνση του αντίκτυπου της βοήθειας (ιδίως εκτός των πρωτευουσών και με την προσέγγιση των οργανώσεων βάσης) και η προώθηση της συμμετοχής των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών θα πρέπει, σύμφωνα με την εμπειρία της ΕΟΚΕ, να εξακολουθήσουν να αποτελούν χρηματοδοτικές προτεραιότητες της Επιτροπής και των εθνικών κυβερνήσεων.

2. Συνολική αξιολόγηση του προγράμματος δράσης για τη διεύρυνση και συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών

2.1. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η πολιτική διεύρυνσης της ΕΕ διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διασφάλιση της ειρήνης, της ασφάλειας και της σταθερότητας στην Ευρώπη. Το πρόγραμμα δράσης για τη διεύρυνση του 2015 καθορίζει για πρώτη φορά μια μεσοπρόθεσμη προοπτική για την ασκούμενη πολιτική. Παρότι είναι σαφές ότι καμία από τις υποψήφιες χώρες δεν θα είναι έτοιμη να ενταχθεί στην ΕΕ κατά τη διάρκεια της θητείας της σημερινής Επιτροπής, έχει πρωταρχική σημασία να διατηρηθεί μια σαφής προοπτική προσχώρησης στην ΕΕ για τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, καθώς και να αξιολογούνται, να παρακολουθούνται και να υποστηρίζονται η πρόδος και οι προσπάθειες που καταβάλλουν, βάσει σαφών δεικτών αναφοράς με μακρόπνοη προοπτική όσον αφορά τις επιθυμίες που τρέφουν και τα βήματα που πρέπει να κάνουν οι χώρες αυτές.

2.2. Η συμπερίληψη της κοινωνίας των πολιτών σε χωριστό τμήμα των πολιτικών κριτηρίων στις εκθέσεις ανά χώρα και, σε κάποιο βαθμό, η περαιτέρω ενσωμάτωση του ρόλου της στα κεφάλαια των διαπραγματεύσεων αποτελεί ένα θετικό βήμα. Κατά την παρακολούθηση της προόδου και την αξιολόγηση της κατάστασης ως προς τη δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος για την κοινωνία των πολιτών, η Επιτροπή πρέπει να παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς την ενσωμάτωση των κατευθυντήριων γραμμών για τη στήριξη της ΕΕ προς την κοινωνία πολιτών στις χώρες της διεύρυνσης. Οι κατευθυντήριες γραμμές πρέπει επίσης να αποτελέσουν σημείο αναφοράς και οδηγό για την προσχώρηση χωρών στην ΕΕ.

2.3. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι ο κοινωνικός διάλογος είναι ζωτικής σημασίας για την οικονομική ανάπτυξη των Δυτικών Βαλκανίων και της ΕΕ. Οι ιδιαίτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι κοινωνικοί εταίροι θα πρέπει να εξεταστούν με πιο συστηματικό και λεπτομερή τρόπο στις αξιολογήσεις προόδου και τις εκθέσεις που αφορούν τις χώρες της διεύρυνσης. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στη διατήρηση των εργατικών δικαιωμάτων και της κοινωνικής προστασίας του πληθυσμού.

2.4. Η ΕΟΚΕ εκτιμά την πρόθεση της Επιτροπής να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην απασχόληση και τις κοινωνικές προκλήσεις κατά τις προσεχείς εργασίες σχετικά με τα προγράμματα οικονομικών μεταρρυθμίσεων τα οποία καταρτίζονται από τις χώρες της διεύρυνσης. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών θα πρέπει επίσης να συμμετάσχουν σε αυτή τη διαδικασία, και οι απόψεις και η εμπειρογνομοσύνη τους θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ώστε να αποφευχθούν καταστάσεις στις οποίες οι ΟΚΠ απλώς ενημερώνονται για στρατηγικές ή σχέδια δράσης που έχουν ήδη αποφασιστεί. Οι εθνικές αρχές θα πρέπει να εξασφαλίσουν την αποτελεσματική συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

2.5. Σε σχέση με τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις, αυτό σημαίνει τα εξής: 1) την άμεση συμμετοχή τους στις διαπραγματεύσεις αυτές καθαυτές (διεξοδικός έλεγχος της νομοθεσίας, προετοιμασία των εθνικών θέσεων, εποπτεία της προόδου), 2) τη συμμετοχή τους τον κοινωνικό διάλογο και τον διάλογο των πολιτών σχετικά με τη διαμόρφωση των πολιτικών και τη νομοθετική εναρμόνιση με το κεκτημένο, 3) τη συμμετοχή τους στον προγραμματισμό της προενταξιακής χρηματοδότησης και 4) την ανεξάρτητη παρακολούθηση της προόδου και του κοινωνικού αντικτύπου των μεταρρυθμιστικών διαδικασιών. Για την επιτέλεση αυτών των ρόλων απαιτείται επαρκής χρηματοδοτική υποστήριξη, μέσω των εθνικών κυβερνήσεων και της προενταξιακής χρηματοδότησης της ΕΕ.

2.6. Η μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση σχετικά με τον ρόλο της κοινωνίας των πολιτών και της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων στη διαδικασία προσχώρησης αποτελεί για την ΕΟΚΕ τόσο αποστολή όσο και πρόκληση. Σε ορισμένες χώρες, οι κυβερνήσεις εξακολουθούν να τηρούν αρνητική στάση απέναντι στην κοινωνία των πολιτών, με αποτέλεσμα οι συστάσεις των ΜΣΕ να έχουν ελάχιστη απήχηση. Παρ' όλα αυτά, οι ΜΣΕ δημιούργησαν ευκαιρίες για άμεσες ανταλλαγές απόψεων ανάμεσα στην κοινωνία των πολιτών και πολιτικούς και δημόσιους υπαλλήλους της ΕΕ και των διαπραγματευόμενων χωρών, ασχέτως αν ο αντίκτυπός τους στις κυβερνητικές πολιτικές ήταν πολύ περιορισμένος. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, οι ΜΣΕ θα ωφελούνταν πολύ από μεγαλύτερη υποστήριξη και στενότερη συνεργασία με την Επιτροπή, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ώστε να μπορέσουν να ακουστούν σε όλους τους σημαντικούς πολιτικούς στίβους οι σημαντικότερες ανησυχίες που εκφράζονται μέσω του κοινωνικού διαλόγου και του διαλόγου των πολιτών στις υποψήφιες χώρες σε σχέση με την εθνική πραγματικότητα της προσχώρησης.

2.7. Όπως επισήμανε η Επιτροπή, η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία που έχουν η περιφερειακή συνεργασία και η ενίσχυση της περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης και συνδεσιμότητας, ως ουσιώδη στοιχεία των συμφωνιών σταθεροποίησης και σύνδεσης και της διαδικασίας διεύρυνσης. Για τον σκοπό αυτό, έχουν σημειωθεί θετικές εξελίξεις στον τομέα της περιφερειακής συνεργασίας μεταξύ των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, με την υπογραφή της συμφωνίας για το Επενδυτικό Φόρουμ Επιμελητηρίων (CIF)⁽²⁾. Η ιδέα στην οποία βασίζεται το CIF είναι η συμμετοχή της επιχειρηματικής κοινότητας της περιοχής, μέσω των επιμελητηρίων, στην υλοποίηση έργων που έχουν σημασία για την οικονομική ευημερία των Δυτικών Βαλκανίων και σε συμφωνία με τις προτεραιότητες της διαδικασίας του Βερολίνου.

⁽²⁾ Το Επενδυτικό Φόρουμ Επιμελητηρίων (CIF) δημιουργήθηκε, ως μη κερδοσκοπικός οργανισμός, από τα εθνικά εμπορικά και βιομηχανικά επιμελητήρια των χωρών της περιοχής των Δυτικών Βαλκανίων, της Σλοβενίας και της Κροατίας, στο περιθώριο της διάσκεψης για τα Δυτικά Βαλκάνια που πραγματοποιήθηκε στη Βιέννη τον Αύγουστο του 2015.

2.8. Η ΕΟΚΕ εκφράζει σοβαρές ανησυχίες όσον αφορά τη σημαντική οπισθοδρόμηση που παρατηρείται σε πολλές χώρες όσον αφορά τον σεβασμό της ελευθερίας, της ειρηνικής συνάθροισης και της ελευθερίας έκφρασης των μέσων ενημέρωσης ⁽³⁾ (ιδίως στο Μαυροβούνιο, την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας και την Τουρκία, αλλά και τη Σερβία όσον αφορά το νομοθετικό πλαίσιο για την ελευθερία του συνέρχεσθαι). Τα στοιχεία αυτά αποτελούν προϋπόθεση της δημιουργίας ισχυρών δημοκρατιών και επιτρέπουν την ανάπτυξη μιας δραστήριας κοινωνίας των πολιτών. Από αυτή την άποψη, είναι επιβεβλημένη η πλήρης εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών της Γενικής Διεύθυνσης Διεύθυνσης για την ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών και τη στήριξη εκ μέρους της ΕΕ της ελευθερίας και της ακεραιότητας των μέσων μαζικής ενημέρωσης στις χώρες της διεύθυνσης της περιόδου 2014-2020. Μία πρόκληση που παραμένει, ωστόσο, είναι πώς μπορούν τα μέσα ενημέρωσης να προσεγγίσουν το κοινό της ΕΕ, το οποίο πρέπει επίσης να ενημερωθεί καταλλήλως για τη σημασία και τη δυναμική της πολιτικής της διεύθυνσης.

2.9. Ο ρόλος των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στη διαμόρφωση και στην παρακολούθηση της πολιτικής και, εν γένει, στην εξασφάλιση της λειτουργικής δημοκρατίας έχει ζωτική σημασία. Οι επιθέσεις όσον αφορά τη νομιμοποίηση και τη λογοδοσία των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών (ιδίως των οργανισμών εποπτείας και των ανεξάρτητων οργανώσεων δημοσιογράφων που παρακολουθούν στενά τις κρίσιμες πολιτικές διαδικασίες και καταγγέλλουν εκλογικές νοθείες και πολιτική διαφθορά) οι οποίες σημειώθηκαν το 2015 σε ορισμένες από τις χώρες της διεύθυνσης εγείρουν σοβαρές ανησυχίες. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει την ανάγκη για την προώθηση της επικοινωνίας και του διαλόγου σε όλες τις διαδικασίες και για την προσέγγιση των πολιτών τόσο από τις χώρες της ΕΕ όσο και από τις χώρες της διεύθυνσης.

2.10. Όσον αφορά το κράτος δικαίου και τα θεμελιώδη δικαιώματα, χρειάζεται περισσότερη εστίαση στο ζήτημα των ευάλωτων και ευρισκόμενων σε μειονεκτική θέση ομάδων και μειονοτήτων, ιδίως των Ρομά. Χρειάζεται να σημειωθούν σαφή αποτελέσματα στον τομέα αυτό, καθώς και περαιτέρω πρόοδος όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ των εθνοτήτων και την προστασία των μειονοτήτων και των δικαιωμάτων αυτών (στην εκπαίδευση, την πρόσβαση στα μέσα ενημέρωσης, τη χρήση μειονοτικών γλωσσών και στη δημόσια διοίκηση κ.λπ.).

2.11. Στη γνωμοδότηση που εξέδωσε στις 10 Δεκεμβρίου 2015 ⁽⁴⁾, η ΕΟΚΕ εξέτασε την πρόταση της Επιτροπής για την κατάρτιση καταλόγου ασφαλών χωρών καταγωγής και παραμένει προσηλωμένη στις αρχές που εκφράζονται σε αυτήν. Η συμπερίληψη στον κατάλογο των ασφαλών χωρών καταγωγής πρέπει να στηρίζεται στη διενέργεια διεξοδικού ελέγχου. Λαμβάνοντας υπόψη τις τρέχουσες αναφορές των μέσων ενημέρωσης σχετικά με επαναπατρισμούς σε περιοχές κρίσης, οι οποίοι εγείρουν ερωτηματικά, οι αρχές αυτές ισχύουν επίσης και για το ζήτημα των ασφαλών τρίτων χωρών, ανεξάρτητα από το ζήτημα της καταγωγής.

2.12. Η πολιτική για τη διεύθυνση πρέπει να αντεπεξέλθει πλήρως στην πρόκληση της ενημέρωσης των πολιτών της ΕΕ όσον αφορά τη ζωτική σημασία που έχει για την ασφάλεια και την ευημερία ολόκληρης της ηπείρου. Η ενημέρωση αυτή θα μπορούσε να συμβάλει στον κατευνασμό των φόβων για περαιτέρω διευρύνσεις, οι οποίοι μπορεί να εκδηλωθούν μαζί με άλλες μορφές ξενοφοβίας, ιδίως σε καιρούς οικονομικής κρίσης.

2.13. Τα όργανα της ΕΕ παρείχαν αρκετούς διαύλους για διαβούλευση με την κοινωνία των πολιτών, με σκοπό τη συλλογή στοιχείων σχετικά με την πρόοδο των μεταρρυθμίσεων ενόψει της προσχώρησης, όπως ηλεκτρονική αλληλογραφία, ετήσιες διαβουλευσεις με την κοινωνία των πολιτών στις Βρυξέλλες, συναντήσεις στις ίδιες τις χώρες, ενημερώσεις και δημόσιες εκδηλώσεις στη διάρκεια επισκέψεων υπαλλήλων της ΕΕ. Η Επιτροπή δέχεται επίσης ανεξάρτητες εκθέσεις παρακολούθησης που καταρτίζονται από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Παρ' όλα αυτά, η Επιτροπή τηρεί, κατά γενική ομολογία, πολύ πιο προορατική στάση απέναντι στις ΜΚΟ παρά απέναντι στις συνδικαλιστικές ενώσεις και τις επιχειρηματικές οργανώσεις. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να βελτιώσει την προσέγγισή της και να αναλάβει περαιτέρω δράση, σύμφωνα με τις συστάσεις της γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ με θέμα «Ενίσχυση της διαφάνειας και της συμμετοχικότητας στη διαδικασία προσχώρησης στην ΕΕ» (REX/401).

2.14. Οι ΟΚΠ αγωνίζονται συνεχώς για να διασφαλίζουν την οικονομική επιβίωσή τους στα Δυτικά Βαλκάνια. Εξακολουθούν να βασίζονται κυρίως σε έσοδα από εξωτερικές επιχορηγήσεις και από τους κρατικούς προϋπολογισμούς, συμπεριλαμβανομένων των εσόδων από λαχειοφόρες αγορές, ενώ σπανίως χρησιμοποιούνται εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης. Η κρατική στήριξη, οικονομική και μη, διανέμεται πολύ συχνά μέσω αδιαφανών μηχανισμών, και παραμένει ανεπαρκής. Ως εκ τούτου, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών χρειάζεται να διαφοροποιήσουν σε μόνιμη βάση τις πηγές χρηματοδότησής τους, ώστε να εξασφαλίσουν την οικονομική ανεξαρτησία και τη βιωσιμότητά τους. Η στήριξή τους σε μία ή δύο πηγές χρηματοδοτικών πόρων εξαρτά σε υπερβολικό βαθμό τις ΟΚΠ από τη διαθεσιμότητά τους και δεν τους προσφέρει επαρκή χρηματοδοτική ασφάλεια και αυτονομία.

⁽³⁾ Δίκτυο ανάπτυξης της κοινωνίας των πολιτών στα Βαλκάνια, «Ευνοϊκό περιβάλλον για την ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών Εκθέσεις προόδου και στρατηγική διεύθυνσης 2015: Ανάλυση» («Enabling Environment for Civil Society Development Progress Reports and Enlargement Strategy 2015 Background Analysis»), <http://www.balkancsd.net/novo/wp-content/uploads/2015/11/202-1-BCSDN-2015-Enlargement-Package-Background-Analysis.pdf>, Human Rights Watch «Επικίνδυνο επάγγελμα: τα ΜΜΕ υπό απειλή», 15 Ιουλίου 2015, <https://www.hrw.org/node/279063>, Ρεπόρτερ Χωρίς Σύνορα για την ΠΓΔΜ <http://en.rsf.org/macedonia.html>

⁽⁴⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση ενωσιακού κοινού καταλόγου ασφαλών χωρών καταγωγής για τους σκοπούς της οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας, και για την τροποποίηση της οδηγίας 2013/32/ΕΕ» [COM(2015) 452 final] (ΕΕ C 71 της 24.2.2016, σ. 82).

2.15. Η αναγνώριση της οικονομικής αξίας των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στις χώρες της διεύρυνσης επιβάλλει τη συλλογή ουσιαστών δεδομένων και, ακόμη πιο σημαντικό, την ανάληψη δράσης με σκοπό την προώθηση και ευαισθητοποίηση σχετικά με τους ρόλους τους. Τα επίσημα δεδομένα και στατιστικά στοιχεία σχετικά με τα άτομα που απασχολούνται και τους εθελοντές στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων εξακολουθούν να είναι περιορισμένα. Στην εργατική νομοθεσία, οι ΟΚΠ συνεχίζουν να τυγχάνουν ισότιμης μεταχείρισης με τους άλλους εργοδότες. Ωστόσο, δεν συνεκτιμώνται επαρκώς στις κρατικές πολιτικές για την απασχόληση που δημιουργούν κίνητρα για τους πιθανούς εργοδότες. Αυτή η διακριτική μεταχείριση των ΟΚΠ οφείλεται στην έλλειψη αναγνώρισης εκ μέρους του κράτους της κοινωνίας των πολιτών ως ενός από τους τομείς που δημιουργούν θέσεις απασχόλησης. Οι πρόσφατες προσπάθειες από την πλευρά των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών να συλλέξουν στοιχεία και να αξιολογήσουν συγκεκριμένα εμπόδια σε κάθε χώρα ⁽⁵⁾ θα πρέπει να εξεταστούν προσεκτικά από τις εθνικές αρχές και την Επιτροπή κατά τον καθορισμό των προτεραιοτήτων στον πεδίο των στατιστικών.

Βρυξέλλες, 18 Φεβρουαρίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

⁽⁵⁾ Η μελέτη με θέμα *Economic Value of the Non-Profit Sector in the Countries of the Western Balkans & Turkey* εκπονήθηκε από την Dubravka Velat και δημοσιεύτηκε τον Δεκέμβριο του 2015 από το Balkan Civil Society Development Network (BCSDN). Διατίθεται στη διεύθυνση http://www.balkancsd.net/economic-value-of-the-non-profit-sector-in-the-western-balkans-and-turkey/63-12-report-on-the-economic-value-of-the-non-profit-sector-in-the-wbt_final/ στα αγγλικά.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης για το 2016»

[COM(2015) 690 final]

και «Σχέδιο κοινής έκθεσης για την απασχόληση που συνοδεύει την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης για το 2016»

[COM(2015) 700 final]

(2016/C 133/08)

Εισηγητής: ο κ. **Juan MENDOZA CASTRO**

Στις 22 Δεκεμβρίου 2015, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα:

«Ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης για το 2016» και «Σχέδιο κοινής έκθεσης για την απασχόληση που συνοδεύει την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης για το 2016»

[COM(2015) 690 final, COM(2015) 700 final].

Η υποεπιτροπή «ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης για το 2016», που συστάθηκε σύμφωνα με το άρθρο 19 του εσωτερικού κανονισμού και στην οποία ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε το σχέδιο γνωμοδότησης της στις 12 Ιανουαρίου 2016.

Κατά την 514η σύνοδο ολομέλειας, που πραγματοποιήθηκε στις 17 και 18 Φεβρουαρίου 2016 (συνεδρίαση της 17ης Φεβρουαρίου 2016), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 139 ψήφους υπέρ, 8 κατά και 11 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. **Η υψηλή ανεργία διατηρείται.** Επτά χρόνια μετά την έναρξη της κρίσης, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για την υψηλή ανεργία, ιδίως σε ορισμένα κράτη μέλη. Σε υψηλά επίπεδα κυμαίνονται επίσης η ανεργία των νέων, ο αριθμός των νέων εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης (ΕΑΕΚ), καθώς και η μακροχρόνια ανεργία.

1.2. **Η ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης για το 2016** (ΕΕΑ 2016) περιλαμβάνει μεγαλύτερο αριθμό αναλύσεων, στόχων και δεικτών κοινωνικού χαρακτήρα, ωστόσο η νέα αυτή προσέγγιση, για να είναι αποτελεσματική, δεν μπορεί να βασίζεται στην επανάληψη των πολιτικών συστάσεων των προηγούμενων ετών. Πέραν της τόνωσης των ιδιωτικών επενδύσεων, στην οποία αναφέρεται η Επιτροπή, εξαιτίας η τελμάτωση της οικονομίας και της απασχόλησης απαιτεί αύξηση της εσωτερικής ζήτησης και ισχυρές δημόσιες επενδύσεις.

1.3. **Ευρωπαϊκό Εξάμηνο.** Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την απόφαση για την ενίσχυση της παρακολούθησης των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και τη διάκριση μεταξύ ευρωπαϊκής και εθνικής φάσης, που θα επιτρέψει την καλύτερη κατανομή των αρμοδιοτήτων για την υλοποίηση των τεθέντων στόχων. Είναι επίσης αναγκαία μεγαλύτερη συνοχή μεταξύ των πολιτικών ευρωπαϊκής διακυβέρνησης και των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

1.4. Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο θα πρέπει να συνυπολογίζει την επίτευξη των 17 στόχων βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ) που απορρέουν από τη στρατηγική των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη με ορίζοντα το 2030.

1.5. **Η οικονομία.** Η Ευρωπαϊκή Ένωση βιώνει συγκρατημένη ανάκαμψη, επωφελούμενη από πρόσκαιρους θετικούς παράγοντες. Το πρωτοφανές πλεόνασμα εξαγωγών της ευρωζώνης ανακλά, μεταξύ άλλων, τις συνέπειες της υποτίμησης του ευρώ. Ταυτόχρονα, η υπερβολική έκταση της εθνικής αποταμίευσης σε σχέση με τις επενδύσεις αντικατοπτρίζει την αβεβαιότητα που εξακολουθεί να διέπει την οικονομική ανάκαμψη και ανάπτυξη.

1.6. Ενώπιον της σημαντικής **πτώσης των επενδύσεων**, το Ecofin τόνισε την επείγουσα ανάγκη να βελτιωθεί το επενδυτικό κλίμα, προκειμένου να στηριχθεί η οικονομική ανάκαμψη και να αυξηθεί η παραγωγικότητα και το αναπτυξιακό δυναμικό. Η ΕΟΚΕ κρίνει αναγκαίο τον αναπροσανατολισμό της λεγόμενης πολιτικής λιτότητας, προκειμένου να υπάρξει μεγαλύτερη δέσμευση υπέρ των αναπτυξιακών πολιτικών ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Ecofin, 15 Ιανουαρίου 2016.

1.7. Ο μεγάλος αριθμός **ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή αποκλεισμού** θέτει εν αμφιβόλω την εκπλήρωση ενός εκ των κύριων στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

1.8. Απέναντι στον μεγάλο αριθμό προσφύγων και αιτούντων άσυλο, η ΕΟΚΕ προτείνει μέτρα βασισμένα στην κοινή και αλληλέγγυα δράση, στον σεβασμό των διεθνών αξιών και κανόνων, στην ίση μεταχείριση και την προτεραιότητα της ζωής απέναντι σε κάθε προσέγγιση που βασίζεται πρωτίστως σε πολιτικές «ασφαλείας». Επίσης, επαναλαμβάνει πως η συμφωνία του Σένγκεν αποτελεί θεμελιώδη πυλώνα στην αρχιτεκτονική της ΕΕ.

2. Συστάσεις της ΕΟΚΕ

2.1. Η ΕΕΑ 2016 δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη σημασία των **επενδύσεων στην απασχόληση και τις κοινωνικές πολιτικές**, όπως είχε προτείνει η ΕΟΚΕ, πράγμα που απαιτεί την υιοθέτηση φιλόδοξης προσέγγισης από την Επιτροπή.

2.2. Η ΕΕΑ 2016 πρέπει να επιμείνει στην **ενίσχυση της διακυβέρνησης** για την αποτελεσματική ευόδωση των μεγάλων ευρωπαϊκών πολιτικών ολοκλήρωσης των αγορών και εκσυγχρονισμού της οικονομίας, τονίζοντας, προς τούτο, τη σημασία της δέσμης μέτρων για την οικονομική διακυβέρνηση της ΕΕ. Από την πλευρά τους, τα αποτελεσματικά πλαίσια εθνικής διακυβέρνησης πρέπει να ενισχύουν την εμπιστοσύνη, να αποκαθιστούν τα αναγκαία δημοσιονομικά αποθέματα (fiscal buffers) και να αποφεύγουν τις προκυκλικές δημοσιονομικές πολιτικές.

2.3. Είναι θεμελιώδους σημασίας η βελτίωση των **συνεργιών** στις επενδυτικές και αναπτυξιακές στρατηγικές μεταξύ των εθνικών οικονομιών και της ευρωπαϊκής οικονομίας.

2.4. Η ΕΟΚΕ συνιστά, στο πλαίσιο των πολιτικών προτεραιοτήτων, οι προσπάθειες να επικεντρωθούν σε δύο τομείς: **τις επενδύσεις και την απασχόληση**.

2.5. Τα εργαλεία του **πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου** και του **μηχανισμού «Συνδέοντας την Ευρώπη»** είναι θεμελιώδους σημασίας για την αντιμετώπιση της κρίσης και την επιστροφή σε τροχιά ανάπτυξης. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με ικανοποίηση το καλό ξεκίνημα του **επενδυτικού σχεδίου για την Ευρώπη** και έχει προτείνει σχετικά την προσέλκυση περισσότερων θεσμικών επενδυτών και την περαιτέρω διάδοση των δυνατοτήτων χρηματοδότησης.

2.6. Απαιτείται «άμεση δράση» για την αντιμετώπιση της **μακροχρόνιας ανεργίας** (που αποτελεί 50 % της συνολικής ανεργίας) και της ανεργίας των νέων. Επιπλέον, η Επιτροπή πρέπει να παρουσιάσει γενική στρατηγική για την **ισότητα των φύλων** στην εργασία.

2.7. Οι επενδύσεις για την πραγματοποίηση της ενεργειακής μετάβασης (**συμφωνία του Παρισιού**) πρέπει να αποτελέσουν πηγή δημιουργίας απασχόλησης και οικονομικής ανάπτυξης.

2.8. Η ΕΟΚΕ ζητεί να καταβληθεί μεγαλύτερη συντονισμένη προσπάθεια για την καταπολέμηση **του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού, της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής**.

2.9. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της **πλήρους συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων και άλλων αντιπροσωπευτικών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών** στις κοινωνικές πολιτικές και στα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων, π.χ. μέσω των οικονομικών και κοινωνικών επιτροπών και των συναφών οργανισμών, στις κοινωνικές πολιτικές και στα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων. Σε ό,τι αφορά την πρόταση της Επιτροπής για τη συγκρότηση εθνικών συμβουλίων ανταγωνιστικότητας στη ζώνη του ευρώ, η ΕΟΚΕ θα υιοθετήσει ξεχωριστή γνωμοδότηση τον Μάρτιο του 2016. Σε κάθε περίπτωση, αυτά τα συμβούλια πρέπει να συνάδουν πλήρως με την ελεύθερη συλλογική διαπραγμάτευση και τους υφιστάμενους μηχανισμούς συμμετοχής και διαλόγου των κοινωνικών εταίρων σε κάθε κράτος μέλος.

2.10. **Δημοκρατική νομιμοποίηση**. Απέναντι στο δημοκρατικό έλλειμμα, είναι αναγκαία η παγίωση των αρχών της κοινωνικής δικαιοσύνης πάνω στις οποίες βασίζεται το οικοδόμημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η ενίσχυση μιας κοινωνικής Ευρώπης προσηλωμένης στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και στη διατήρηση της αλληλεγγύης.

3. Εισαγωγή

3.1. Σύμφωνα με την ΕΕΑ 2016:

— η οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης βιώνει συγκρατημένη ανάκαμψη, επωφελούμενη από πρόσκαιρους θετικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένης της χαμηλής τιμής του πετρελαίου, του σχετικά αδύναμου ευρώ και των ευνοϊκών νομισματικών πολιτικών,

- για αυτό, οι πολιτικές πρέπει να στραφούν στην εδραίωση της ανάκαμψης και στην προώθηση της σύγκλισης με όσους σημειώνουν τις καλύτερες επιδόσεις,
- ο ρυθμός της οικονομικής δραστηριότητας αναμένεται να επιταχυνθεί σταδιακά,
- οι οικονομικές επιδόσεις και οι κοινωνικές συνθήκες, καθώς και η εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων, παραμένουν ανομοιογενείς ανά την ΕΕ.

3.2. Διατηρούνται οι προηγούμενες πολιτικές προτεραιότητες που αποσκοπούν στη δημιουργία πλαισίου ισορροπίας μεταξύ των διαρθρωτικών αλλαγών, της ευστάθειας των κρατικών προϋπολογισμών και των επενδύσεων. Η ΕΕΑ 2016 παρουσιάζει ειδικότερους προβληματισμούς όσον αφορά την αγορά εργασίας, την αδήλωτη εργασία, την ένταξη στην αγορά εργασίας, το χάσμα μεταξύ των φύλων και την απασχόληση των νέων, μεταξύ άλλων.

3.3. Επιδιώκεται μια σύγχρονη και αποτελεσματική δημόσια διοίκηση, απαραίτητη ώστε να διασφαλίζεται η ταχεία παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών για τις επιχειρήσεις και τους πολίτες.

3.4. Επίσης, η προσοχή εστιάζεται στη βελτίωση της ποιότητας, της ανεξαρτησίας και της αποτελεσματικότητας του συστήματος δικαιοσύνης των κρατών μελών, καθώς αποτελεί προϋπόθεση για τη δημιουργία ευνοϊκού κλίματος για τις επενδύσεις και την οικονομική δραστηριότητα.

3.5. Από το **σχέδιο κοινής έκθεσης για την απασχόληση (ΣΚΕΑ)** προκύπτουν, ως κύρια συμπεράσματα, οι μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών και η βραδύτητα στη βελτίωση της κοινωνικής κατάστασης και της απασχόλησης. Άλλα συμπεράσματα είναι:

- η συνέχιση των μεταρρυθμίσεων στις αγορές εργασίας,
- τα ευνοϊκότερα για τη δημιουργία απασχόλησης φορολογικά συστήματα,
- οι επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, που επικεντρώθηκαν κυρίως στους νέους,
- η συνέχιση της συγκράτησης των μισθών και
- οι προσπάθειες για την απασχόληση των νέων σε συνδυασμό με το υψηλό ποσοστό ατόμων που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης (ΕΕΑΚ).

4. Η υψηλή ανεργία διατηρείται

4.1. Επτά χρόνια μετά την έναρξη της κρίσης, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την ανησυχία της για την κατάσταση της απασχόλησης, ιδίως σε ορισμένα κράτη μέλη της ευρωζώνης. Στην ΕΕ υπάρχουν 22,5 εκατ. άνεργοι (17,2 εκατ. στην Ευρωζώνη) και δεν αναμένεται ουσιαστική βελτίωση τα επόμενα δύο χρόνια. Πέραν των κοινωνικών και οικονομικών επιπτώσεων που έχει, η κατάσταση αυτή, σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες, επιτείνει τη δυσαρέσκεια των πολιτών απέναντι στο ευρωπαϊκό εγχείρημα.

4.2. Η ΕΕΑ 2016 περιλαμβάνει μεγαλύτερο αριθμό αναλύσεων, στόχων και επιδιώξεων κοινωνικού χαρακτήρα. Ωστόσο, για να είναι αποτελεσματική η νέα προσέγγιση και για να μην παραμείνει απλή ρητορική, δεν πρέπει να βασίζεται στην επανάληψη των πολιτικών συστάσεων των προηγούμενων ετών — πρωτίστως διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας—, αλλά να προσφέρει πραγματική συντονισμένη τόνωση της ανάπτυξης και της απασχόλησης.

4.3. Η ΕΕΑ 2016 δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη σημασία των **επενδύσεων στην απασχόληση και στις κοινωνικές πολιτικές**, όπως είχε προτείνει η ΕΟΚΕ, πράγμα που απαιτεί την υιοθέτηση φιλόδοξης προσέγγισης από την Επιτροπή.

4.4. Πέραν της τόνωσης των ιδιωτικών επενδύσεων, που αποτελεί τη βάση της πρότασης της Επιτροπής, η τελμάτωση της οικονομίας και της απασχόλησης απαιτούν ισχυρές δημόσιες επενδύσεις.

5. Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο: ενίσχυση της διακυβέρνησης

5.1. Η ΕΕΑ 2016 θα έπρεπε να επιμείνει στην ενίσχυση της διακυβέρνησης για την αποτελεσματική ευόδωση των μεγάλων ευρωπαϊκών πολιτικών ολοκλήρωσης των αγορών και εκσυγχρονισμού της οικονομίας.

5.2. Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο πρέπει να προχωρήσει επίσης στην ανάπτυξη της δέσμης μέτρων για την οικονομική διακυβέρνηση, που αναθεωρήθηκε τον Οκτώβριο του 2015. Από την πλευρά τους, τα αποτελεσματικά πλαίσια εθνικής διακυβέρνησης πρέπει να ενισχύουν την εμπιστοσύνη, να αποκαθιστούν τα αναγκαία δημοσιονομικά αποθέματα (fiscal buffers) και να αποφεύγουν τις προκυκλικές δημοσιονομικές πολιτικές ⁽²⁾. Τα οικονομικά μέσα της ΕΕ και οι εθνικοί προϋπολογισμοί οφείλουν να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων αυτών.

5.3. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την απόφαση να ενισχυθεί η παρακολούθηση των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, όπως είχε προταθεί από τους πέντε προέδρους ⁽³⁾. Πέραν της βελτίωσης της εφαρμογής και της εποπτείας της υφιστάμενης στρατηγικής, ανακοινώνεται μια διαδικασία ανάπτυξης μιας μακροπρόθεσμης προοπτικής, μετά το 2020, μεταξύ άλλων, υπό το φως των νέων ΣΒΑ που εγκρίθηκαν από τα Ηνωμένα Έθνη για το 2030. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει αυτή την πρωτοβουλία καθότι επιβεβαιώνει τη θέση της ότι η ΕΕ θα πρέπει να επεκτείνει τον ορίζοντα σχεδιασμού της τουλάχιστον έως το 2030, προκειμένου να υλοποιήσει τους ΣΒΑ, ακολουθώντας μια ολοκληρωμένη στρατηγική για μια βιώσιμη Ευρώπη σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο.

5.4. Η διάκριση του Εξαμήνου σε δύο φάσεις —ευρωπαϊκή (Νοέμβριο με Φεβρουάριο) και εθνική (Φεβρουάριο με Ιούνιο)— επιτρέπει να οριοθετηθούν καλύτερα οι τομείς ευθύνης και δίνεται η δυνατότητα να διεξαχθεί εις βάθος διαβούλευση των κοινωνικών εταίρων σχετικά με τις μεταρρυθμιστικές διαδικασίες στην Ευρώπη.

6. Η εξέλιξη της οικονομίας

6.1. Η ΕΕ εμφανίζει αύξηση του πραγματικού ΑΕγχΠ κατά 1,9 % το 2015, ενώ προβλέπεται αύξηση κατά 2,0 % το 2016 και κατά 2,1 % το 2017 ⁽⁴⁾, ωστόσο υφίστανται σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών.

6.2. Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι οι εξαγωγές —με το πλεόνασμα-ρεκόρ 3,5 % του ΑΕγχΠ στην Ευρωζώνη (1,9 % του ΑΕγχΠ στην ΕΕ28)— αποτέλεσαν τον μοχλό της ανάκαμψης. Σε αθροιστικό επίπεδο, η ζώνη του ευρώ καταγράφει ένα πλεόνασμα τρεχουσών συναλλαγών που είναι από τα υψηλότερα στον κόσμο και αναμένεται να αυξηθεί και πάλι το 2015. Μολονότι οι χαμηλές τιμές των βασικών προϊόντων και η υποτίμηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας του ευρώ συνέβαλαν στη βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου, το πλεόνασμα αντικατοπτρίζει, σε μεγάλο βαθμό, υπέρβαση της εθνικής αποταμίευσης σε σχέση με τις επενδύσεις στην ευρωζώνη ⁽⁵⁾. Αυτό ανακλά επίσης την αβεβαιότητα που εξακολουθεί να διέπει την οικονομική ανάκαμψη και ανάπτυξη.

6.3. Η συγκράτηση των μισθών, η πτώση της τιμής του πετρελαίου, τα χαμηλά επιτόκια και η εξέλιξη των συναλλαγματικών ισοτιμιών ευνοούν την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας. Η οικονομική ανάκαμψη εξαρτάται όλο και περισσότερο από την εσωτερική ζήτηση, αλλά αυτή πλήττεται από τις δημοσιονομικές περικοπές, την αυξημένη προσωρινή απασχόληση, τη συγκράτηση των μισθών και την ανεπαρκή διαθεσιμότητα πιστώσεων για τις οικογένειες και τις επιχειρήσεις, ιδίως τις ΜΜΕ.

7. Παρατηρήσεις επί του σχεδίου κοινής έκθεσης για την απασχόληση

7.1. Σύμφωνα με το ΣΚΕΑ, σειρά μεταρρυθμίσεων έχει ενισχύσει μηχανισμούς καθορισμού των μισθών για την προώθηση της σύνδεσης της εξέλιξης των **μισθών** με την παραγωγικότητα και τη στήριξη του εισοδήματος των νοικοκυριών, με ειδική έμφαση στους **κατώτατους μισθούς**. Παρ' όλα αυτά, η ΕΟΚΕ επισημαίνει πως την περίοδο 2008-2015 η αύξηση των μισθών ήταν μικρότερη της αύξησης της παραγωγικότητας σε τουλάχιστον δεκαοκτώ κράτη μέλη ⁽⁶⁾.

⁽²⁾ Βλέπε υποσημείωση 1.

⁽³⁾ «Η ολοκλήρωση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης της Ευρώπης», 22 Ιουνίου 2015. Βλέπε επίσης «Σχετικά με τα βήματα για την ολοκλήρωση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης», COM(2015) 600 final.

⁽⁴⁾ Προβλέψεις φθινοπώρου 2015.

⁽⁵⁾ «Έκθεση του μηχανισμού επαγρύπνησης του 2016», COM(2015) 691 final.

⁽⁶⁾ Βλέπε: https://www.etuc.org/sites/www.etuc.org/files/document/files/08-en_ags2015_annex_3_-_wages_as_an_engine_of_growth.pdf

7.2. Το 2014 παρατηρήθηκε μείωση του **κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος** (ΚΕΑΜΠ) σε αρκετές χώρες της ευρωζώνης που πλήττονται ιδιαίτερω από την κρίση. Επιπλέον, σε χώρες όπου η αγορά εργασίας βελτιώνεται ο αριθμός των ωρών εργασίας έχει αρχίσει να συμβάλλει θετικά στην εξέλιξη του ΚΕΑΜΠ ⁽⁷⁾.

7.3. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ως προς το ότι ο εκσυγχρονισμός, η βέλτιστη προσαρμογή των προσόντων στις ανάγκες της αγοράς εργασίας και οι συνεχείς επενδύσεις σε **εκπαίδευση και κατάρτιση**, συμπεριλαμβανομένων και των ψηφιακών προσόντων, είναι ουσιώδους σημασίας για το μέλλον της απασχόλησης, την οικονομική ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα στην ΕΕ.

7.4. Η **μακροχρόνια ανεργία** αντιπροσωπεύει σήμερα το 50 % του συνόλου της ανεργίας. Είναι απαραίτητη «μια άμεση δράση» για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού, με προτεραιότητα στις πολιτικές για την απασχόληση. Επίσης απαιτείται να δοθεί προσοχή κατά προτεραιότητα στην υψηλή **ανεργία των νέων** και στην περίπτωση των **νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης** (ΕΕΑΚ).

7.5. Είναι σημαντικό το ότι οι πρόσφατες μελέτες για την **αναντιστοιχία δεξιοτήτων** καταδεικνύουν ότι, από τις δυσκολίες εύρεσης εργασίας, λιγότερες από τις μισές μόνον οφείλονται σε πραγματικές ελλείψεις δεξιοτήτων, ενώ το ένα τρίτο σχεδόν μπορεί να αποδοθεί στην πολύ χαμηλή ελκυστικότητα των μισθών.

7.6. Ο υψηλός αριθμός των ατόμων που αντιμετωπίζουν **κίνδυνο φτώχειας ή αποκλεισμού** που καταγράφηκαν το 2014 (24,4 %, δηλαδή 122 εκατ. άνθρωποι — ΕΕ28) και η τάση των τελευταίων ετών εγείρουν πολλά ερωτηματικά όσον αφορά την επίτευξη ενός από τους βασικούς στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

7.7. Οι **γυναίκες** εξακολουθούν να υποεκπροσωπούνται στην αγορά εργασίας ακόμα και όταν τα προσόντα τους έχουν βελτιωθεί και μάλιστα έχουν ξεπεράσει τα προσόντα των ανδρών σε όρους τυπικής εκπαίδευσης. Η διαφορά κατά 40 % στις συντάξεις είναι απόρροια πιο σύντομης σταδιοδρομίας και πιο χαμηλών μισθών. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της που η ΕΕΑ 2016 δεν διατυπώνει προτάσεις για το ζήτημα αυτό. Υπογραμμίζει επίσης ότι η Επιτροπή δεν έχει παρουσιάσει ακόμη μια γενική στρατηγική στον τομέα **ισότητας των φύλων**, με ειδικά μέτρα που να λαμβάνουν υπόψη τις υφιστάμενες πολιτικές δεσμεύσεις και τις απαιτήσεις της οργανωμένης κοινωνίας πολιτών ⁽⁸⁾.

8. Οι πολιτικές προτεραιότητες για το 2016

8.1. Οι προσδοκίες εξέδου από την κρίση δεν έχουν επαληθευτεί μέχρι σήμερα.

8.2. Οι μεγάλες κοινωνικές και οικονομικές διαφορές εντός της ΕΕ καθιστούν αναγκαία την ενίσχυση της σύγκλισης μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά την επίτευξη των σχετικών στόχων. Είναι θεμελιώδους σημασίας η βελτίωση των συνεργιών στις επενδυτικές και αναπτυξιακές στρατηγικές μεταξύ των εθνικών οικονομιών και της ευρωπαϊκής οικονομίας.

8.3. Στο πλαίσιο των πολιτικών προτεραιοτήτων του 2016, η ΕΟΚΕ ξεχωρίζει ειδικότερα δύο: τις επενδύσεις και την απασχόληση.

8.4. Αναζωογόνηση των επενδύσεων: επείγουσα ανάγκη

8.4.1. Ενώπιον της σημαντικής πτώσης των επενδύσεων, είναι επείγουσα ανάγκη να βελτιωθεί το επενδυτικό κλίμα, προκειμένου να στηριχθεί η οικονομική ανάκαμψη και να αυξηθεί η παραγωγικότητα και το αναπτυξιακό δυναμικό ⁽⁹⁾. Η ΕΟΚΕ κρίνει αναγκαίο τον αναπροσανατολισμό της λεγόμενης πολιτικής λιτότητας, προκειμένου να υπάρξει μεγαλύτερη δέσμευση υπέρ των αναπτυξιακών πολιτικών.

8.4.2. Τα εργαλεία του **πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου** (διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία, μεταξύ άλλων) είναι θεμελιώδους σημασίας για την αντιμετώπιση της κρίσης και την επιστροφή σε τροχιά διατηρήσιμης οικονομικής ανάπτυξης — ειδικότερα δε ο **μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη»** για την ενίσχυση των διερωπαϊκών δικτύων υποδομών μεταφορών, τηλεπικοινωνιών και ενέργειας.

⁽⁷⁾ Βλέπε υποσημείωση 5.

⁽⁸⁾ Βλέπε Monserrat Mir, *Why is the Commission ignoring women?* <http://www.euractiv.com/sections/social-europe-jobs/why-commission-annoying-half-population-320379>

⁽⁹⁾ Βλέπε υποσημείωση 1.

8.4.3. Το **επενδυτικό σχέδιο για την Ευρώπη** —ένα θετικό βήμα που πρέπει να συμπληρωθεί από άλλα μέτρα— ξεκίνησε θετικά δεδομένου ότι, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ), το σύνολο των επενδύσεων που πραγματοποιήθηκαν κατά το 2015 θα φτάσει τα 50 δισεκατ. ευρώ και ότι 71 000 ΜΜΕ και εταιρείες μεσαίας κεφαλαιοποίησης θα μπορέσουν να επωφεληθούν από τα επενδυτικά προγράμματα του Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΤΣΕ). Η επίτευξη του στόχου της διάδεσης 315 δισεκατ. ευρώ σε επενδύσεις έως το 2017 απαιτεί:

- προσέλκυση μεγαλύτερου αριθμού θεσμικών επενδύσεων (εντός και εκτός ΕΕ). Μέχρι τώρα εννέα μόνο κράτη μέλη έχουν δεσμευτεί να συμβάλουν, αλλά ανάμεσά τους δεν βρίσκονται ορισμένα από εκείνα που χρειάζεται να εκσυγχρονίσουν περισσότερο τη δομή της οικονομίας τους,
- μεγαλύτερη διάδοση των δυνατοτήτων χρηματοδότησης από το ΕΤΣΕ, δεδομένου ότι σε ορισμένες περιπτώσεις οι δυνατότητες αυτές δεν είναι ακόμη γνωστές στις δημόσιες αρχές και τους ιδιώτες επενδυτές.

8.4.4. Τα μισά και πλέον από τα έργα του ΕΤΣΕ αφορούν την ενεργειακή απόδοση, τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την καινοτομία. Η τήρηση της **συμφωνίας του Παρισιού** για τη μετάβαση από τις βασισμένες σε ορυκτές πηγές ενέργειας οικονομίες ενεργειακής έντασης προς πρότυπα χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και χαμηλού αποτυπώματος άνθρακα αποτελεί μια τεράστια πρόκληση για την ΕΕ, η οποία οφείλει να μειώσει σημαντικά τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Οι επενδύσεις για την πραγματοποίηση της ενεργειακής μετάβασης αποτελούν πηγή δημιουργίας απασχόλησης και οικονομικής ανάπτυξης. Επιπλέον, λειτουργούν ως κινητήρια δύναμη για τη μείωση των τιμών της ενέργειας, με θετικό κοινωνικό και οικονομικό αντίκτυπο.

8.4.5. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ως προς το ότι η **χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας** έχει βελτιωθεί σημαντικά, παρ' ότι εξακολουθούν να υφίστανται οι διαφορές μεταξύ των κρατών μελών. Εντούτοις, το πρόβλημα αυτό επηρεάζει κυρίως τις ΜΜΕ, που εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τις τραπεζικές πιστώσεις. Η ένωση κεφαλαιαγορών, μία από τις μεγαλύτερες πρωτοβουλίες της ΕΕ, πρέπει να έχει ως κεντρικό στόχο τη διευκόλυνση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση για τις ΜΜΕ ⁽¹⁰⁾.

8.4.6. **Επένδυση σε ανθρώπινο δυναμικό.** Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για τη μείωση των δημοσίων δαπανών για την εκπαίδευση ⁽¹¹⁾, καθότι η Ευρώπη επιτάσσει να υπάρχει άριστα καταρτισμένο εργατικό δυναμικό ώστε να εκμεταλλευτεί το οικονομικό δυναμικό της. Τα μεταρρυθμιστικά μέτρα θα πρέπει να δίνουν προτεραιότητα τόσο στη βελτίωση του επιπέδου γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, όσο και στη γεφύρωση του διευρυνόμενου χάσματος ανάμεσα στα άτομα χαμηλής και τα άτομα υψηλής ειδικότητας.

8.5. Προώθηση της απασχόλησης, των πολιτικών υπέρ της κοινωνικής ένταξης και της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης

8.5.1. Οι **καινοτόμοι τομείς** διαθέτουν μεγάλο δυναμικό δημιουργίας απασχόλησης. Σε αυτούς απευθύνονται οι ευρωπαϊκές πολιτικές ολοκλήρωσης των αγορών και εκσυγχρονισμού της οικονομίας (ψηφιακό θεματολόγιο, εσωτερική αγορά ενέργειας, πλαίσιο για τον οπτικοακουστικό τομέα, αγορά των τηλεπικοινωνιών).

8.5.2. Η **σταθερή απασχόληση** είναι θεμελιώδους σημασίας για την οικονομική ανάκαμψη, ωστόσο διαπιστώνεται βαθύς κατακερματισμός της αγοράς εργασίας ⁽¹²⁾. Πρέπει να συνδυαστεί η ανάγκη προσαρμογής σε έναν εργασιακό κόσμο που αλλάζει ριζικά με την ασφάλεια στην εργασία, την ταύτιση του εργαζομένου με την εταιρεία και την ανάπτυξη των δεξιοτήτων του.

8.5.3. Η ΕΟΚΕ έχει επισημάνει ότι η έννοια «**ευελιξία με ασφάλεια**» —που η Επιτροπή θέτει ξανά επί τάπητος στην ΕΕΑ 2016 — δεν σημαίνει μονομερή και αθέμιτη συρρίκνωση των δικαιωμάτων των εργαζομένων, αλλά σχεδιασμό της εργατικής νομοθεσίας, των συστημάτων προστασίας της απασχόλησης και, σε συμφωνία με τους κοινωνικούς εταίρους, των πρακτικών συλλογικής διαπραγμάτευσης προκειμένου να διασφαλίζεται η βέλτιστη ισορροπία ανάμεσα στην ευελιξία και την ασφάλεια σε όλες τις εργασιακές σχέσεις και να παρέχεται η ενδεδειγμένη ασφάλεια στους εργαζομένους με κάθε μορφή σύμβασης, ώστε να αντιμετωπισθεί ο κατακερματισμός των αγορών εργασίας ⁽¹³⁾.

⁽¹⁰⁾ Βλέπε: <http://www.savings-banks.com/press/positions/Pages/Common-position-on-Capital-Markets-Union.aspx>

⁽¹¹⁾ COM(2015) 700 final.

⁽¹²⁾ Βλέπε υποσημείωση 11.

⁽¹³⁾ ΕΕ C 211 της 19.8.2008, σ. 48.

8.5.4. Η ΕΟΚΕ εκτιμά θετικά τα εξής:

- την απόφαση της Ευρωμάδας να αξιολογηθεί η **φορολογική επιβάρυνση της εργασίας** με στόχο να μειωθούν τα εμπόδια στις επενδύσεις και στη δημιουργία απασχόλησης ⁽¹⁴⁾, τονίζοντας ότι η ενσωμάτωση της οικολογικής διάστασης στα φορολογικά συστήματα —ιδίως μέσω της επιβράβευσης των δραστηριοτήτων χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και χαμηλού αποτυπώματος άνθρακα έναντι όσων απαιτούν περισσότερους πόρους και μεγαλύτερη ενεργειακή ένταση— είναι καθοριστικής σημασίας προκειμένου να καταστεί πιο βιώσιμη η ευρωπαϊκή οικονομία,
- τις προτάσεις για τη **βελτίωση των αγορών προϊόντων και υπηρεσιών και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος**, ειδικότερα δε τις προτάσεις που αναφέρονται στο λιανεμπόριο,
- τις προτάσεις που αναφέρονται στις **δημόσιες συμβάσεις**, που αντιπροσωπεύουν το 19 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ: αύξηση της διαφάνειας, βελτίωση της αποτελεσματικότητας της διοίκησης, αύξηση της χρήσης των ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων και καταπολέμηση της διαφθοράς.

8.5.5. Η ΕΟΚΕ έχει επικροτήσει τη μετάβαση σε μια πράσινη οικονομία ⁽¹⁵⁾ και επιδοκιμάζει την αρχή της κυκλικής οικονομίας, ενώ επί του παρόντος αξιολογεί τα θετικά και τα αρνητικά σημεία της δέσμης μέτρων που παρουσίασε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Δεκέμβριο του 2015.

8.5.6. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημαντική συμβολή που θα ήταν σκόπιμο να έχουν το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο και η ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης στην εποπτεία των πολιτικών βιώσιμης ανάπτυξης. Τα τελευταία χρόνια η Επιτροπή άρχισε να συμπεριλαμβάνει περιβαλλοντικά ζητήματα στην ΕΕΑ και στις ανά χώρα συστάσεις. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με λύπη ότι η Επιτροπή μοιάζει να εγκατέλειψε την προσέγγιση αυτή («ενσωμάτωση της οικολογικής διάστασης στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο») στην τρέχουσα ΕΕΑ και καλεί την Επιτροπή να αρχίσει να λαμβάνει εκ νέου υπόψη στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο τη μετάβαση προς μια χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών κυκλική οικονομία ως καθοριστικό παράγοντα για τη μακροπρόθεσμη οικονομική ευημερία, ανταγωνιστικότητα και ανθεκτικότητα.

9. Άλλα μέτρα

9.1. Υπεύθυνες δημοσιονομικές πολιτικές

9.1.1. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών της ΕΕ και τα κράτη μέλη υιοθέτησαν ευρύ φάσμα μέτρων (τραπεζική ένωση, διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, μεταξύ άλλων) στο πλαίσιο του **συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης**. Συνέπεια αυτού ήταν η πρόοδος στη διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών. Σε ένα πλαίσιο πολύ χαμηλού πληθωρισμού (0 % το 2015 και πρόβλεψη για 1,7 % το 2017) σημειώθηκε σημαντική μείωση του δημοσίου ελλείμματος [2,5 % του ΑΕγχΠ σήμερα, πρόβλεψη για 1,6 % του ΑΕγχΠ το 2017 ⁽¹⁶⁾]. Τα μέτρα για τη μείωση του υψηλού αποθέματος δημοσίου χρέους (86,8 % ΑΕγχΠ) και ιδιωτικού χρέους (νοικοκυριά: 57,9 %, μη χρηματοδοτικές εταιρείες: 79,5 %) προϋποθέτουν περιορισμούς στις επενδύσεις και την κατανάλωση.

9.1.2. **Αύξηση της αποτελεσματικότητας και της δικαιοσύνης των φορολογικών συστημάτων.** Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της εξάλειψης της αδικαιολόγητης **στρέβλωσης στη φορολόγηση λόγω ευνοϊκής μεταχείρισης του χρέους (debt bias)**, όπως συμβουλεύουν οι εκθέσεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ). Αυτό θα ευνοήσει τα μη τραπεζικά δίκτυα χρηματοδότησης, ιδίως τις κεφαλαιαγορές.

9.1.3. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τις πρωτοβουλίες της Επιτροπής για τον εντοπισμό της οικονομικής δραστηριότητας και τη δέσμη μέτρων για τη φορολογική διαφάνεια. Πρέπει να υπάρξει μια ευρύτερα συντονισμένη δράση των ευρωπαϊκών και εθνικών αρχών για την εξάλειψη των φορολογικών παραδείσων και για την καταπολέμηση **του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού, της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής**, που προκαλούν απώλειες στην ΕΕ εκτιμώμενες στο ένα τρισεκατομμύριο ευρώ ⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁴⁾ Δήλωση της Ευρωμάδας για το πρόγραμμα διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων — θεματικές συζητήσεις για την ανάπτυξη και την απασχόληση: συγκριτική αξιολόγηση της φορολογικής επιβάρυνσης της εργασίας, 638/15, 12 Σεπτεμβρίου 2015.

⁽¹⁵⁾ ΕΕ C 230 της 14.7.2015, σ. 99.

⁽¹⁶⁾ Βλέπε υποσημείωση 4.

⁽¹⁷⁾ http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/tax_fraud_evasion/missing-part_el.htm

9.2. Η δημογραφική εξέλιξη και ο αντίκτυπος της στα συνταξιοδοτικά συστήματα και τα συστήματα υγείας

9.2.1. Τα κράτη μέλη της ΕΕ υιοθέτησαν μέτρα για τα **δημόσια συνταξιοδοτικά** συστήματα που στόχο έχουν, αφενός, να αμβλύνουν τις κοινωνικές συνέπειες της κρίσης και, αφετέρου, να επιτύχουν τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά τους. Αυτά τα τελευταία ήταν μέτρα λιτότητας όπως αύξηση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης και στενή συσχέτιση εισφορών και παροχών, μεταξύ άλλων. Τα ιδιωτικά συνταξιοδοτικά συστήματα διαδραματίζουν σημαντικό κοινωνικό ρόλο, όπως έχει αναφέρει η ΕΟΚΕ ⁽¹⁸⁾, αλλά δεν πρέπει να θεωρούνται απλά χρηματοοικονομικά μέσα.

9.2.2. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την ανάγκη θέσπισης μιας βιώσιμης βάσης χρηματοδότησης των **συστημάτων υγείας**. Για τη μεγαλύτερη ευημερία των πολιτών της ΕΕ, τα συστήματα αυτά πρέπει να βασίζονται σε αρχές και αξίες της κοινωνικής διάστασης της Ευρώπης, όπως είναι η καθολικότητα, η προσβασιμότητα, η ισότητα και η αλληλεγγύη ⁽¹⁹⁾.

9.3. Πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο

9.3.1. Για τη δημιουργία της αναγκαίας κοινωνικής συναίνεσης σε όλη την Ευρώπη, ο πλήρης σεβασμός της αρχής της ίσης μεταχείρισης και των κοινωνικών δικαιωμάτων τόσο των πολιτών της ΕΕ όσο και των προσφύγων στην Ευρώπη —με ιδιαίτερη έμφαση στους πλέον εύλωτους εξ αυτών— είναι ζωτικής σημασίας. Η πραγματοποίηση έγκαιρων επενδύσεων για την ένταξη των προσφύγων στην κοινωνία και στην αγορά εργασίας είναι σημαντική διότι βοηθά τους πρόσφυγες να ανασυγκροτήσουν τη ζωή τους, ενώ παράλληλα ελαχιστοποιεί τις δυνητικές συγκρούσεις με τον τοπικό πληθυσμό και αποτρέπει το ενδεχόμενο ακόμη μεγαλύτερων μελλοντικών δαπανών.

9.3.2. Η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι ο μηχανισμός μεταγκατάστασης σε περίπτωση κρίσης θα βοηθήσει την ΕΕ να κινηθεί, βάσει συναίνεσης, προς ένα στιβαρό και δεόντως ευέλικτο σύστημα που θα μπορεί να ανταποκριθεί στις προκλήσεις της μετανάστευσης στις διάφορες μορφές της.

9.3.3. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα άλλα όργανα της ΕΕ πρέπει να στηρίξουν ενεργά τις κυβερνήσεις των κρατών μελών, ώστε να δημιουργήσουν κατάλληλες συνθήκες και προοπτικές ένταξης των μεταγκατεστημένων αιτούντων άσυλο. Στο πλαίσιο αυτό πρέπει, μεταξύ άλλων, να διευκρινιστεί ότι οι δαπάνες που πραγματοποιούνται από τα κράτη μέλη σε σχέση με την υποδοχή και την ένταξη των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων δεν έχουν διαρκή και διαρθρωτικό χαρακτήρα και, συνεπώς, δεν πρέπει να περιλαμβάνονται στον υπολογισμό των διαρθρωτικών δημοσιονομικών ελλειμμάτων.

9.3.4. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει πως η συμφωνία του Σένγκεν αποτελεί θεμελιώδη πυλώνα στην αρχιτεκτονική της ΕΕ ⁽²⁰⁾.

9.4. Συμμετοχή της κοινωνίας πολιτών

9.4.1. Η ΕΟΚΕ κρίνει απαραίτητη τη **συμμετοχή της κοινωνίας πολιτών** στις κοινωνικές και οικονομικές πολιτικές, διότι αποτελεί προϋπόθεση για τη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητά τους.

9.4.2. Τα **εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων** (ΕΠΜ) πρέπει να περιλαμβάνουν διάλογο, ιδίως με τις οικονομικές και κοινωνικές επιτροπές. Εντούτοις, αυτό δεν συμβαίνει σε ορισμένα κράτη μέλη.

9.4.3. Εάν τυχόν θεσπιστούν εθνικά συμβούλια ανταγωνιστικότητας όπως συνιστά η Επιτροπή, αυτά θα πρέπει να συνάδουν πλήρως με την ελεύθερη συλλογική διαπραγμάτευση και τους υφιστάμενους μηχανισμούς συμμετοχής και διαλόγου των κοινωνικών εταίρων σε κάθε κράτος μέλος. Τον Μάρτιο του 2016 θα υιοθετηθεί αντίστοιχη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ.

9.5. Δημοκρατική νομιμοποίηση

9.5.1. Το δημοκρατικό έλλειμμα οδήγησε σε απώλεια της εμπιστοσύνης στο ευρωπαϊκό ιδεώδες. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει την ανάγκη να ανακτηθεί η εμπιστοσύνη των πολιτών και να ανασυγκροτηθεί το όραμα μιας κοινωνικής Ευρώπης, γεγονός το οποίο θα ενισχύσει και θα στηρίξει την κοινωνική νομιμοποίηση του ευρωπαϊκού οικοδομήματος.

9.5.2. Τόσο στη θεωρία όσο και στην πράξη, η Ευρωπαϊκή Ένωση απέχει πολύ από το να έχει επαρκή κοινωνική νομιμοποίηση. Η αντιπαράθεση ως προς το «δημοκρατικό έλλειμμα» της Ένωσης εξακολουθεί να υφίσταται, ενώ ταυτόχρονα έχει δημιουργηθεί μια σημειολογική ολίσθηση από το «δημοκρατικό έλλειμμα» στο «έλλειμμα δικαιοσύνης» και στο «έλλειμμα νομιμοποίησης» υπό την ευρεία έννοια. Είναι απαραίτητο να εδραιωθούν οι αρχές της κοινωνικής δικαιοσύνης πάνω στις οποίες βασίζεται το οικοδόμημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να ενισχυθεί μια κοινωνική Ευρώπη προσηλωμένη στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και στη διατήρηση της αλληλεγγύης.

Βρυξέλλες, 17 Φεβρουαρίου 2016.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Γιώργος ΝΤΑΣΗΣ

⁽¹⁸⁾ ΕΕ C 451 της 16.12.2014, σ. 106.

⁽¹⁹⁾ ΕΕ C 242 της 23.7.2015, σ. 48.

⁽²⁰⁾ Βλέπε τις γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ με τα παρακάτω θέματα: «Frontex» (ΕΕ C 44 της 11.2.2011, σ. 162), «Μετανάστευση» (ΕΕ C 248 της 25.8.2011, σ. 135), «Μία ανοικτή και ασφαλής Ευρώπη» (ΕΕ C 451 της 16.12.2014, σ. 96), καθώς και το ψήφισμα της 10ης Δεκεμβρίου 2015 (ΕΕ C 71 της 24.2.2016, σ. 1).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Το ακόλουθο σημείο της γνωμοδότησης της υποεπιτροπής, το οποίο αντικαταστάθηκε από τροπολογία η οποία υιοθετήθηκε από την Ολομέλεια, συγκέντρωσε ένα τέταρτο τουλάχιστον των εκπεφρασμένων ψήφων (άρθρο 54 παράγραφος 4 του Ε.Κ.):

Σημείο 9.4.3.

Εάν τυχόν θεσπιστούν εθνικά συμβούλια ανταγωνιστικότητας όπως συνιστά η Επιτροπή, αυτά θα πρέπει να συνάδουν πλήρως με την ελεύθερη συλλογική διαπραγμάτευση και τους υφιστάμενους μηχανισμούς συμμετοχής και διαλόγου των κοινωνικών εταίρων σε κάθε κράτος μέλος. Τον Μάρτιο του 2016 θα υιοθετηθεί σχετική γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ.

Αποτέλεσμα ψηφοφορίας

Υπέρ: 103

Κατά: 54

Αποχές: 10

ISSN 1977-0901 (ηλεκτρονική έκδοση)
ISSN 1725-2415 (έντυπη έκδοση)

Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
2985 Λουξεμβούργο
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

EL